

Anti-Emperyalist ve Anti-Oligarşik Mücadelede

KURTULUŞ CEPHESİ

Zafer Bizim Olacaktır !

<http://www.kurtuluscephesi.com>

YIL: 10 SAYI: 53 Ocak-Şubat 2000

*“Her zaman olduğu gibi:
Kaybeden yok!
Kazanan Türkiye!”*

*Menkul Kıymetler Borsası
“Kazandınyoooo!”*

IMF’ye Verilen “Niyet Mektubu”

Holding Generalleri

Bir Gazete Haberi: Sivil örgütlere 1.3 trilyon lira

*V. İ. Lenin
Emperyalizm ve Sosyalizmdeki Bölünme*

*Türkiye Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi
Halkın Devrimci Öncüleri
Ulaş Bardakçı*

*İlker Akman, Hasan Basri Temizalp, Yusuf Ziya Güneş
Yüksel Eriş
Nedim Atılğan
Mustafa Atmaca*

Seattle’da Ne Oldu?

- “HER ZAMAN OLDUĞU GİBİ:
KAYBEDEN YOK!
KAZANAN TÜRKİYE!” 3
- MENKUL KIYMETLER
BORSASI
“KAZANDIRIYOOR!” 12
- IMF'YE VERİLEN
“NİYET MEKTUBU” 17
- HOLDİNG
GENERALLERİ 25
- BİR GAZETE HABERİ:
SİVİL ÖRGÜTLERE
1.3 TRİLYON LİRA 28
- V. İ. LENİN:
EMPERYALİZM VE
SOSYALİZMDEKİ
BÖLÜNME 30
- THKP-C
HALKIN
DEVİRİMCİ ÖNCÜLERİ:
ULAŞ BARDAKÇI
İLKER AKMAN
HASAN BASRİ TEMİZALP
YUSUF ZİYA GÜNEŞ
YÜKSEL ERİŞ
NEDİM ATILGAN
MUSTAFA ATMACA 38
- SEATTLE'DA
NE OLDU? 41
- 23 Aralık 1999 günü IMF ile stand-by anlaşmasının yapılmasıyla birlikte ülkemizde meydana gelen gelişmelerin ve stand-by anlaşması sonrasında ortaya çıkacak kitlesel mülksüzleşme ve yoksullaşmanın irdelendiği bir yazı.
- IMF ile yapılan stand-by anlaşması sonrasında faiz, repo oranlarının aşağı çekilmesi ve döviz kurlarının sabitlenmesiyle birlikte “küçük yatırımcılar”ın borsaya yöneltilmesinin öyküsü.
- 9 Aralık 1999 günü IMF'ye verilen ve 23 Aralık 1999 günü IMF tarafından kabul edilen “Niyet Mektubu”nun belli başlı maddelerini içeren metni.
- 23 Aralık 1999 günü elkonulan beş bankadan birisi olan Sümerbank'ın yönetim kurulunda bulunan eski Kara Kuvvetleri Komutanı Muhitin Fisunoğlu olayı ve bunun holdingler ve Hizbullah'la bağlantıları.
- 2000 yılı bütçesinden “sivil örgütler”e devletin yaptığı parasal yardımlara ilişkin olarak Dünya Gazetesi'nde yayınlanan haber.
- Lenin'in 1916 yılında kaleme aldığı, emperyalist ülkelerde işçi sınıfı içinde ortaya çıkan oportünizm, şovenizmin emperyalizmle bağlantılarını tahlil eden yazısı.
- Onlar,
devrim yolunda
toprağa düştüler.
- Dünya Ticaret Örgütü'nün 1 Aralık 1999 günü ABD'nin Seattle kentinde yapılan toplantısı öncesinde gerçekleştirilen kitlesel eylemler.

KURTULUŞ CEPHESİ

SORUMLU (V.i.S.d.P) : **Sezai Görür**

Yazışma Adresi:

Postfach 2501

55514 Bad Kreuznach / Deutschland

İnternet Adresi:

<http://www.kurtuluscephesi.com>

E-Mail Adresi:

kurcephe@kurtuluscephesi.com

Bu sayı İLKER Matbaası'nda
basılmıştır.

Baskı Tarihi: 28.1.2000

Ederi: 200.000 TL.

5 DM - 15 FFr.

5 Sfr. - 6 NG

Abone Ederi:

10 Sayı 70 DM

15 Sayı 100 DM

“Her zaman olduğu gibi: Kaybeden yok! Kazanan Türkiye!” (Sayısal Loto Çekilişi Sloganı)

9 Aralık 1999 günü Devlet Bakanı Recep Önal ve T.C. Merkez Bankası Başkanı Gazi Erçel imzalı “Niyet Mektubu”, 23 Aralık 1999 sabaha karşı IMF’nin İcra Direktörleri toplantısında onaylandı ve böylece günlerdir sözü edilen stand-by anlaşması imzalanmış, ülke somutunda resmen uygulamaya sokulmuş oldu.

Artık, herkesin gözü-kulağı, IMF ile yapılan stand-by anlaşması sonucunda ülkeye “akacak” dolarlara çevrildi. IMF’nin vereceği ilan edilen 4 milyar dolar, Dünya Bankası’nın vereceği söylenen 5 milyar dolar ve de “dünyanın önde gelen bankalarının” açacağı milyarlarca dolarlık krediler, herkesin sabırsızlıkla beklediği “mutlu ve güzel” günlerin bir habercisi olacaktı. Hemen hemen tüm “medya” ve onun “önde gelen” yazar-çizerleri ellerinde hesap makinesiyle gelecek olan dolarlardan kendi paylarına ne kadar düşeceğini hesaplarken, “tüm Türkiye” bu kez “kazanaacağı” dolarların hayalleri ile 23 Aralık sabahı 5 bankaya el konulması haberiyle uyandılar.

Marmara depremi sonrasında “uluslararası yardım” ve “bağışlar” olarak geldiği söylenen 4 milyar doların “depzemzedelere dağıtılacağı” beklentisi ile başlayan dolar heyecanı, yerini elkonulan bankalarda parası olanların, paralarını kurtarma telaşına bıraktı.

Hesaplar çok basitti.

Marmara depremi için 4 milyar dolar toplanmıştı. Depremden etkilenen nüfus ise 250.000 dolaylardaydı. Dolarlar nüfusa bölündüğünde ve ek giderler çıkıldığında “adam başına” 6.000.000.000 T.L. düşüyordu. Ortalama memur maaşlarının 100.000.000 olduğu bir yerde, 6 milyar lira, çalışmadan 60 ay yaşamak demektir. Tüm depremzedelerle birlikte büyük bir yas içine giren toplum, 6 milyar lira-

nın sıcaklığı ile depremin yarattığı yıkımı bir “nebze” de olsa unutmaya başlamıştı.

Ve arkasından “dünyanın en zengin ülkesi”nin devlet başkanı Bill Clinton “ülkemize” geldi. Gülücükleriyle, çocukları kucaklayışıyla, Ceyhan-Bakü boru hattı anlaşmasında kadeh kaldırışıyla, yeni Amerikan dolarlarının müjdesini veriyor gibiydi. Bir kez daha hesap makineleri ortaya çıktı. Milyarların nasıl katlanarak büyüyeceği hesaplandı.

AGİT zirvesi biter bitmez, yeni bir “müjde” “ülkemizin” kapısını çaldı. Artık “Avrupa Birliği”nin “aday üyesi” olmuştuk. Avrupa, “Türkün ayak seslerini” duymuş ve kesenin ağzını açmıştı. “Milenyumun eşğinde AB hesabı” yapan Yalçın Doğan, 31 Aralık 1999 tarihli *Milliyet*’teki köşesinde şöyle yazıyordu:

“AB’ye tam üye ülkeler, AB bütçesinden hem pay alıyor, hem pay aktarıyor. Her tam üye, AB bütçesine çeşitli vergi ve gümrükler yoluyla kaynak aktarıyor. AB kasasına aktarılan her dolar için, belli bir karşılığı geri alıyor...”

‘Eğer, Türkiye 1998’de AB’ye tam üye olsaydı, iki yılda, vergi ve gümrükler yoluyla AB kasasına 2 milyar 886 milyon dolar aktaracaktı.

Buna karşılık, AB bütçesinden iki yılda toplam 10 milyar 308 milyon dolar alacaktı.

Gelir-gider farkı, sonuçta Türkiye AB’den iki yılda net 7 milyar 422 milyon dolar almış olacaktı.’

7. 4 milyar dolar, yani GAP için harcanan paraya yakın bir kaynak. **Hiç de fena değil!...**”

Ama “almadan vermek” ya Allah’a mahsus”tur, ya da T. Özal’a! 1991’de emperyalizmin Irak’a saldırısıyla başlayan Körfez Savaşı

sırasında T. Özal'ın söylediği gibi, "bir koyup, üç almak" da mümkündür. (Ama ne yazık ki, Türkiye halkı, Özal'ın sözleriyle, "ödlek" çıktığından savaşa girilememiş, onun büyük "vizyonu" anlayamamıştır!) Yalçın Doğan, "rahmetli Özal"ı, geçte olsa anlamıştır. Üstelik öyle "bir koyup üç almakla" yetinmeye de niyeti yoktur. O, iki koyup, on almanın peşindedir.

Böylece elde hesap makineleri ile başlayan süreç, 23 Aralık günü IMF'nin Türkiye hükümetinin "Niyet Mektubu"nu kabul etmesiyle daha da gelişecek görünüyordu. Tabii, şu "küçük bankalar" sorunu olmasaydı. Ama yine de hesap makinelerinin çalışması durmamalıydı. "Ülkemiz" bu kez de "borsa"yı yeniden keşfetti!

2000'e girilip, Ocak ayının ortalarına gelindiğinde, İstanbul borsası, "rekor" üzerine rekorlar kırıyor, ortalıkta birleşik endeks rakamları uçuşuyordu: 15.000, 16.000 derken, 20.000 rakamına ulaşıldı.

Kimi "medya"nın, borsanın "aşırı şiştiğini", bu yüzden "küçük yatırımcıların bu işten büyük zarar göreceğini" yazmaları pek birşeyi değiştirmede. Hesap makineleri ellerde, kulaklar ve gözler borsa haberlerinde, kazanılan ve kazanılacak olan milyarların hesapları yapılmaya devam edildi. Birkaç "akılsızın" borsada ya da başka bir alanda "kaybetmesi" çok doğaldı, ama "ülkeminin vatandaşları"nın hepsi hiç de "aptal" olamazdı. Her ne kadar Aziz Nesin yıllar önce toplumun %60'ı "aptal" demişe de, hesap makineleri bunun tersini kanıtlıyordu!

Ama, ATV'nin Ali Kırca'sının çok sevdiği sözle, "ateş düştüğü yeri yakıyor"du. Tek tek kişilerin yüzyüze geldikleri gerçekler, hesap makinelerinin yarattığı hava içinde kimsenin dikkatini çekmiyordu. Arada basında yer alan birkaç değerlendirme ise, Yalçın Doğan gibilerinin "kazanma" hesapları arasında kaybolup gitmişti.

Gerçek ise, ülkemizin, tarihinin en kapsamlı mülksüzleşme ve emperyalist sömürü çarkları içinde ezilme sürecine girmiş olmasıdır.

Yalçın Doğan'ın "iki koyup, on alma" hesabında olduğu gibi, açık biçimde emperyalist sömürü özenle gizlenmeye çalışılmaktadır.

Bilindiği gibi, AB, başını üç büyük emperyalist ülkenin, yani İngiltere, Fransa ve Almanya'nın çektiği bir ittifakın kendi pazarlarını güvence altına alma birliğidir. Emperyalist ülkelerin tüm zenginliklerinin kaynağı ise, sömürü ağı içinde tuttıkları ülkenin emek-gücünden yeraltı kaynaklarına kadar her şeyin

talan edilmesine dayanır. Onların kendi sözcükleri ile ifade edersek, "gelişmiş ülkeler", tüm gelişmişliklerini kendi dışındaki ülkelere ("gelişmekte olan" ve "az gelişmiş" ülkeleri) kurdukları ekonomik, ticari, mali, politik ve askeri ilişkilerle sağlamaktadırlar. "*Kapitalizmin gelişme ritmi, kapitalist pazar tarafından belirlenir.*" Olabildiğince düşük maliyetle üretilen ürünlerin, olabilecek en yüksek fiyatla satılması, kapitalist üretim ve dağıtım ilişkilerinin temelini oluşturur. En basit bir akıl yürütme bile, AB'nin Türkiye ve Türkiye gibi ülkeleri kendi bünyesine alma nedeninin "hümanist"liklerinden, "bizleri çok sevdiklerinden" kaynaklanmadığını bulacak durumdadır. "Elbette, bu karşılıklı çıkar ilişkisi, onlar bizden kazanacaklar, bizler onlardan" diyerek, emperyalist ülkelerle olan eşitsiz ticari ve mali ilişkileri yeri geldiğinde savunan küçük-burjuva ideologları ve propagandistleri, AB'nin 2 milyar dolar karşılığında Türkiye'ye 10 milyar doları nereden alıp vereceğini söyleyemezler. IMF ile yapılan son stand-by anlaşması ile her türden devlet subvansiyonlarının kaldırılması kararı ne denli gerçek ise, AB'nin de Türkiye'ye subvansiyon sağlamayacağı o kadar gerçektir.

Peki, Yalçın Doğan gibilerini bu kadar sevindiren "iki koyup, on almayı" sağlayan mekanizma nedir?

Bu mekanizma, en genel ifadeyle, emperyalist sömürü mekanizmasıdır. Emperyalist sömürü, emperyalist ülke tekellerinin bizim gibi geri-bıraktırlmış ülkelerdeki her türden faaliyetleri sonucu elde ettikleri kârlarda ifadesini bulur.

Bu sömürü mekanizmasının bir unsuru geri-bıraktırlmış ülkelere açılan krediler (borçlandırma), diğer unsuru ise yapılan yatırım ve ticaret anlaşmalarıdır.

Verilen krediler, alan ülkenin dış borçlanını olağanüstü artırdığı gibi, o ülkenin ekonomisini uzun dönemli olarak ipotek altına almak durumundadır. Ülkemiz somutunda olduğu gibi, dış borçlar 100 milyar doları geçmiştir.

9 Aralık 1999 tarihinde IMF'ye verilen ve 23 Aralık 1999'da IMF tarafından kabul edilen "Niyet Mektubu"nda şöyle ifade edilmektedir:

"9. Ekonomik faaliyetlerin hızlanmasıyla 1999'da GSMH'nin %0.5'i olan cari işlemler açığının 2000 yılında artarak GSMH'nin %1.5-2'sine ulaşması beklenmektedir. Aynı büyüklükteki açıklar 2001 ve 2002 yılları için de beklenmektedir. Bu tür açıklar, Türkiye gibi yatırımı ve büyü-

meyi desteklemek için dış tasarruflara dayanmaya ihtiyaç duyan bir ülke için uygundur. Bu açıklar, 1999'daki GSMH'nin %34'ü seviyesinden önümüzdeki üç yıl içerisinde biraz düşmesi beklenen net dış borcun GSMH'ya oranı ile sürdürülebilir niteliktedir...

26. Genel olarak, 2000 yılı net kamu borcu/GSMH oranının 1999 sonuna oranla (GSMH'nin % 58'i civarında) aşağı yukarı sabit kalacağını tahmin etmekteyiz. Bunu üst sınır olarak görmekteyiz ve kamu borç oranında indirim sağlanmasına çalışacağız."

Görüldüğü gibi, ülkenin tüm gelir ve kaynaklarının %58'i "net" borç durumundadır. Bu borçların faiz ödemeleriyle birlikte, oran GSMH'ya eşit hale gelmektedir.

1970'de "her Türk vatandaşı" **9 dolar** dış borca sahip iken, 2000 yılına girildiğinde bu miktar **1.500 dolara** çıkmıştır. Faizleriyle birlikte bu miktar iki bin dolara yükselmektedir. Oysa, kişi başına düşen milli gelir de 2.000 dolar seviyelerindedir. Sözün özü, Türkiye'de yaşayan her kişi, **sadece borç ile yaşam sürdürebilmektedir.**

Latin-Amerika ülkelerinde son yirmi yıl içinde görüldüğü gibi, bu borçlanma seviyesi, kaçınılmaz olarak ulusal paranın devreden çıkartılmasını, doların ulusal para birimi haline getirilmesini ve fiyatların dolara göre belirlenmesini (dolarizasyon) gerekli kılmaktadır. İşte AB'ye girilirken Amerikan emperyalizminin verdiği "destek", doların Türkiye'nin ulusal para birimi olması yerine Euro'nun olmasından öte değildir.

Yıllık olarak, en kaba faiz hesabıyla, dış borçların faiz ödemelerinin 10 milyar dolar olduğu düşünüldüğünde, AB'nin vereceği (iki yılda) varsayılarak Yalçın Doğan'a tatlı düşler kurduran 10 milyarın kaynağı da açığa çıkmaktadır.

Ama yine de bu, emperyalist sömürü mekanizmasının küçük bir parçasını oluşturur. Asıl mekanizmanın işlediği yer, metalar (mallar) alanıdır. Salt AB ile yapılan "Gümrük Birliği" anlaşması ile gümrük vergilerinin sıfırlanmasıyla, AB'nin emperyalist ülkelerinin her türden malları ülkeye gümrüksüz olarak girebilmektedir. Bunun yanında, dışa bağımlı sanayilerin yapmış olduğu ara-malları ithalattı, aynı şekilde sıfır tarifeden yararlanmaktadır. Böylece ülke içi pazarın, tümüyle emperyalist ülkelerin malları için açık pazar haline getirilme süreci tamamlanmıştır.

Herkesin bildiği gibi, pazar, malların alınıp satıldığı yerdir. Üretilmiş ürünler, pazarda satılarak kân "realize" ederler. Bundan sonra bu

kârların kendi ülkelerine transferi sözkonusudur. Ve her ülkede olduğu gibi, emperyalist ülkelerde de, kâr edenler, kendi devletlerine belirlenmiş oranlarda vergi öderler. İşte emperyalist ülkelerin devletlerinin gelirlerinin kaynağı bu vergilerdir. Yalçın Doğan'ın AB'nin "iki alıp, on vereceği"ni söylediği gelirin diğer kaynağı da budur.

Emperyalist sömürünün ortaya çıkardığı son ve ana kaynak ise, bizatihi emperyalist tekellerin "vergi dışı net kârları"dır. Bunun miktarı ise, emperyalist sömürünün boyutuyla değişmektedir.

"23. Mali uyum, faiz ödemeleri yükünü hafifletmek için daha aktif ve çeşitlendirilmiş bir borç yönetimi politikası ve özelleştirmenin hızlandırılması ile tamamlanacaktır. Kamu sektörünün iç borçlanma gereğini sınırlandırmak amacıyla aşağıda belirtilen adımları atarak 2000 yılı kamu sektörü özelleştirme gelirlerini GSMH'nin en az %3.5'ine (7.6 milyar ABD Doları) yükseltme niyetindeyiz. Telekomünikasyon ve enerji sektörlerinden elde edilecek özelleştirme gelirleri (4.5-5.5 milyar ABD Doları) doğrudan Hazine'ye aktarılacaktır. Özelleştirme İdaresi'nin elde edeceği nakit gelirlerin (3.1 milyar ABD Doları) 0.9 milyar ABD Doları faiz ödemelerinde, işletme maliyetleri için ve KİT'lere transfer edilmek üzere kullanılacaktır. Geri kalan (2.2 milyar ABD Doları), Kamu Ortaklığı Fonu'na (KOF) Bütçe Dışı Fonlar'ın yatırımlarını finanse etmek üzere (400 milyon ABD Doları) ve kalan 1.8 milyar ABD Doları Kamu Ortaklığı Fonu'nun Hazine'ye olan borçlarının azaltılmasında kullanılacaktır. Hangi kaynaktan olursa olsun elde edilecek ek özelleştirme gelirleri borç azaltımında kullanılmak üzere Hazine'ye aktarılacaktır."

İşte IMF'ye verilen "Niyet Mektubu", dış borçların ödenmesine ilişkin yıllık programını böyle açıklamaktadır.

Görüldüğü gibi, ülke kaynakları, yıllık bazda tümüyle borçların ödenmesine yöneltilmektedir. Oysa ki, yıllar boyu gerçekleştirilecek "özelleştirmeler"le sağlanacak gelirlerin ülkenin "kalkınması" için nasıl kullanılacağına ilişkin pekçok şeyler yazılmış, çizilmiş ve söylenmişti. IMF'yle yapılan anlaşmadan öğreniyoruz ki, tüm özelleştirme gelirleri, üstelik "hangi kaynaktan olursa olsun" tümüyle borçların ödenmesi için kullanılacaktır. Ve yine öğreniyoruz ki, "telekomünikasyon ve enerji sektörleri"nde kesinkes özelleştirmeye gidilecek ve buradan elde edilen gelirle dış borç ödenecektir. Böylece **Telekom**'un satışı resmen ilan edilmiş ve her türlü elektrik üre-

tim ve dağıtımının özel şirketlere devredileceği IMF'ye bildirilmiştir.

Telekomünikasyon ve enerji, her ülke için "stratejik sektörler" niteliğindedir. Bu sektörlerin "stratejik" niteliği, ülkelerin kendi siyasal bağımsızlığı, ekonomik yatırımları için kendi söz ve karar hakkını elinde tutmasından kaynaklanmaktadır. Telekomünikasyonun ekonomik niteliği yanında askeri niteliği, bu "stratejik" özelliği daha da büyütmektedir. Bu iki "stratejik sektör" kimin eline geçerse, onları ülkenin ekonomik, sosyal, politik, askeri her alandaki faaliyetini yönetebilir ve denetleyebilir hale getirir. Böylece, hangi politikacının kiminle ne konuştuğunu A. Çakıcı değil, onlar bilecek, hangi köye yol, su, elektrik iletileceğine de onlar karar verecektir. **Marmara depreminde** açık biçimde görüldüğü gibi, telekomünikasyon alanında yapılan kısmi özelleştirme (GSM hatlarında) ve özelleştirmeye hazırlık çerçevesinde gerçekleştirilen ön düzenlemeler, ülkenin "başbakanı"nın depremle ilgili bilgileri saatlerce alamamasına neden olmuştur.

Tüm bunlardan açıkça görüleceği gibi, bu "stratejik sektörler" in özelleştirilmesinden elde edilen gelirler borç ödemesine gideceği için, bunların satın alıcıları da bizzat bu borçları verenler olacaktır. Yani emperyalist tekeller.

Bu gerçeklere rağmen, IMF ile yapılan stand-by anlaşması sonrasında tüm yazılı ve görüntülü basın tümünde, "ülkemizin kredibilitesinin" nasıl yükseldiği ve anlaşmayla birlikte uluslararası finans kuruluşlarından yeni krediler alınarak ülkemizin "nasıl kalkınacağı" yazılıp-çizilmeye devam etti. Ve 2000 yılının Ocak ortalarına gelindiğinde, Hazine'nin 30 yıl vadeli 1,5 milyar dolar dış borç sağladığı "müjdesi" geldi.

Bir yandan, IMF ile yapılan anlaşma gereğince eldeki tüm kaynaklar kullanılarak dış borçların ödenmesinden söz edilirken ve dış borçlar ödenmesiyle ülkenin "düze çıkacağı" ileri sürülürken, gelen "müjdeli haber" yılın ilk yeni borç miktarını kamuoyuna duyuruyordu. Oysa ki, Hazine'nin aldığı bu yeni borç, salt dış borçların bitirilmesinin amaçlandığını göstermekle kalmıyor, aynı zamanda dış borçlanmanın maliyetini de açıkça ortaya koyuyordu.

"Müjde"si verilen 30 yıl vadeli 1,5 milyar dolarlık borçlanmanın yıllık faiz oranı %11,875 olmuştur. Böylece her yıl bu yeni borç için 178 milyon dolar faiz ödemesi yapılacaktır. Ana para ödemesi yapılmadığı sürece, 30 yıl boyunca ödenecek toplam faiz miktarı 5 milyar 344 milyon dolar olmaktadır. IMF anlaş-

ması sonrasında alınan bu ilk dış borcun %11,875'lik faiz oranı, emperyalist ülkelerdeki faiz oranlarıyla karşılaştırıldığında, ülkemiz hazinesinin nasıl bir tefecinin eline düştüğünü açıkça göstermektedir.

30 yıllık ABD hazine bonosu tahvillerinin faizi %6.55, Alman devlet tahvillerinin faiz oranı %5.50 ve Fransız devlet tahvillerinin faiz oranı %5.61 iken, T.C'nin 30 yıllık devlet tahvili faiz oranı bunların iki katından daha yüksek olmuştur. Yapılan en genel bir hesaplama göre, bu yüksek faiz oranlarıyla yapılan borçlanmalar sonucunda, borçların GSMH'ya oranından söz etmek yerine, GSMH'nın borçlara oranından söz etmek gerekmektedir. (Yapılan bir hesaplama göre, yıllık büyüme oranı %4.5 olduğu kabul edildiğinde, 30 yıl sonra GSMH 800 milyar dolar dolaylarında olurken, borç stoku 3 trilyon dolar geçecektir.) Bu ise, açıkça ülke hazinesinin iflas etmesi demektir. Bir ülkenin hazinesinin iflas etmesi ise, o devletin resmen ortadan kalkmasıdır. Bu da, kazanacağı iddia edilen ülkenin mevcut olmayacağı demektir. İşte bugün "iki koyup on almayı" hesaplayanların ve halkı bu anlayışı desteklemeye çağırانların ülkeyi karşı karşıya bıraktıkları gerçek budur.

Ancak bunlar, "kaybedenin olmadığı", "kazananın Türkiye" olduğu aldatmacasının sadece bir parçasıdır.

"6. Türkiye'de yaşanan enflasyonun sürgit özelliği dikkate alındığında, 2000-02 yılları için enflasyonla mücadele hedeflerimizin belirlenmesinde enflasyonu aniden tek haneli rakamlara indirmenin güçlüğü ile geçmişteki uygulamalardan açıkça farklı olunacağına sinyal verilmesi ihtiyacının dengelenmesine büyük önem verilmiştir. Bize göre, 2000 yılı enflasyon hedefimiz -12 aylık TÜFE enflasyonunu Aralık 2000 sonu itibariyle %25'e (TEFE enflasyonu %20'ye) düşürmek- enflasyonla mücadele yolunda kademeli bir uygulamaya imkan sağlamakla beraber geçmiş uygulamalardan (son 10 yılın TEFE ortalaması %80 civarındadır ve **1999 sonu itibariyle % 65** olacağı tahmin edilmektedir) farklı olduğu konusunda açık bir sinyal göndermektedir. 2000 yılı enflasyon hedeflerimiz, TEFE ve TÜFE enflasyonunu 2001 yılı sonunda %10-12'ye ve 2002 yılı sonunda tek haneye (yaklaşık %5-7) düşürmek için iyi bir başlangıç noktası teşkil etmektedir." (abç)

T. C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı tarafından IMF başkanı Michel Camdessus'a verilen 9 Aralık 1999 tarihli "Niyet Mektubu" nun 6. maddesine bunlar yazılmıştır.

Deniliyorki, Türkiye’de 1999 yılı enflasyonu %65’tir. Bunu 2000 yılında %20’ye indirmekten söz ederken, “amacımız” “geçmiş uygulamalardan farklı olduğu konusunda **açık bir sinyal göndermek**”tir.

Bunun Türkçesi, %65 enflasyon içinde bulunan bir ülkede, %20 enflasyondan söz etmek pek fazla inandırıcı değilse de, amacımız kitlelerde bunun gerçekleşeceği sanısını uyandırmaktır. Böylece, IMF anlaşmasının zorunlu kıldığı ekonomik uygulamalara karşı kitleler daha işin başlangıcında tepkisiz kılınacaktır.

İkinci olarak, amaç, işçi ve memur kesiminin 1999 yılı enflasyonu ile (%65) reel gelirlerinde meydana gelen kayıpları gözden kaçırmaktır.

İşçi ücretleri ve memur maaşları, 2000 yılı enflasyon hedeflerine göre artırılabilecek, ancak hiçbir biçimde 1999 yılındaki enflasyon oranı hesaba katılmayacaktır. Böylece işçi ve memurların reel gelir kaybı, doğrudan %65 olmaktadır. 2000 yılı sonu itibarıyla %20 enflasyon hedefi “tutturulsa” bile, ücret ve maaşlarda yapılacak %20’lik artışla, işçi ve memurların gelirleri, 1999 yılına göre %65 azalmış olacaktır. Bu ise, işçi ve memurların yaşam düzeylerinin bu oranda düşmesi anlamına gelmektedir.

Bu gerçekler, görülebilir ve kavranabilir olduğu halde, gönderilen “açık bir sinyal”le, kitlelerin dikkatleri başka yöne kaydırılmaktadır. Ancak halk kitleleri aldatılmaya çalışılsa bile, emperyalist tekeller öylesine kolay “açık sinyal”lere inanacak durumda değildirler. Ve Ocak ayının sonuna yaklaşılırken “ünlü” “kredi derecelendirme kuruluşu” **Standart&Poor**’un Türkiye değerlendirmesi yayınlandı.

23 Ocak 2000 tarihli *Milliyet* gazetesinin haberine göre, Standart&Poor, ilan edilen %20 döviz fiyatı artışının daha yüksek çıkacağını ve enflasyon oranının da **%55**’i bulacağını söylemektedir.

Böylece IMF ile yapılan anlaşmanın kamuoyuna yansıtılan yanları dışında yanları olduğu emperyalist tekellerin **bir** kredi derecelendirme kuruluşu tarafından ortaya konulmuş oldu. (*)

(*) Daha dün kadar tahlillerine ve verdiği kredi notuna büyük önem verdiğini ilan eden T.C Hazine Müsteşarlığı, Standart&Poor’un bu son açıklaması karşısında “sert yanıt” vererek, S&P’yi “ikaz” etmiş ve “kınama kararı” almıştır. Bu karar çerçevesinde Hazine Müsteşarı Selçuk Demiralp imzasıyla S&P’ye “sert” bir mektup yazılmış ve ardından Merkez Bankası Başkanı Gazi Erçel “sert” bir açıklama yaparak, “Türkiye eko-

IMF ile yapılan anlaşmanın “niyet”i, bu gelişmelerle daha da belirginleşmiştir. Amaç, dünya ekonomik buhranından en fazla etkilenen emperyalist finans kuruluşlarının buhranı atlatabilmek için gerekli kaynakları geri-bıraktırılmış ülkelere sağlamalarıdır. Bunun pratikteki ifadesi, geri-bıraktırılmış ülkelerin 1980 dünya ekonomik buhranında olduğu gibi, ellerindeki tüm kaynakları kullanarak dış borçların bir bölümünü ödemelerini sağlamaktadır. 1980 ekonomik buhranı sırasında, bu uygulama, geri-bıraktırılmış ülkelere “sıkı para politikası” izlenerek ve “ihracata yönelik sanayileşme” adı altında ülkelerin tüm üretim değerlerini emperyalist ülkelere aktararak gerçekleştirilmişken, günümüzde aynı “sıkı para politikası” (monetarizm) ihracatsız gerçekleştirilmektedir.

Bu nedenden dolayı, ülke içinde talebin düşürülmesi, politikanın ilk ve tek halkasını oluşturmaktadır. Ülke içi talebin azaltılmasının en bilinen yöntemi ise, **ücret ve maaşların dondurulması, tarım ürünlerine yapılan desteğin kaldırılmasıdır**. Bu yöntem ise, kitlelerin tepkilerini yükselteceğinden, sadece askeri darbe koşullarında uygulanabilir niteliktedir. Günümüz koşullarında, eski tarzda yönetimin askerleştirilmesi gündemde olmadığından, uygulamada farklı bir yol izlenilmektedir.

Ülke içi talebin azaltılması amacıyla ücret ve maaşların dondurulması, tarım ürünlerine yapılan desteğin kaldırılması için kitlelerin “istikrar önlemlerini” desteklemesi sağlanmaya çalışılmaktadır. Her dönemde olduğu gibi, oligarşiler, çalışan kesimleri sınıfsal olarak kendisine yedeklemeye çalışmaktadırlar. Bu amaçla tüm “medya” olanakları seferber edilirken, gerçekleşmesi olanaksız “hedefler”in kitlelerce benimsenmesi istenmektedir.

Ülkemiz somutundan örneklersek, 1999 yılında gerçekleşen %65 enflasyona rağmen, ücret ve maaşlar ile tarım ürünleri fiyat artış-

nomisiyle ilgili olarak gerçeği yansıtmayan ve subjektif görüşlerin *rating kuruluşlarının kredibilitesini* olumsuz etkileyeceği” söylemiştir. Böylece çok kısa bir süre öncesine kadar verdiği BBB vb. kredi notuyla manşetlere geçen S&P, bir anda “gerçeği yansıtmayan ve subjektif görüşler” beyan eden bir kuruluş haline dönüştürülmüştür. Bu da yıllarca bu kuruluşların kredi notuyla kitlelerin nasıl kandırılmaya çalışıldığının açık itirafıdır.

Şüphesiz, IMF ile yapılan anlaşmanın bir ayı dolmadan S&P tarafından yapılan bu değerlendirme pek çok kişiye şaşırtıcı gelecektir. Oysa ki, bu olgu, tüm propagandaya rağmen “globalleşen” dünyada *emperyalist tekeller arasındaki uzlaşmaz çelişkinin* varlığını sürdürdüğünü göstermektedir.

ları “öngörülen hedef”e uygun olarak, yani %20 oranında artınacağı kitlelere kabul ettirilerek, kitlelerin alım gücünde (talep) %65’lik bir azalma önsel olarak sağlanmaktadır. Diğer yandan ise, 2000 yılı için öngörülen “enflasyon hedefi” kesinkes tutmayacağı için (ki Standart&Poor değerlendirmesinde bu açıkça ifade edilmiştir), yapılan %20’lik artış üstündeki her enflasyon miktarı kadar da talep azaltılmış olacaktır. Standart&Poor’un rakamlarıyla ifade edersek, ücret ve maaşlar ile tarım ürünleri fiyatında yapılacak %20’lik artış, gerçekleşmesi olası olan %55’lik enflasyonla birlikte, 35 puanlık bir **talep daralması** yaratacaktır. Böylece 1999 enflasyonu ile sağlanan 65 puanlık talep daraltılmasıyla birleşerek, kitlelerin alım gücü, 2000 yılı için **%100** oranında azalacaktır. Ve ülkemizde yaşayan herkesin çok iyi bileceği gibi, böylesine bir reel gelir kaybı **24 Ocak Kararları** sonrasında gerçekleşmiştir ve aradan geçen yirmi yıla rağmen reel gelirler 1980 öncesindeki seviyeye çıkamamıştır.

Bu uygulama, “standart IMF reçetesi” uygulamasıdır. Bir yandan emperyalist ülkelerin içinde buldukları mali kriz koşullarında geri-bıraktırılmış ülkelerin dış borçlarını tahsil ederken, diğer yandan sağlanan reel gelir düşüşleriyle üretim maliyetleri düşürülmektedir. Bir başka deyişle, devlet harcamalarının azaltılması (özellikle sosyal harcamaların) ve subvansiyonların kaldırılmasıyla, devlet gelirleri dış borç ödemelerine yöneltilirken, düşük ücretlerle tekellerin üretim maliyetleri aşağı çekilmektedir. Burada bütün sorun, **kitlelerin bu yoksullaşma karşısında tepki gösteremez halde tutulmalarıdır**. Bugün tüm araçlar kullanılarak yapılan propagandanın amacı da budur. Bu propaganda, 12 Eylül askeri darbesinin terörünü yaşamış bir ülkede, oligarşinin “sol”dan devşirdiği yeni kadrolarıyla yürütülmektedir. Her türden “sivil toplum örgütü” bu iş için seferber edilmiştir.

IMF’ye verilen “Niyet Mektubu”nda izlenecek tarım politikası şöyle ifade edilmektedir:

“40. Halihazırda uygulanmakta olan tarımsal destekleme politikaları fakir çiftçilere destek sağlamanın en düşük maliyetli yöntemi değildir. Yapılan uygulama, piyasadaki fiyat sinyallerini bozarak kaynak dağılımını kötü etkilemekte, fakir çiftçilerden çok zengin çiftçilere fayda sağlamakta ve tarım alanındaki karar verme mekanizmasının bir çok Bakanlık ve kamu kurumu arasında dağılmasından ötürü husule gelen parçalı yapı nedeniyle tutarlı olamamaktadır. Bütün bunların

ötesinde, bu politikalar, son yıllarda ortalama olarak GSMH’nın %3’ü gibi bir maliyet ile vergi mükellefleri üzerine ağır yük getirmektedir. Reform programımızın orta vadeli amacı var olan destekleme politikalarını safhalar halinde ortadan kaldırmak ve fakir çiftçileri hedef alan doğrudan gelir desteği sistemi ile değiştirmektir. Bu, ilk öncelikle 2000 hesap yılı için bir pilot program uygulamaya konarak yapılacaktır. Bu pilot çalışmanın sonuçlarına göre, doğrudan gelir desteği sistemini 2001 yılında ülke çapına yaygınlaştıracağız ve bu sistemi 2002 yılı sonuna kadar tamamlamayı bekliyoruz. Bu sistem, 2001 yılı Mart ayına kadar tamamlanacak olan çiftçi kayıt sistemi üzerine kurulu olacaktır.

41. ...Hükümet çiftçilere verilen kredi sübvansiyonunu safhalar halinde tedricen oradan kaldıracaktır. Ziraat Bankası ve Halk Bankası tarafından verilen kredi sübvansiyonlarının toplam maliyeti 1999 yılı için tahmin edilen GSMH’nın %1.2’lik seviyesinden 2000 yılında GSMH’nın %0.6’ına düşecektir.”

IMF tarafından onaylanan ve üçer aylık dönemlerle izlemeye alınan “istikrar önlemleri”nin bu ifadeleriyle, S. Demirel’in “Cumhurbaşkanı” sıfatıyla 2000’li yıllara ilişkin “perspektif”leri ortaya koyarken açıkça beyan ettiği, ülke nüfusunun %40’ını oluşturan kırsal nüfusun %10’un altına indirilmesi “hedefi”yle paralellik göstermektedir.

Bunun anlamı çok açıktır: **Kırsal nüfus mülksüzleştirilecektir.**

Bu mülksüzleştirme karşısında emperyalizmin ve oligarşinin temel dayanağı ise, “Niyet Mektubu”nda açıkça ifade edildiği gibi kent küçük-burjuvazisi olmaktadır. “Ortalama olarak GSMH’nın %3’ü gibi bir maliyet ile vergi mükellefleri üzerine ağır yük getirmektedir” beyanları, nicel olarak en büyük vergi mükellefi olan kent küçük-burjuvazisine yöneliktir. Köylü kitlelerinin bu mülksüzleştirmeye yönelik olası bir direnişi, kent küçük-burjuvazisinin desteği alınarak bastırılması planlanmıştır.

Diğer yandan, “fakir çiftçileri hedef alan doğrudan gelir desteği sistemi” kurulacağı beyanıyla da, örgütsüz ve dağınık durumdaki köylü kitlesi içinde uygulamayı destekleyecek bir kesim yaratılmak istenmektedir. Öyle ki, mevcut tarım politikalarının, yani tarım ürünlerine yapılan subvansiyonların, “fakir çiftçilerden çok zengin çiftçilere fayda sağladığı” ileri sürülerek, topraksız ve az topraklı köylü kitlesi pasifize edilmeye çalışılmaktadır.

Oysa ki, kırsal alandaki mülksüzleştirme,

doğrudan köylünün topraktan kopartılması anlamına gelmektedir. Boşalan topraklar ise, köylü ile birlikte yok olmayacağına göre, “birileri” bu toprakları yok pahasına satın alacaktır. Bu satın alma için ise, para gereklidir ve bu para da, **kırsal alanda** sadece “zengin çiftçi”de bulunmaktadır. Ziraat Bankası ile Halk Bankasının vermiş olduğu küçük çiftçi kredilerinin kademeli olarak kaldırılmasından söz edildiği halde, zengin çiftçilere açılan kredilerin azaltılmasından söz edilmemektedir.

Böylece köylülük içinde 1950’ler sonrasında başlayan sınıfsal farklılaşma ve ayrışma sonucu ortaya çıkan çelişkilerin, IMF anlaşmasında, küçük üretimin tasfiyesi için kullanılacağı açıklanmaktadır.

Yeni tarım politikalarının diğer bir yanı da, “2001 yılı Mart ayına kadar tamamlanacak olan çiftçi kayıt sistemi”yle, köylülerden **gelir vergisi** alınması uygulamasının başlatılmasıdır. Kaldırılan tarım subvansiyonlarıyla, kesilen küçük çiftçi kredileriyle mülksüzleştirilemeyen köylü kitlesinin de gelir vergisi uygulamasıyla mülksüzleştirilmeleri hedeflenmektedir.

Böylece, kırsal nüfusun büyük oranda mülksüzleştirilmeleriyle **kapitalist çiftliklerin** kurulmasının önü tümüyle açılmış olacaktır. Kentlere göç etmeyen kırsal nüfusun da, bu kapitalist çiftliklerde tarım işçisi olarak istihdam edilmesi planlanmıştır. 1950’lerden itibaren uygulamaya sokulan yeni-sömürgecilik uygulamalarının son halkası da (“kapalı üretim birimlerinin yıkılarak pazar için üretimin egemen kılınması”) böylece gerçekleştirilmek istenmektedir.

Ancak tarımla ilgili uygulamalar sadece köylü kitlesinin mülksüzleştirilmesiyle sınırlı değildir. “Niyet Mektubu”na şunlar yazılmıştır:

“2000 yılı hububat destekleme fiyatları, destekleme fiyatları ve tahmin edilen dünya piyasa fiyatı arasındaki fark, tahmin edilen dünya c.i.f. piyasa fiyatının %35’inden fazla olmayacak şekilde belirlenecek ve 2001 yılında bu fark daha da azaltılacaktır. Destekleme fiyatları ton başına 150 USD’den aşağı olmayacaktır. İthal tarifeleri, tarife dahil ithal fiyatı, yukarıda açıklanan destekleme fiyatından daha yüksek olacak şekilde ayarlanacaktır. Tahmin edilen dünya fiyatı Şikago Borsası’nda (**Chicago Board of Trade**) kote edilen USA2HRW’nin fiyatına bağlı olarak belirlenecektir. TMO tarafından yapılan hububat alım miktarını düşürmek ve TMO’nun yüksek miktarlı stok tutmasından kaynaklanan zararlarını ortadan kaldırmak için Hükümet, TMO iç satış fiyatlarının (i) TMO’nun alış fiyatı artı satış za-

manına kadar olan maliyetinden (stoklara zımni olarak uygulanacak faiz oranı dahil olmak üzere) veya (ii) aynı kalitedeki hububatın ithal tarifesi dahil parite fiyatından, hangisi daha az ise o fiyattan daha düşük olmayacağını açıklayacaktır.”

Emperyalist ülkelerin, özellikle Amerikan emperyalizminin, genetik alanda geliştirilen tekniklerle tarımsal üretimi olağanüstü artırdığı ve dolayısıyla yıllardır sürekli başta buğday olmak üzere tarım ürünleri fazlası sorunu ile yüzyüze bulunduğu bir dönemde, ülkemizdeki buğday fiyatının Şikago Borsası’na göre belirlenmesi, açıkça ülkedeki tahıl üretiminin tasfiye edilmesi anlamına gelmektedir. Bu tasfiye hareketi, aynı zamanda ülkenin bugüne kadar sanayi ürünlerindeki dışa bağımlılığının tarım ürünleri alanına genişletilmesi sonucunu doğuracaktır. İletişim ve enerji gibi stratejik sektörlerde gerçekleştirilecek özelleştirmeyle sağlanacak olan emperyalizme bağımlılık, tarım ürünleriyle tam bağımlılığa dönüştürülmektedir. Bunun sonucu olarak, ülkemizde yaşayan her kişi, başta ABD olmak üzere, tüm emperyalist ülkelerin vatandaşlarıyla “eşit” hale gelmektedir. Onların aldıkları ekmeğin buğday fiyatıyla, ülkemizdeki “vatantaşların” ekmeğin buğdayının fiyatı eşitlenerek, ekmeğin fiyatları eşitlenmiş olacaktır. Bu, bir yandan **fiyatların dolarizasyonunu** sağlamada büyük bir adım olacağı gibi, ulusal paranın, yani TL’nin **dolarla** yer değiştirmesi için de önemli bir temel teşkil edecektir.

Ve tüm bunların karşısında, küçük-burjuvalar ve aydınlar, ellerinde hesap makineleriyle şöyle diyeceklerdir:

“Kötü mü? Fiyatlar dolarla belirlendiğinde, ücretler de dolarla ödenecektir. Böylece TL’nin değer kaybetmesinden kaynaklanan gelir kayıpları ortadan kalkacaktır. Bu işten en fazla işçiler kârlı çıkacaktır. Hem yıllardır vergi ödemeyen köylüler vergilendirilerek ülke ekonomisine bizler gibi katkı yapmaları sağlanacak, hem de demagog politikacıların oy uğruna tarım ürünleri fiyatlarını istedikleri gibi yükseltmeleri engellenecektir. Bunlar hiç de fena değil.”

Ve ekleyeceklerdir:

“Kaybeden yok, Kazanan Türkiye!”

Öyle ya, bir yandan yıllardır vergilendirilemeyen (1926’da aşarın kaldırılmasından buyana) köylüler vergilendirilecek, diğer yandan buğday ve diğer tahılların fiyatları aşağıya “çekilecek”, böylece hem hazine “kazanacak”, hem ekmeğin fiyatları ucuzlayacağı için halk

“kazanacak”!

İşte “globalizm” savunucuları, emperyalizme bağımlılığın “faziletleri” üzerine tezler hazırlayanların, gelişmeler karşısındaki tavırları böyle olmaktadır.

Bugün Dünya Bankası’nın övgüler dizdiği “tarım reformu”, tarımda kapitalist üretim ilişkilerinin egemenliğinin mutlak bir biçimde sağlanması için atılacak son adımları ortaya koymaktadır. Yukarıda belirttiğimiz gibi, bu “son adım”, kırsal nüfusun mülksüzleştirilmesi ve kırsal alanların insansızlaştırılmasıyla sonuçlanacak adımdır. 1970’lerde, devrimci silahlı mücadelenin kırsal alanlardaki etkinliğini kırabilmek amacıyla “**küçük üreticilerin desteklenmesi projeleri**” geliştiren Dünya Bankası, 2000’lere girildiğinde, daha dün kadar desteklediği küçük üreticilerin tasfiyesi için projeler geliştirmektedir. Oysa ki, Dünya Bankası’nın 1970’lerdeki tarım politikaları ile günümüzdeki tarım politikaları arasında hiçbir fark yoktur. Her dönemde emperyalizmin temel amacı, bir yandan geri-bıraktırılmış ülkelerdeki kır gerillasının kitlesel desteğini ortadan kaldırmak, diğer yandan kırsal alanlarda kapitalist üretim ilişkilerini egemen kılmak olmuştur.

Vietnam savaşında Amerikan emperyalizminin “stratejik köycükler” oluşturarak, kırsal nüfusu azaltma uygulamalarının başarısızlığına paralel olarak geliştirilen “küçük üreticilerin desteklenmesi” projesi de, yıllar içinde etkili olamamıştır. Bugün yeniden Vietnam savaşındaki planlara geri dönülmektedir: Kırsal alanların insansızlaştırılması ve üretim alanlarının bütünleştirilmesi.

Şüphesiz emperyalizmin bu amaçları, depolitizasyonun egemen olduğu bizim gibi ülkelerde, pekçok kişiyi ilgilendirmeyecektir. Ve hatta, bu amaçlar pekçok kesim tarafından desteklenecektir de. Gerçekleştirilmek istenenin, bizzat bir ülkenin kendi geleceğini belirlediği ise, hep bir yana itilebilecektir.

Tarım yönelik subvansiyonların kaldırılması ve tahıl fiyatlarının Şikago Borsası’na endekslenmesi, köylülerin topyekün mülksüzleştirilmeleri sonucunu doğurmanın ötesinde, tarım ürünlerinde, gerek fiyat açısından, gerekse alım açısından, dışa tam bağımlı hale getirmesi, tüm halkın, kısa dönemli fiyat düşüşlerinden öte, uzun dönemli fiyat yükselişleriyle uğrayacağı kayıplar düşünülebileceğinin çok daha ötesindedir.

Yıllık olarak ortalama 15-18 milyon ton buğday üretimi yapılan ülkemizde, buğday fiyatının Şikago Borsası’nda belirlenmesiyle ortaya çıkacak toplam kayıp miktarı (150 do-

lar/ton ve 18 milyon ton üretim hesabıyla) 720 milyon dolar olmaktadır. Buğdayın ton başına üretim maliyetinin 200 dolar olduğu bir ülkede, bu fark, ülke dışına net döviz transferi anlamına gelmektedir.

Diğer yandan, Şikago Borsası, her borsa gibi, hem spekülasyon alanıdır, hem de arz-talep ilişkileriyle sürekli değişen fiyatlara sahiptir. Ve her zaman olduğu gibi, üretim alanlarında tekel durumunda olan ülkeler ve şirketler, kendi çıkarlarına uygun olarak fiyatları değiştirebilme gücüne sahiptirler. Herhangi bir ülkenin buğday talebi, kaçınılmaz olarak fiyatların yükselmesine neden olmaktadır. Tarım ürünleri alanında oluşan tekel durumu, fiyatların tekellerce belirlenmesini getireceğinden, tekel kânnı içermek durumundadır. Bunun sonucu olarak, bugün 150 dolar civarında görünen buğday fiyatları, spot alımlarda 200 doların üzerine yükselmek durumundadır. Ülkemizdeki hayvancılık sektöründe görüldüğü gibi, ithal etin ülke içinden çok daha düşük olduğu iddiası ile başlatılan kampanya sonucunda, et fiyatları emperyalist ülkelerdeki fiyatların üstüne çıkmıştır. Aynı durum, bugün tüm tarım ürünleri için gündeme getirilmektedir.

Böylece, küçük-burjuvaların ve aydınlarının her türlü “garantisi”ne rağmen, kırsal nüfusun %10’ların altına indirilmesiyle, elde edileceği varsayılan vergi gelirleri büyük oranda ortadan kalkacak ve tarım ürünlerinin fiyatları ülke içi üretim maliyetlerinin çok üstünde gerçekleşecektir. Bu durumdan da en fazla etkilenecek kesim ise kent küçük-burjuvazisinin bizzat kendisidir. Çünkü bu ürünlerin nihai tüketicisi, kentlerde oturan insanlardır.

Bu kaçınılmaz sonuç, yani **küçük-burjuvazinin yoksullaşması**, bugün uygulamaya sokulan IMF programının en bilinen sonucu durumundadır.

Kent küçük-burjuvazisinin orta gelir düzeyine sahip olan kesimleri, mevcut gelirleriyle, bugünkü koşullarda yaşamlarını sürdürememektedirler. Elleri bulunan birikimlerini (para), değişik “getiri alanları”na yatırarak, ek bir gelir sahibi durumundadırlar. Çokluk, faiz, döviz ve repo işlemlerine yatırılmış olan bu paralar, bugüne kadar bu kesimlerin yaşam standartlarının “garantisi” olmuştur. Ama şimdi, düşen faiz oranları ve sabit kur politikaları ile, bu “getiri alanları” ortadan kalkmıştır.

Aralık 1999 tarihi itibarıyla ek gelir olarak faizden elde edilen para miktarı, faiz oranlarının 30 puan aşağı çekilmesiyle, birden ortadan kalkmıştır. Öte yandan, ilan edilen enflasyon rakamı esas alındığında, 2000 yılında fi-

yatlar %20 artacaktır. 30 puan azalan bir gelir ve karşılığında fiyatların %20 artışı ile karşı karşıya olan bu kesimlerin yaşam düzeyi, 1999 yılına göre %50 azalmış olacaktır. IMF programının temelini oluşturan talep daraltılması hedefi, böylece kent küçük-burjuvazisi açısından yanı yarıya gerçekleştirilmektedir. Diğer yandan, ilan edilen enflasyon oranı ile gerçekleşmesi beklenen enflasyon oranı arasındaki 35 puanlık fark da, bu talep daralması içine alındığında, kent küçük-burjuvazisinin 2000 yılındaki kayıpları %85'lere çıkmaktadır.

İşte küçük-burjuva reformist aydınlarının IMF ile yapılan stand-by anlaşmasına verdikleri destek de, işçi ve köylü kitlesinin %100 oranlarındaki gelir kaybı karşısında kendilerinin %85 dolaylarında ortaya çıkacak gelir kaybı arasındaki farkla belirlenmektedir. Bir başka deyişle, küçük-burjuva reformist aydınları, kendi sınıfının orta ve üst gelir gruplarının, diğer kesimlere göre 15 puan daha az yoksullaşacağıının sevinci içindedir. Böylece, ağaca bakıp ormanı görmekten uzaklaştırılan kent küçük-burjuvazisinin bu kesimleri, kendilerinin 1999 yılına göre %85 gelir kaybına uğramalarına değil de, işçi ve köylülerden 15 puan daha az kayba uğrayacaklarının “sevinci” ile emperyalizme ve oligarşiye destek vermektedir.

Evet, “kaybedenler” ve “kazananlar” çok

açıktır. Emperyalist tekeller ile onların ülke içindeki işbirlikçisi tekelci burjuvazi dışında herkes kaybedecektir. Bu kayıplar, her sınıf için ve her sınıfın değişik kesimleri için, aynı zamanda ve birden ortaya çıkmayacaktır. Bazı kesimler çok daha önce IMF ile yapılan stand-by anlaşmasının sonuçlarından etkilenecektir; bir başka kesimler ise, orta vadede bu sonuçları yaşayacaklardır. Bu yüzden, somutta, uygulamadan etkilenen kesimlerin uygulamaya karşı tepkileri değişik zamanlarda ortaya çıkacaktır. Bu tepkilerin ortaya çıkış durumuna ve konumuna bağlı olarak, ülke içindeki siyasal ilişkiler pek çok değişkenliğe sahne olacaktır. IMF programının “tam olarak uygulanması” bu siyasal ilişkilerdeki değişikliklerle belirlenecektir. Özellikle tekelleşememiş burjuvazinin (orta burjuvazi) siyasal tepkisi, mevcut DSP-MHP-ANAP koalisyon hükümetinin geleceğini belirleyecektir. Bunun ötesinde, küçük-burjuvazinin tepkisi, kısa ve orta vadede fazla birşey değiştirmeyecektir. Örgütsüzlüğü, bireyciliği ve depolitizasyonu bir “nitelik” gibi sunan ve benimseyen küçük-burjuvazi, beklentilerinin tüm ötesinde, en fazla kaybeden kesim olacaktır. Ama yine de onlar, “kaybeden yok, kazanan Türkiye” diyerek bir süre daha kendilerini teselli etmeye devam edeceklerdir. Ta ki, IMF reçetelerinin balyozu somutta kendi kafalarında patlayana dek.

Menkul Kıymetler Borsası “Kazandırıyor!”

1984 yılında T. Özal’ın başbakanlığı ile birlikte başlayan “köşedönmecilik” anlayışının Türkiye’deki en tipik ifadesi, İstanbul Menkul Kıymetler Borsası’nın (İMKB) 1986 yılında faaliyete geçmiş olmasıdır. Nerdeyse, aynı yıllarda geniş kesimlerin ellerine geçen tüm paraları yatırdıkları “at yarıları” gibi, İstanbul Borsası, yoğun “köşedönme” alanı olarak ortaya çıktı. Hemen hergün, birilerinin borsada “oynayarak” bir günde kaç “milyon” götürdükleri konuşuluyordu. “Tek bir dikili ağacı” olmadığı söylenen Özal ailesi, İstanbul Borsası’nın en önemli reklamcısı ve müşterisi olarak bu dönemde ortaya çıkmıştı.

Bu dönemde İstanbul Borsası, “benim memurum işini bilir” sözleriyle başlayan rüşvet döneminin en önemli aracısı olarak ortaya çıkmış ve hertürlü rüşvet, yolsuzluk, kara para, İstanbul Borsası aracılığıyla aklanılmıştır. Birbiri ardına açılan “döviz büroları”, bu aklanılan paraların T.L’ndan dolara çevrilmesi işlemlerinin yapıldığı yerler olarak “en çok iş yapan” işyerleri durumuna gelmiştir.

Yıllar önce Engels, borsanın kapitalist sistem içindeki yerini ve rüşvet ile bağlantısını şöyle ortaya koymuştur:

“Modern toplumsal koşullarımız içinde gitgide kaçınılmaz bir zorunluluk durumuna gelen, ve proleterya ile burjuvazi arasındaki son kesin savaşın, ancak kendi çerçevesinde sonuna kadar götürülebileceği devlet biçimi olan demokratik cumhuriyet, [bu -ç.] en yüksek devlet biçimi, servet ayrımlarını artık resmen tanımaz. Zenginlik, demokratik cumhuriyette, gücünü, dolaylı, ama o kadar da güvenli bir biçimde gösterir. Bir yandan, Amerika’nın klasik bir örnek sunduğu, memurların

düpedüz rüşvet yemesi, öbür yandan, hükümetle borsa arasındaki ittifak biçimi altında; bu ittifak, devlet borçları ne kadar çok artar, ve hisse senetli şirketler, yalnızca ulaştırmayı değil, üretimin kendisini de ellerinde ne kadar çok toplar ve böylece borsada ne kadar merkezi bir durum kazanırlarsa, o kadar kolay gerçekleşir.” (*)

Lenin, Engels’in bu saptamasını, Kievski’nin “demokratik cumhuriyet”te, “zenginliğin” egemen olamayacağına ilişkin iddiasını yanıtlarken şöyle yorumlamaktadır:

“İşte size, kapitalizmde demokrasinin ‘elde edilebilirliği’ sorunu üzerinde mükemmel bir ekonomik tahlil örneği. Emperyalizmde, kendi kaderini tayin hakkının ‘elde edilebilirliği’, o sorunun bir parçasıdır.

Demokratik cumhuriyet, kapitalizmle ‘mantıksal olarak’ çelişir, çünkü demokratik cumhuriyet, zenginle yoksulu ‘resmi olarak’ eşitler. Bu, ekonomik sistemle siyasal üstyapı arasında bir çelişkidir. Emperyalizmle cumhuriyet arasında da aynı çelişki vardır. Serbest rekabetten tekelliliğe dönüşümün, siyasal özgürlüklerin gerçekleştirilmesini daha da ‘güçleştirmiş olması’ gerçeği bu çelişkiyi derinleştirir ve ağırlaştırır.

Öyleyse, **kapitalizm demokrasiyle nasıl uzlaşır?** Sermayenin mutlak kudretini **dolaylı yoldan** yürüterek. Bunun iki ekonomik yolu vardır: (1) **Doğrudan rüşvet**; (2) **hükümet ile hisse**

(*) F. Engels: *Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni*, Seçme Yapıtlar, Cilt: I, s: 401

senetleri borsası arasında ittifak. (Bu bizim tezlerimizde ifade edilmiştir. Burjuva sistemde mali-sermaye 'herhangi bir hükümete ve herhangi bir memura dilediği gibi rüşvet vererek [onları -ç.] satın alabilir!')

Bir kez meta üretimi, burjuvazi ve para gücü egemen olunca, hangi hükümet, hangi demokrasi olursa olsun, (doğrudan ya da hisse senetleri borsası yoluyla) rüşvete 'ulaşılabilir'.

Peki öyleyse, kapitalizm yerini emperyalizme bıraktığı zaman, yani tekeli kapitalizm-öncesi, yerini tekeli kapitalizme bıraktığı zaman, bu açıdan değişen şey nedir, diye sorulabilir?

[Değişen şey -ç.] yalnızca hisse senetleri borsasının gücünün artışıdır. Çünkü mali-sermaye, banka sermayesiyle kaynaşmış olan en yüksek, tekeli düzeydeki sanayi sermayesidir. Büyük bankalar hisse senetleri borsasıyla kaynaşır ve onu içine emer. (Emperyalizm hakkındaki yazın, hisse senetleri borsasının gerileyen rolünden, ancak her dev bankanın bizzat bir hisse senetleri borsası oluşu anlamında gerileyen rolünden sözeder.)

Dahası var. Eğer genel olarak 'servet', rüşvet ve hisse senetleri borsası yoluyla, herhangi bir demokratik cumhuriyet üzerinde egemenliğini tam olarak kurabiliyorsa, o zaman Kievski, çok garip bir 'mantık çelişkisi'ne düşmeksiniz, nasıl olur da, emirlerinde milyarlar bulunan tröstlerle bankaların engin servetinin, yabancı, yani siyasal bakımdan bağımsız bir cumhuriyet üzerinde mali-sermayenin egemenliğini 'gerçekleştiremeyeceği' görüşünü sürdürebilir?

Evet? Yabancı bir devlette memurlara rüşvet verilmesi 'gerçekleştirilemez' mi? Yoksa 'hükümet ile hisse senetleri borsası arasındaki ittifak' yalnızca kişinin kendi hükümeti için mi söz konusudur?" (*) (abç)

Şüphesiz, Engels ve Lenin'in "demokratik cumhuriyet" çerçevesinde kapitalistlerin mutlak egemenliğinin nasıl sürdürüldüğüne ilişkin bu saptamaları, tasfiye süreci içindeki PKK'nin "yeni açılımı"nın tüm dayanaklarını ortadan kaldırdığı için de önemli olmakla birlikte, asıl konumuz, borsanın kapitalist sistem içindeki işlevlerinin bütünselliği olduğu için buna de-

ğınmeyeceğiz.

Ülkemiz somutunda Özal döneminin sonuna gelindiğinde, borsa giderek gündemden düşmeye başlamıştır. Bunun temel nedeni, İstanbul Borsası'nın devlet memurlarına verilen rüşvetin bir aracı olarak kullanılması işlevinin sonuna gelinmesidir. 1991 seçimleri sonrasında DYP-SHP hükümetinin kurulmasıyla birlikte İstanbul Borsası, gözle görülür bir biçimde, ülke gündeminin alt sıralarına düşmüştür.

1998 yılında "Asya Krizi"nin patlak vermesiyle birlikte, yeniden tüm dikkatler borsaya ve borsa birleşik endeksine yönelmeye başlamıştır. "Bir gecede çöken" Uzak-Doğu borsalarına ilişkin haberler, hemen hemen tüm "medya"da en geniş biçimde yer alırken, İstanbul Borsası, "tarihinin" en düşük seviyesine gerilemiş ve bir hafta içinde %15 değer kaybederek, endeks ikibinler seviyesine düşmüştür. Ve böylece, geniş halk kitleleri, borsaya ilişkin haberlerin ülke ekonomileriyle olan ilişkisini "keşfetmiştir".

1986 yılında faaliyete geçen İstanbul Borsası endeksi 100 dolarla başlamış ve 1990 yılının yaz aylarında "tarihi zirveyi" yakalayarak, 1.081 dolara kadar yükselmiştir. Bu tarihten itibaren sürekli düşen ve belirli kesimlerin spekülasyonlarıyla sabit bir "bant"ta seyreden İstanbul Borsası, "Asya Krizi"nin patlak vermesiyle birlikte 1999 Ocak ayında 453 dolara kadar gerilemiştir. İstanbul Borsası birleşik endeksi, 18 Nisan seçimleriyle birlikte yeniden "tırmanışa" geçmiş ve "her türlü olumsuz ekonomik gelişmeye rağmen" bu "tırmanışını" sürdürmüştür. 2000 yılına girildiğinde birleşik endeks değeri, 1.619 dolara yükselmiş ve Ocak ayının ilk iki haftasında 2.050 dolar seviyelerine çıkmış ve birleşik endeks 20.000' lere ulaşmıştır. Ve ardından, borsacıların sıkça kullandıkları deyimle, "kâr realizasyonu" ya da "kâr satışları" başlamış ve endeks değeri 1.800 dolara düşmüştür.

Ve işte, bu gelişmeler, **borsanın rüşvet dışındaki işlevlerini** ülkemiz somutunda görünür hale getirmiştir.

Bugün İstanbul Borsası, geniş halk kitlelerinin ellerindeki her türden birikimlerinin sermayeleştirilmesi işlevini yerine getirmektedir. "Faize yatırılmış paraların", "üretim ve yatırım yöneltilmesi" demagojisiyle yürütülen bu sermayeleştirme eylemi, borsanın olağan işleyişi içinde geniş bir **mülksüzleştirme**nin bir yansıması durumundadır.

IMF ile yapılan stand-by anlaşmasıyla birlikte resmiyet kazanan mülksüzleştirme süreci, öncelikle geniş halk kitlelerinin (kendi de-

(*) Lenin: *Emperyalist Ekonomizm*, s: 53-54

yişleriyle “küçük yatırımcıların”) ellerindeki her türden tasarrufun para-sermaye haline getirilmesi sürecidir. Bugün İstanbul Borsası’nda meydana gelen “rekorlar”, bu sürecin etkin bir biçimde işlediğini göstermektedir.

İlk yapılan, “küçük yatırımcıların” ellerindeki paraların (ki bunlar sermaye değildir) bir biçimde para-sermaye haline getirilmesi için borsaya yönlendirilmesi olmuştur. Faiz oranlarının düşürülmesi, döviz kur artışının iki yıl süreyle sabitlenmesi ve kira artışının sınırlandırılması kararlarıyla, bu alanlarda toplanmış olan “küçük yatırımcılar”ın tasarrufları hızla borsaya yöneltilmiştir. Böylece, borsaya yatırılan her tasarruf, para-sermaye haline dönüşerek, sermayenin yeniden üretimi sürecine dahil edilmiştir. Ancak dünya ekonomik buhranının niteliği ve ülkemizdeki biçimlenişinin para-sermayeye ilişkin oluşu, bu yönlendirme içinde “küçük yatırımcılar”ın dikkatlerinden özenle gizlenmiştir.

Bundan sonraki süreç, kapitalist sistemin kendi içindeki mülksüzleştirilmenin gerçek niteliklerinin ortaya çıkması sürecidir.

Bilindiği gibi, **son** birkaç yıldır süregiden dünya ekonomik buhranı, ekonomik durgunluk çerçevesinde metallerin ve sermayenin aşırı üretiminin bir sonucudur. Metallerin aşırı üretimi, emperyalizme bağımlı ülkelerin iç pazarlarının bu ülke metallerine açılması uygulamasını getirirken; sermayenin aşırı üretimi, emperyalist-kapitalizmin tarihinin en büyük mülksüzleştirme sürecini başlatmıştır.

“... kapitalist üretim tarzı, kendi ayakları üzerinde duracak hale gelmez, emeğin daha geniş ölçüde toplumsallaşması, toprak ile diğer üretim araçlarının toplumsal olarak daha fazla sömürülen ve dolayısıyla ortak üretim araçları olarak geniş ölçüde kullanılan üretim araçları haline dönüştürülmesi ve özel mülk sahiplerinin daha fazla mülksüzleştirilmeleri yeni bir biçim alır. Şimdi mülksüzleştirilecek olan kimse, artık, kendi hesabına çalışan emekçi değil, bir çok emekçiyi sömüren **kapitalisttir**. Bu mülksüzleştirme, kapitalist üretimin kendi içinde taşıdığı yasaların işlemeyle, sermayenin merkezileşmesi ile gerçekleşir. Bir kapitalist, daima birçoklarının başını yer.” (*) (abç)

Bugün ülkemizde olduğu gibi, tüm dünyada, kapitalist üretimin yasaları işlemekte ve

sermayenin aşırı üretimi koşullarında, kapitalistler arasında tam bir ölüm-kalım savaşı verilmektedir. Birkaç büyük tekelin, daha az büyüklerini ya da kendini koruyamayan daha büyük tekelleri mülksüzleştirilmesi gündemdedir.

Sermayenin aşırı üretimi, yani dünya çapında para-sermayenin aşırı birikimi ve buna bağlı olarak sermayenin kâr oranlarının sürekli düşüşü karşısında, “Küçük, dağınık sermaye kitleleri, böylece zorla, spekülasyon, kredi sahtekarlıkları, sermaye dolandırıcılığı ve bunalmalarla dolu maceralı bir yola itilmiş”lerdir. (**) Bu “maceralı yol”un tüm kapitalist tekel için, ilk ve ortak yanı, ellerinde az ya da çok bir birikime sahip olan halk kitlelerinin birikimlerini şu ya da bu yolla kendi öz sermayesini güçlendirmek amacıyla “para piyasasına” çekilmesidir. İşte borsa, bu işin gerçekleştirilmesi için en elverişli araç durumundadır.

Ülkemiz somutunda IMF ile yapılan standby anlaşmasıyla birlikte bütünsel olarak planlanmış olan bu uygulama, bir yandan enflasyonun denetim altına alınması için kitlesel talebin düşürülmesini, diğer yandan birikmiş küçük para birikimlerinin para-sermayeye dönüştürülmesi için borsaya yöneltilmesi olarak başlatılmıştır. İki yıl süreyle döviz fiyatları artışının sabitlenmesi, mevduat faiz oranlarının ve repo faizlerinin aşağı düşürülmesi, kaçınılmaz olarak küçük ve orta burjuvazinin uzun yıllardır faizde tuttuğu paralarını borsaya yöneltmiştir. Böylece borsada işlem gören şirket hisseleri, bu yeni (“taze”) para ile değer kazanmaya başlamıştır. Şirketlerin hisse senetleri karşılığında vermek durumunda oldukları temettüleri (kâr payları) en fazla %2-2,5 oranındayken, borsada hisselerin değer kazancı %30-40'lara kadar çıkabilmektedir. Kısa vadeli borsa “yatırımı”, “oyunun kurallarını bilenler için”, birkaç gün değil, birkaç saat içinde %30-40 kâr sağlamak durumundayken, “küçük tasarruf sahipleri” için, yıllık %2-2,5'lük bir temettüyle yetinmek söz konusudur.

1999 yılı enflasyonunun tüketici fiyatları açısından %68 olduğu, 2000 yılı için enflasyon oranının %20 olarak “hedeflendiği” bir ülkede, “küçük tasarruf sahipleri”nin borsaya yönelerek “küçük yatırımcı” haline getirilmeleriyle meydana gelen kayıpları %100'leri bulmaktadır.

Faiz ve repo gelirleriyle yaşamlarını sürdü-

ren ya da belirli bir yaşam standardını sürdürmeye alışmış olan “rantiye” kesimin büyük bir **niceliğini** oluşturan “küçük tasarruf sahipleri”, 2000 yılı sonu itibariyle %100 mülksüzleştirilmiş olacaktırlar. Bunun parasal büyüklüğü, borsanın işlem hacmiyle az çok hesaplanabilir.

1997 yılında günlük ortalama 231 milyon dolar olan İstanbul Borsası'nın işlem hacmi, 1998 yılında 284 milyon dolara yükselmiş ve 1999 yılında 282 milyon dolarda kalmışken, Ocak 2000'de ortalama 1 milyar dolarlık günlük işlem hacmine ulaşmış ve 18 Ocak günü işlem hacmi 2 milyar 250 milyon dolar olmuştur. (Bundan önceki en yüksek işlem hacmi 1 milyar 256 milyon dolarla **2 Ağustos 1990** yılında gerçekleşmiştir.)

“Asya Krizi” başladığında İstanbul Borsası'nda işlem gören şirketlerin toplam piyasa değerleri 62 milyar dolardan 31 milyar dolara inmiştir. (1999 Ocak ayı değeri.) Eylül 1999 tarihi itibariyle şirketlerin piyasa değeri 55 milyar dolara çıkmıştır. 2000 yılında borsaya gelen yeni “paralar”la birlikte şirketlerin değerinin 100 milyar dolar seviyelerine çıkması sözkonusudur. Bu, aynı şirketlerin yıllık temettü oranlarının %2-2,5'larda seyrettiği ve GSMH'nin büyüme oranının 1999'da -2 (eksi 2) olduğu ve 2000 yılı için %1-2 oranının planlandığı bir ülkede, şirketlerin değerlerindeki bu artış **fiktiftir**.

Tüm bu temel veriler, IMF'yle yapılan stand-by anlaşması sonrasında halk kitlelerinin elindeki tasarrufların 30-40 milyar dolar tutarındaki kesiminin kriz içindeki şirketlere borsa yoluyla aktarılmaya çalışıldığını göstermektedir.

Dünya ekonomik buhranının şiddetle yansıdığı ülkemizde, şirketlerin yapay olarak değerlendirilmesi, işletme sermayelerinin güçlendirilmesi anlamına gelmektedir. Ve asıl öykü bundan sonra başlamaktadır.

Burada söz konusu olan, dünya çapında para-sermayenin aşırı birikimi, dolayısıyla kâr oranlarının düşmesidir. Bu durumda, sermayeler arasında bir savaş başlar. Bu savaş, bir kısım sermayenin atıl kalmasıyla, ya da düpedüz iflas yoluyla ortadan kalkmasıyla, kâr oranlarının yeniden yükseleceği döneme kadar devam eder.

“Gerçekte bu, sermayenin bir kısmının tamamen ya da kısmen atıl kalması (çünkü, bu sermayenin kendi değerini genişletmeden önce, bir kısım faal sermayeyi bir yana itmesi zorunludur) ve öteki kısmının, hiç kullanılmayan ya da kısmen kullanılan ser-

mayenin baskısı yüzünden daha düşük kâr oranında değerler üretmesi biçiminde görülebilir...

Eski sermayenin bir kısmı, her türlü koşul altında kullanılmadan kalmak zorundadır; sermaye olarak faaliyet gösterdiği ve bu yönüyle değer ürettiği sürece, kendine özgü sermaye niteliğine son verir. Sermayenin hangi kısmının özellikle etkileneceğini rekabet savaşını belirleyecektir. İşler yolunda gittiği sürece, rekabet, genel kâr oranının eşitlenmesi halinde gördüğümüz gibi, kapitalist sınıf arasında bir kardeşlik havası estirir ve böylece her biri ortak yağmadan kendi yatırım oranında pay alır. Ama **sorun, kârın değil zararın paylaşılması halini alır almaz, herkes kendi payına düşen zararını en aza indirme ve bunu bir başkasının sırtına yüklemeye çabasına düşer**. Kapitalist sınıf için, kayba uğramak kaçınılmazdır. Her kapitalistin, bu zararın ne kadarını yüklenmek zorunda kalacağı, yani bunu ne ölçüde paylaşmak durumunda kalacağı, göstereceği **güce ve kurnazlığa bağlıdır** ve o zaman rekabet, düşman kardeşler arasında bir savaşa dönüşür. Her bireysel kapitalistin çıkarları ile bütünüyle kapitalist sınıfın çıkarları arasındaki uzlaşmazlık, tıpkı daha önce, aralarındaki çıkar özdeşliğinin pratikte rekabet yoluyla ortaya çıkması gibi, suyüzüne çıkar.” (*) (abç)

Böylece, “sermaye piyasası”nda şirket birleşmeleri, şirket satın almalar ve iflaslar birbirini izleyecektir. Ta ki, bir kısım sermayeler ortadan çekilene kadar ya da düpedüz ortadan yokolana kadar. Tıpkı 1980 sonrasında banker olaylarının başlamasıyla ortaya çıkan büyük iflaslar gibi.

İşte menkul kıymetler borsası, para-sermayenin değişik kaynaklardan toplanan paralarla desteklendiği, büyütüldüğü, dolayısıyla kapitalistler arasındaki mülksüzleştirmede daha büyük bir nüfusun birikmiş paralarının mülksüzleştirildiği bir alan olmaktadır. Normal zamanlarda kapitalistler için “ucuz kredi” aracı olan, diğer yandan devlet görevlilerine rüşvet vermenin “yasal” bir aracı olarak işlev gören menkul kıymetler borsası, ekonomik buhran dönemlerinde “küçük yatırımcıların” nicel olarak ağırlıkta olduğu büyük bir kesimin

(*) Marks: *Kapital*, Cilt: III, s: 265-266

mülksüzleştirilmesinin bir aracı olarak işlev görür. Bugün IMF ile yapılan stand-by anlaşmasıyla, 1986 yılında kısa yoldan para kazanmanın bir aracı olarak ülkemiz gündemine giren İstanbul Borsası, 1990'a kadar pekçok kişinin hayallerinin yıkıldığı bir "at yarışı" olduğu görüldükten sonra, faize, repoya, "yüksek kâr payı" veren tefecilere yönelen küçük tasarrufların yeni bir "cazibe merkezi" haline getirilmiştir. Kısa vadeli birkaç küçük "getiri" dışında, orta ve uzun vadede, eldeki tüm birikimi, 1980'lerin bankerleri gibi bir çırpıda yokedecek olan borsanın en büyük ayrıcalığı ise, burada para yitirenlerin hiçbir yasal güvencelerinin olmamasıdır. Ocak ayında "rekor zirve" yapan İstanbul Borsası'nda işlem gören hisselerin şirketler bazındaki incelemesi de, bu sonun fazla uzak olmadığını göstermektedir.

Bu son kaçınılmazdır. Çünkü,

24 Ocak 1980 yılında S. Demirel'in başkanlığında kurulmuş olan azınlık AP hükümetiyle uygulamaya konulan ve 12 Eylül askeri darbesiyle tüm boyutlarıyla uygulanan "ekonomik istikrar paketi"yle başlayan süreçte, işçi, köylü ve kent küçük-burjuvazisinin reel gelirlerindeki sürekli düşüş koşullarında topluma benimsetilen "köşedönmeçilik" zihniyeti (pragmatizm), her türlü olumsuz ekonomik, sosyal, siyasal gelişme karşısında bireysel çıkış yolunu arayan bireylerin oluşmasına hizmet etmiştir.

"İşini bilen memur" rüşvet yoluyla, kendisiyle aynı koşullarda yaşayan ve gelirleri sürekli azalan kesimlerin sırtından kendi bireysel yaşamı için "avantajlar" elde ederken; bir başka "işbilenler" ise, siyasal parti ilişkileri içinde yolsuzluklarla kendini kurtarmaya çalışmıştır. Bu ve benzeri birçok somut olguda açıkça gözlenen "yeni kavrayış", "eski solcuların üstün gayretleri" ile kent küçük-burjuvazisi içinde kalıcı hale gelmiş ve bu küçük-burjuva zihniyeti toplumun her kesimine yayılmıştır. Bunun sonucu ise, faiz, repo, döviz vb. yollarla ellerindeki paraları günlük, haftalık ya da aylık olarak "değerlendiren", böylece kendini enflasyona "ezdirtmeyen" "işbilen", "akıllı", "kafası çalışan" küçük-burjuva bireylerin

sayısal artışı olmuştur.

Bu bireyler, kendi bireysel "kurtuluş" yolunu bulduklarını sandıklarından, her türlü toplumsal mücadeleye karşı olmuşlar ve bu mücadelenin "çağdışı" olduğunun propagandasını yapmışlardır. Kapitalizmin "nimetleri"nden nasıl yararlandıklarını öve öve bitiremeyen bu kesimler ve onların dünya görüşü, ülkemizde yıllardır süren depolitizasyon sürecinin de temel dayanağı olmuşlardır.

Ama kapitalizmin kendi yasaları işlemeye devam etmiştir. Kent küçük-burjuvazisinin gerçek gelirlerinin dışından elde ettikleri "kazançlar"la sürdürdükleri yaşam koşulları, emperyalist ekonomilerin buhranı ile birlikte sona ermiştir. Ancak yıllardır sürdürdükleri yaşam alışkanlıkları, dünya kavrayışları, bireycilikleri, onların bu gerçeği görmesini ve bilincine varmasını engellemiştir. Şimdi o çok sevdikleri ve içinde "mutlu" oldukları kapitalizmin yasaları, görmedikleri ve görmek istemedikleri gerçekleri, onları mülksüzleştirerek göstermek durumundadır. **Sınıf olarak**, her zaman mülksüzleşerek **proleterleşmekten** korkan küçük-burjuvazi, yeni "milenyum"un "gözkamaştırmacı havayı fişek gösterileri" altında son dansını yapmaya çalışmaktadır. Bu dansın salonu İstanbul Borsası ve sloganı "borsa kazandınyoooo" olmaktadır. Böylece 1982 banker olaylarından sonra, **ülkemiz tarihinin en kapsamlı mülksüzleşme dalgası**, mülksüzleştirilecek olan küçük-burjuvazinin, emperyalizmin "globalizm"inin ve oligarşik yönetimin tezahürat korosu olarak yer aldığı bir törenle başlamıştır.

Onlar, proletaryanın yanında ve onun bir müttefiki olarak kendilerinin gerçek kurtuluşu için mücadele etmekten uzaklaşarak, emperyalizmin ve oligarşik yönetimin tezahürat korosu haline gelişleriyle, bu mülksüzleşmeyi peşinen kabul etmişlerdir. Onlar, artık "yükseledeğer" değil, "düşenler"dir. Onların deyişle, "düşenin dostu olmaz"!

Onların gerçek ve kalıcı tek "dostu"nun proletaryadan başkası olmadığını ve proletarya ideolojisinden başka hiçbir ideolojinin kendilerini kurtaramayacağını, kendi yaşam deneyimleriyle öğrenme zamanı gelmiştir.

IMF'ye verilen “Niyet Mektubu”

T.C. BAŞBAKANLIK
HAZİNE MÜSTEŞARLIĞI

Sayı : B.02.1.HM.0.DEİ.02.00/500
Ankara, 9 Aralık 1999

Sn. Michel Camdessus
Başkan
Uluslararası Para Fonu
Washington D.C. 20431

Sayın Bay
Camdessus,

1. Nisan 1999 seçimlerinden sonra oluşan Hükümetin ekonomik programı Türkiye'yi enflasyondan kurtarmak, büyüme ve toplumun bütün kesimleri için daha iyi yaşam standardı beklentilerini artırmak gibi iddialı bir hedef üzerine odaklanmıştır.

2. Enflasyon, son 25 yıldır Türkiye'nin ekonomik performansını farklı açılardan zayıflatmıştır. Bunun en belirgin etkisi, ekonomik büyümede yaşanan istikrarsızlıktır. Hızlı ekonomik gelişme dönemlerini aynı hızda ekonomik faaliyetlerdeki azalış dönemleri izlemiştir. Fakat enflasyonun ekonomik ve sosyal etkileri daha da fazla olmuştur. Büyüme yalnızca istikrarsız olmamış aynı zamanda gelişmekte olan piyasa ülkelerinin en başarılılarının ortalamasının çok altında kalmıştır. Eğer AB ülkelerine göre mevcut gelir açığı kapanacak ise zaman içerisinde daha yüksek büyüme oranlarının sürdürülmesi gerekmektedir.

3. Enflasyon Türk Lirasına olan güveni sarsarak, yüksek ve istikrarsız nominal ve reel faizlere de neden olmuş, bu da toplum üzerinde dramatik sonuçlar ortaya çıkarmıştır. Spekülatif ve arbitraj faaliyetleri giderek daha fazla kaynağı çekmiş ve mali piyasalar ile kurumların işleyişlerini bozmuştur. Kamu sektörü kendi borçlarına %30 veya daha fazla reel faiz ödediği zaman, özel sermaye, istihdam yaratıcı faaliyetlerden mali yatırımlara kaymaktadır. Bankalar açtıkları krediler için daha da yüksek reel faiz talep ettikleri zaman, kredi süreci bozulmakta ve dış sermaye elde etme olanakları sınırlı olan şirketler bundan zarar görmektedirler.

4. Dahası, bu yüksek reel faizler zayıf bütçe temel dengesi ile birlikte kamu finansmanını sürdürülemez bir yola sokmuştur. Devlet bankalarının görev zararı ve Merkez Bankası net varlık pozisyonları dahil olmak üzere tanımlanan kamu sektörü borcu 1998 sonunda GSMH'nin %44'ü iken bu miktarın 1999 sonu itibarıyla GSMH'nin %58'ine ulaşacağı tahmin edilmektedir. Bu durum Türkiye'yi uluslararası mali piyasaların güvenindeki ani değişikliklere karşı zayıf hale düşürmektedir.

5. Sonuç olarak, yüksek enflasyon ortamı, yüksek reel faizler ve istikrarsız büyümeden en fazla zarar görenler yüksek getiri sağlayan varlıklara yatırım yapamayan ve sadece çalışmalarını karşılığı elde ettikleri gelirle geçinen toplumun daha düşük gelirli insanlardır. Enflasyon ve yüksek reel faizlerin azaltılması yalnızca uzun dönemde Türkiye'nin büyüme beklentilerini yükseltmeyecek aynı zamanda ekonomik kaynakların daha eşit ve etkin olarak dağılmasına da öncülük edecektir.

Enflasyonla mücadele programımızın hedefleri ve enflasyonla mücadele genel stratejisi

6. Türkiye'de yaşanan enflasyonun sürgit özelliği dikkate alındığında, 2000-02 yılları için enflasyonla mücadele hedeflerimizin belirlenmesinde enflasyonu aniden tek haneli rakamlara indirmenin güçlüğü ile geçmişteki uygulamalardan açıkça farklı olunacağını sinyalinin verilmesi ihtiyacının denge-

lenmesine büyük önem verilmiştir. Bize göre, 2000 yılı enflasyon hedefimiz -12 aylık TÜFE enflasyonunu Aralık 2000 sonu itibarıyla %25'e (TEFE enflasyonu %20'ye) düşürmek- enflasyonla mücadele yolunda kademeli bir uygulamaya imkan sağlamakla beraber geçmiş uygulamalardan (son 10 yılın TEFE ortalaması %80 civarındadır ve 1999 sonu itibarıyla % 65 olacağı tahmin edilmektedir) farklı olduğu konusunda açık bir sinyal göndermektedir. 2000 yılı enflasyon hedeflerimiz, TEFE ve TÜFE enflasyonunu 2001 yılı sonunda %10-12'ye ve 2002 yılı sonunda tek haneye (yaklaşık %5-7) düşürmek için iyi bir başlangıç noktası teşkil etmektedir.

7. Programımız üç temel unsura dayanmaktadır: programın başlangıcında kamu sektörü temel fazlasının mümkün olduğunca yüksek tutulması, yapısal reformlar ve tutarlı gelir politikaları ile desteklenmiş sıkı döviz kuru taahhütleri. Başlangıçta kamu sektörü temel fazlasının yüksek programlanması gereklidir. Çünkü kamu hesaplarındaki zayıflık yüksek enflasyonun arkasında yatan temel faktördür. Yapısal reformlara, mali ayarlamayı sürdürülebilir kılmak, etkinliği artırmak ve artan özelleştirme gelirleri sayesinde kamu borcunun azaltılmasını kolaylaştırmak için ihtiyaç vardır. Sıkı döviz kuru taahhütü ve tutarlı gelir politikası, özellikle enflasyonla mücadelenin ilk aşamasında, enflasyon ve faiz oranlarının daha hızlı indirilmesi için gereklidir.

8. Programımızın gücü enflasyonla mücadele hedeflerimizin kredibilitasını artırmakta ve bu yolla aynı anda hem enflasyonun düşürülmesi hem de büyümenin gerçekleştirilmesini mümkün kılmaktadır. Kamu sektörü temel mali pozisyonu sıkılaştırılırken, enflasyondaki düşüşü bağlı olarak artan güven, faiz oranlarındaki beklenen düşüş, özel kredi pazarının yeniden canlanması, sirkülasyondaki kamu borcu stoku üzerinden özel sektöre tahakkuk etmeye devam edecek olan önemli miktardaki faiz ödemeleri, Avrupa'daki ekonomik toparlanmanın güçlenmesi ve turizm gelirlerinin normal seviyelerine dönmesiyle iyileşen dış ekonomik ortam sayesinde büyüme teşvik edilecektir. 2000 yılında GSMH büyüme oranını, 1999 için eksi 2 olarak tahmin edilen büyümeden toparlanma etkisini de yansıtacak şekilde %5-5.5 aralığında tahmin etmekteyiz (yıl içindeki büyüme muhtemelen daha düşük olacaktır). GSMH büyümesinin 2001-02 yıllarında ise %5-6 aralığında olması beklenmektedir.

9. Ekonomik faaliyetlerin hızlanmasıyla 1999'da GSMH'nın %0.5'i olan cari işlemler açığının 2000 yılında artarak GSMH'nın %1.5-2'sine ulaşması beklenmektedir. Aynı büyüklükteki açıklar 2001 ve 2002 yılları için de beklenmektedir. Bu tür açıklar, Türkiye gibi yatırıma ve büyümeyi desteklemek için dış tasarruflara dayanmaya ihtiyaç duyan bir ülke için uygundur. Bu açıklar, 1999'daki GSMH'nın %34'ü seviyesinden önümüzdeki üç yıl içerisinde biraz düşmesi beklenen net dış borcun GSMH'ya oranı ile sürdürülebilir niteliktedir.

10. Enflasyonla mücadele programımızın desteklenmesi için 2.892 milyon SDR tutarında (kötanın %300'ü) üç yıllık bir stand-by düzenlemesi talep etmekteyiz. Bu kaynaklar, ödemeler dengesi ihtiyaçları için kullanılabilir uluslararası döviz rezervlerimizi artıracak, uyum programımıza olan güvenin somut bir belirtisi olacak ve uluslararası kamu ve özel yatırımcıların desteğini hızlandıracaktır. Programın performansı ilk yılda 3'er aylık gözden geçirmeler, daha sonraki yıllarda ise yılda iki kere yapılacak gözden geçirmeler ile izlenecektir.

Maliye Politikası

11. Enflasyon sadece kamu finansmanı sürdürülebilir bir yola sokulabilir ve artık enflasyon vergisine başvurulmaz ise ortadan kaldırılabilir. Bu durum, bir yandan kamu borcunun azaltılması için özelleştirmenin hızlandırılmasını, diğer yandan kamu sektörü dengesinde önemli ölçüde bir fazla yaratılmasını gerektirmektedir.

1999 için bütçe hedefleri

12. 1999 yılının ilk yarısında bütçe politikaları önemli ölçüde gevşetilmişken, yeni hükümet bütçe temel dengesindeki bozulmayı sınırlandırmayı başarmıştır. Deprem nedeniyle ortaya çıkan maliyetler hariç tutulduğunda 1999'un ikinci yarısındaki gelişmeler Yakın İzleme Anlaşması ile ortaya konulan hedefler ile uyumlu olmuştur. 1999'un kalanında bütçeye ilişkin gelişmeleri güçlendirmek için yatırım harcamalarında ve diğer cari harcamalarda GSMH'nın %0.4'üne varan kesintiler yapılması kararlaştırılmıştır. Bu, 26 Kasım 1999 tarihinde kabul edilen vergi paketinin etkisi ile birlikte (aşağıya bkz.) 1999 yılında konsolide merkezi bütçe temel fazlasının 1 katrilyon TL'den (GSMH'nın %1.2'si) aşağı düşmesine imkan vermeyecektir. (performans kriteri; Ek-A) Deprem maliyetleri hariç (yaklaşık GSMH'nın % 0.8'i) bu hedef Temmuz başında Yakın İzleme Programı çerçevesinde belirlenen hedef ile tutarlıdır.

2000 yılı bütçe programı

13. Temel amacımız 1999 yılında GSMH'nın % -2.8'i olan kamu sektörü temel fazlasını, 2000 yılı için GSMH'nın yaklaşık %1.5'u olarak tahmin edilen deprem harcamaları hariç, 2000 yılında GSMH'nın %3.7'sine yükseltmektir. Kamu sektörü temel fazlası merkezi konsolide bütçeyi, bütçe dışı

fonları(BDFler), yerel yönetimleri, finans sektörü dışında faaliyet gösteren kamu teşebbüslerini, Merkez Bankası'nı ve kamu bankalarının görev zararlarını kapsamaktadır. Temel fazlanın bu seviyesi, orta vadede net kamu borcunun GSMH'ya oranını istikrara kavuşturmak için fazlasıyla yeterlidir. Ancak, enflasyon düşüğe; geçmişte çıkarılan sabit faizli tahvillere ödenen reel faiz ödemelerinin artmasıyla, faiz ödemelerinin GSMH'ya göre yükü geçici olarak artacaktır. Bu nedenle, 2000 yılında, kamu borç oranının büyümesini sınırlandırmak için önemli miktarda özelleştirme gelirlerine ihtiyaç duyulacaktır.

14. Bu bütçe hedeflerinin tutturulması bir dizi performans kriteri ve endikatif hedefler aracılığıyla izlenecektir: Konsolide kamu sektörü(konsolide bütçe, dört temel Bütçe Dışı Fon, sekiz kamu iktisadi teşebbüsü, işsizlik sigortası fonu ve üç sosyal güvenlik kuruluşu dahil) temel fazlası için özelleştirme gelirleri hariç 3'er aylık performans kriterleri belirlenecektir. Yıl sonu için taban, mali uyumun miktarını başlangıçta yüksek tutan çeyrek yıllık dağılımla 4500 trilyon TL (GSMH'nın % 3.6'sı) olacaktır. (Ek B). Özelleştirme gelirleri makro ekonomik programımızda anahtar rolü oynadığından, temel fazla için özelleştirme gelirlerinin 3'er aylık endikatif hedeflerini de içeren yıllık ayrı bir performans kriteri belirlenecektir (Ek B).

Özelleştirme gelirleri hariç, konsolide kamu sektörünün genel açığı için endikatif bir tavan belirlenecektir, böylece yalnızca temel dengedeki gelişmeler değil aynı zamanda faiz ödemeleri de izlenecektir. 2000 yılında, piyasadaki devlet tahvillerinin faiz ödemeleri yükünde enflasyondaki düşüş nedeniyle oluşan geçici artışı kapsayan genel açığın 18,750 trilyon TL'yi (GSMH'nın %15'i) geçmemesi beklenmektedir, bu da GSMH'nın %7.4'ü oranında bir operasyonel açığa (enflasyondan arındırılmış açık) denk gelmektedir.

15. Yukarıdaki rakamlar depremle ilgili bütçe harcamalarını kapsamamaktadır. Bu hesaplar özel bir raporlama sistemi ile izlenecek olup bütçe performans kriteri altında GSMH'nın % 1.1'ine kadarlık bir harcama kabul edilecektir. Aynı olarak izlenemeyecek olan depremle ilgili maliyetler dikkate alındığında (ağırlıklı olarak GSMH'nın % 0.2'sine ulaşacak vergi kayıpları), konsolide kamu sektörü temel dengesine gelen depreme ilişkin ek yük 2000 yılında GSMH'nın yaklaşık % 1.25'i oranında olacaktır (bu tutar Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Fonu kanalıyla aktarılan GSMH'nın % 0.25'i oranındaki ek miktar hariç tutmaktadır). Bu tavan, resmi dış finansmanın 2000 yılında mevcut 1.8 milyar \$'ı aşması halinde, genel makroekonomik gelişmeler dikkate alınarak programın gözden geçirmeleri sırasında revize edilebilecektir. Bu harcamalar en etkin biçimde yapılması hedeflenecektir. Bu çerçevede, depremden hemen sonra uygulamaya konulan kredi sübvansiyonu düzenlemesinin maliyeti, 2000 yılı bütçesinde tahsis edilen 50 trilyon TL ile sınırlı kalacaktır.

16. 26 Kasım 1999 tarihinde Parlamento'da onaylanan vergi paketi bu hedeflerin tutturulmasını kolaylaştıracaktır. Vergi paketi, ek gelir ve kurumlar vergisi ödemeleri, ek yıllık motorlu taşıtlar ve emlak vergisi ödemeleri, cep telefonu faturaları üzerine uygulanacak bir vergi ve düzenleyici kurulların (İMKB, SPK gibi) yaratacakları gelir fazlalarından yapılan aktarımların artırılmasını içermektedir. Ek olarak, bedelli askerlik uygulamasını başlatmış bulunmaktayız. Son olarak, 1 Aralık 1999 tarihinden önce çıkartılmış kamu kağıtları üzerine stopaj vergisi konularak bu kağıtları ellerinde bulunduranların 2000 yılında enflasyon ve faiz oranları düşmesi nedeniyle oluşacak beklenmedik karları azaltılmıştır. Bu önlemler ile, gelirler 2000 yılında GSMH'nın % 2'si oranında artacaktır. Ayrıca, aşağıdaki gelir tedbirleri uygulamaya konulacaktır: Gayrimenkul sermaye iratları ve serbest meslek kazançları üzerine uygulanan stopajın % 15'ten % 20'ye çıkartılması, faiz ve repo gelirlerine uygulanan stopaj oranının %2 puan artırılması ve ücret ve maaş kazananların vergi dilimleri ve özel istisna miktarlarının artışının hedeflenen enflasyon oranıyla sınırlandırılması yoluyla doğrudan vergi gelirleri GSMH'nın % 0.3'ü oranında artırılabilecektir. Dolaylı vergilere ilişkin olarak standart % 15 oranı ile diğer Avrupa ülkelerine nazaran çok düşük kalan KDV oranı GSMH'nın %0,5'i oranında gelir yaratması amaçlanarak % 2 puan oranında artırılabilecektir. Ek olarak, 2000 yılında akaryakıt fiyatlarının belirlenmesinde Hazine onayı gerekli olacak ve harçlar, akaryakıt fiyatlarının hareketi ne olursa olsun bütçede hedeflenen tasarrufların (GSMH'nın yaklaşık % 0.4'ü) tutturulmasını sağlamak üzere akaryakıt fiyatlarındaki değişikliğe bağlı olarak otomatik olarak ayarlanacaktır. Tütün ve alkollü içecekler üzerindeki ek KDV oranının, eğitim kesintileri, ücretler ve harçların artırılmasını içeren diğer tedbirlerin GSMH'nın % 0.4'ü oranında bir gelir sağlaması beklenmektedir. Son olarak, Bakanlar Kurulu 2000 yılının ilk üç ayı içinde 4444 sayılı Kanun'un 2. Maddesi, 2. Paragrafında kendisine verilen yetkiyi 1 Temmuz 2000'den geçerli olmak üzere kullanacaktır. (GSMH'nın %0.4'ü kadar gelir toplanması beklenmektedir)

17. 1999 Bütçesindeki Vergi Usul Kanunu'nun 279. Maddesi'nin uygulamasının ertelenmesinin sona ermesiyle, kamu kağıtlarını ellerinde bulunduran ticari işletmelerin vergilendirilebilir karlarının hesaplanma yönteminin revizyonu sayesinde vergi gelirleri de artacaktır(GSMH'nın yaklaşık %1.1'i kadar). Son olarak, Marmara depreminden etkilenen bölgeler için sağlanan vergi kolaylığı sadece son artçı şoklardan en çok etkilenen Bolu ve Sakarya için 31 Aralık 1999 sonrasına uzatılacaktır.

18. 2000 yılında personel giderlerinde yapılacak azaltma ve diğer cari harcamalardan yapılacak

kesintilerden tasarruflar dahil olmak üzere, yatırım dışı kamu harcamalarından yapılacak kesintiler ile GSMH'nın 0.3'ü oranında tasarruf sağlanacaktır. (Bütçe kanununun 54. Maddesi kapsamındaki harcamalar dahil)

19. 2000 yılında bütçeye ilişkin gelişmeler, Eylül ayında yasalaşan sosyal güvenlik reformundan olumlu etkileneyecektir (aşağıya bakınız). Yasanın sosyal güvenlik fonlarının dengesini reformdan önceki trende göre 2000 yılında GSMH'nın % 0.5'i oranında iyileştirmesi beklenmektedir. Aşağıda tartışılan gelir ve tarımsal politikalarından da aynı fayda beklenmektedir. Son olarak, bütün temel harcamalarda (personel ve sosyal güvenlik fonlarına yapılan transferler hariç), 2000 yılı bütçe ödeneklerinden %2'lik bir kesinti yapılmasını öngören bir genelge Maliye Bakanlığı tarafından 2000 yılı Ocak ayı içerisinde çıkartılacaktır.

20. 2000 yılı mali paketindeki birçok tedbir tek defaya mahsustur. Trende göre yapılması gereken tasarrufun boyutu dikkate alındığında bu gereklidir. 2001 yılı için daha fazla kalıcı tedbir uygulamaya konulacak olup, aşağıda tartışılan yapısal reformlardan da güçlü katkılar beklemekteyiz.

21. 16. ve 18. paragraflarda (16. Paragrafın son maddesi hariç) belirtilen tedbirlerin uygulamaya konulmasının yanı sıra, 2000 yılı bütçesinin Parlamento Bütçe ve Plan Komisyonu tarafından onaylanması da Stand-by düzenlemesi konusundaki talebimizin IMF İcra Direktörleri Kurulu'na sunulması için ön koşullar olacaktır.

22. Yukarıdaki bütçe hedefleri, gerektiğinde 2000 yılı içerisinde düzeltici mali tedbirler uygulamaya konulmak suretiyle, sıkı sıkıya takip edilecektir. Enflasyonla mücadele çabalarının güçlendirilmesi ve döviz kuru taahhütünün desteklenmesi için, gerektiğinde, IMF uzmanlarıyla görüşülerek ek tedbirler de uygulamaya konulacaktır.

2000 Yılında Özelleştirme Gelirleri ve Borç Yönetimi :

23. Mali uyum, faiz ödemeleri yükünü hafifletmek için daha aktif ve çeşitlendirilmiş bir borç yönetimi politikası ve özelleştirmenin hızlandırılması ile tamamlanacaktır. Kamu sektörünün iç borçlanma gereğini sınırlandırmak amacıyla aşağıda belirtilen adımları atarak 2000 yılı kamu sektörü özelleştirme gelirlerini GSMH'nın en az %3.5'ine (7.6 milyar ABD Doları) yükseltme niyetindeyiz. Telekomünikasyon ve enerji sektörlerinden elde edilecek özelleştirme gelirleri (4.5-5.5 milyar ABD Doları) doğrudan Hazine'ye aktarılacaktır. Özelleştirme İdaresi'nin elde edeceği nakit gelirlerin (3.1 milyar ABD Doları) 0.9 milyar ABD Doları faiz ödemelerinde, işletme maliyetleri için ve KİT'lere transfer edilmek üzere kullanılacaktır. Geri kalan (2.2 milyar ABD Doları), Kamu Ortaklığı Fonu'na (KOF) Bütçe Dışı Fonlar'ın yatırımlarını finanse etmek üzere (400 milyon ABD Doları) ve kalan 1.8 milyar ABD Doları Kamu Ortaklığı Fonu'nun Hazine'ye olan borçlarının azaltılmasında kullanılacaktır. Hangi kaynaktan olursa olsun elde edilecek ek özelleştirme gelirleri borç azaltımında kullanılmak üzere Hazine'ye aktarılacaktır. Bu hedeflere ulaşmak amacıyla, özelleştirme aşağıda belirtilen yasa değişiklikleri ile hızlandırılacaktır.

24. Ayrıca, kamu kesimi net dış borçlanması, IMF kaynakları hariç, deprem harcamaları için sağlanan dış destek dahil, GSMH'nın en az % 2.5'ine (5.25 milyar ABD Doları) ulaşacaktır. Diğer gelişmekte olan piyasalara kıyasla kamu sektörü borç kompozisyonunun iç kaynaklara aşırı bağımlı olduğunu düşündüğümüz için dış borçlanmayı Ek F ve G'de belirtilen genel üst sınırlar içerisinde (performans kriteri) sözkonusu miktardan üzerinde artırmaya çalışacağız.

25. İç borç yönetimi ile ilgili olarak 1999'da başlatılmış olan ve değişken faizli tahvil ihraçlarına dayanan çeşitlendirilmiş borçlanma politikasına ağırlık vermeye ve böylece daha uzun vadeli ve sabit faizli kağıtlara (ki düşen enflasyon ortamında dönem sonu getirisi çok yüksek olmaktadır) dayalı borçlanmayı azaltmaya ve aynı zamanda faiz ödemelerinin yükünü zaman içinde düzleştirilmeye devam edeceğiz.

26. Genel olarak, 2000 yılı net kamu borcu / GSMH oranının 1999 sonuna oranla (GSMH'nın % 58'i civarında) aşağı yukarı sabit kalacağını tahmin etmekteyiz. Bunu üst sınır olarak görmekteyiz ve kamu borç oranında indirim sağlanmasına çalışacağız.

2001 ve 2002 Yılları Maliye Politikası :

27. 2001-02 yıllarında maliye politikası, kamu sektörü iç borcunun GSMH'ya olan oranını en azından sabitleyerek 2000 yılında ulaşılan mali sonuçları pekiştirmeye yönelik olacaktır. Özelleştirme gelirleri (aşağı bkz.) ve faiz oranlarına ilişkin olarak mevcut beklentilerimiz dikkate alındığında, 2001 ve 2002 yıllarında iç borç oranını istikrara kavuşturmak için kamu sektörünün 2000 yılı özelleştirme gelirleri, faiz gelirleri ve merkez bankasından kar transferleri ile deprem harcamaları hariç GSMH'nın % 3.7'si civarındaki temel fazla hedefinin sabit tutulması gerekecektir. Bu hedeflere, depreme ilişkin maliyetler azaldıkça ve 2000 yılında uygulamaya konan geçici tedbirler yerlerini kalıcı olanlara bıraktıkça ulaşılacaktır.

28. Toplam borcun GSMH'ya olan oranının 2000 yılı sonu için tahmin edilen %58 oranından küçük bir oranda azalarak 2001 yılında %56.5'e, 2002 yılında %54.75'e inmesi beklenmektedir.

29. Özelleştirme, özelleştirme gelirlerinin 2001 yılında en az GSMH'nın % 3.25'ine ve 2002 yılında en az % 2'sine ulaşması sağlanarak sürdürülecektir (aşağıya bkz.).

Para ve Döviz Kuru Politikaları :

30. Para ve döviz kuru politikalarımız iki düşünce ışığında yönlendirilecektir. Birincisi, enflasyonun indirilmesi ve faiz oranlarında hızlı düşüş, para ve döviz kuru gelişmelerinin daha çok önceden tahmin edilebilir hale getirilerek, yerli ve yabancılar için finansal yatırımın değeri üzerindeki belirsizliğin azaltılmasını gerektirmektedir. Bu, döviz kuru politikasında daha fazla ileriye dönük taahhütleme doğru bir değişikliği gerektirmektedir. Program çerçevesinde maliye politikasının güçlendirilmesi, uluslararası toplumdaki sağlanan mali destek ile birlikte, uluslararası rezerv seviyemiz, sözkonusu taahhütün uygulamaya sokulmasını mümkün kılmaktadır. İkinci olarak, son yıllarda pek çok gelişmekte olan piyasa ekonomisini etkilemiş bir sorun olan – enflasyonun düşürülmesi için uygun olsa da – uzun vadede gereksiz katlıklara yol açabilecek para ve döviz kuru politikasına sıkışıp kalmaktan sakınılması gereği vardır. Bu nedenle, bu döviz kuru rejiminden şeffaf ve önceden ilan edilmiş bir çıkış stratejisine ihtiyaç bulunmaktadır.

Gelirler Politikası

35. Gelirler politikası enflasyondaki düşüşü ve döviz kuru politikamızı desteklemek ve özellikle özel sektöre ücret ve fiyat artışlarını hedef enflasyon ile aynı oranda belirlemeleri hususunda yol göstermek açısından temel olacaktır. Bu amaca yönelik olarak memurların ücret artışları hedeflenen TÜFE enflasyon oranı (2000 yılında toplam %25, %15'i Ocak 1'de ve geri kalanı Temmuz 1'de) ile aynı olarak belirlenecektir. Bu artışların memurları alım güçlerinde meydana gelecek azalmaya karşı korumaya yeteceğine inanıyoruz. Ancak, TÜFE enflasyonu 2000 yılının ilk altı ayında %15'i geçerse, Temmuz ayında memur maaşları ilk altı aylık TÜFE enflasyon oranı ve %15 arasındaki fark kadar daha ek olarak artınlacaktır.

36. Asgari ücret artışları Hükümet temsilcileri, sendika temsilcileri ve işveren temsilcilerinden oluşan Asgari Ücret Komisyonu tarafından belirlenmektedir. Ancak Hükümet 2000 yılındaki asgari ücret artışlarının hedeflenen enflasyon oranı ile aynı doğrultuda olmasını sağlamak için çalışacaktır.

37. Gelir politikası, memur maaşlarının beklenen enflasyonu ve bütçe dengelerini baz alacak şekilde reel olarak artınlacağını düşündüğümüz 2001 ve 2002'de de önemli rol oynamaya devam edecektir.

Kamu Mali Kesimindeki Yapısal Reformlar

39. Kamu mali kesimindeki yapısal reformlar, kamu finansmanını kuvvetlendirmeyi, orta vadede topluma daha iyi hizmet sunmayı, vergi yükündeki eşitsizliği gidermeyi ve kamu harcamalarındaki israfı azaltmayı hedefleyecektir. Bu amaçla, çabalarımız ilk önce dört ana alanda yoğunlaşacaktır: tanım reformu, sosyal güvenlik reformu, kamu mali yönetimi ve şeffaflık ile vergi politikası ve idaresi.

Tarım Politikaları

40. Halihazırda uygulanmakta olan tarımsal destekleme politikaları fakir çiftçilere destek sağlamanın en düşük maliyetli yöntemi değildir. Yapılan uygulama, piyasadaki fiyat sinyallerini bozarak kaynak dağılımını kötü etkilemekte, fakir çiftçilerden çok zengin çiftçilere fayda sağlamakta ve tarım alanındaki karar verme mekanizmasının bir çok Bakanlık ve kamu kurumu arasında dağılmasından ötürü husule gelen parçalı yapı nedeniyle tutarlı olamamaktadır. Bütün bunların ötesinde, bu politikalar, son yıllarda ortalama olarak GSMH'nın %3'ü gibi bir maliyet ile vergi mükellefleri üzerine ağır yük getirmektedir. Reform programımızın orta vadeli amacı var olan destekleme politikalarını safhalar halinde ortadan kaldırmak ve fakir çiftçileri hedef alan doğrudan gelir desteği sistemi ile değiştirmektir. Bu, ilk öncelikle 2000 hasat yılı için bir pilot program uygulamaya konarak yapılacaktır. Bu pilot çalışmanın sonuçlarına göre, doğrudan gelir desteği sistemini 2001 yılında ülke çapına yaygınlaştıracamız ve bu sistemi 2002 yılı sonuna kadar tamamlamayı bekliyoruz. Bu sistem, 2001 yılı Mart ayına kadar tamamlanacak olan çiftçi kayıt sistemi üzerine kurulu olacaktır.

41. Geçiş döneminde tarım politikaları rasyonelize edilecektir. Bu amaca yönelik olarak Hükümet halihazırdaki destekleme politikalarının 2000 yılındaki uygulamasında belirleyici olacak ve doğrudan destek sistemi tam uygulamaya konmadığı takdirde 2001 yılı için de geçerli olacak olan aşağıdaki prensipleri ilan edecektir:

2000 yılı hububat destekleme fiyatları, destekleme fiyatları ve tahmin edilen dünya piyasa fiyatı arasındaki fark, tahmin edilen dünya c.i.f. piyasa fiyatının %35'inden fazla olmayacak şekilde belirlenecek ve 2001 yılında bu fark daha da azaltılacaktır. Destekleme fiyatları ton başına 150 USD'den aşağı olmayacaktır. İthal tarifeleri, tarife dahil ithal fiyatı, yukarıda açıklanan destekleme fiyatından daha yüksek olacak şekilde ayarlanacaktır. Tahmin edilen

dünya fiyatı Şikago Borsası'nda (Chicago Board of Trade) kote edilen USA2HRW'nin fiyatına bağlı olarak belirlenecektir. TMO tarafından yapılan hububat alım miktarını düşürmek ve TMO'nun yüksek miktarlı stok tutmasından kaynaklanan zararlarını ortadan kaldırmak için Hükümet, TMO iç satış fiyatlarının (i) TMO'nun alış fiyatı artı satış zamanına kadar olan maliyetinden (stoklara zımni olarak uygulanacak faiz oranı dahil olmak üzere) veya (ii) aynı kalitedeki hububatın ithal tarifesi dahil parite fiyatından, hangisi daha az ise o fiyattan daha düşük olmayacağını açıklayacaktır.

Halen şeker pancarı kotaları 2000 yılı için tahsis edilmiş durumdadır. Şeker pancarı destekleme fiyatı hedeflenen enflasyon oranına göre artırılabilecek ancak artış destekleme fiyatının açıklanacağı 2000 yılı Ağustos ayına kadar gerçekleşen 12 aylık TÜFE enflasyon oranının %75'inden az olmayacaktır. 2001-02 yıllarında TŞFAŞ şeker pancarı üretimi desteğini şirketin zarar Hükümet tarafından bütçe dengeleri gözetilerek belirlenen sabit bir miktarı geçmeyecek şekilde yürütecektir. Bu durum TŞFAŞ fabrikalarına fiyatları ve üreticiler ile yapılan anlaşmalarda ki miktarı belirlemede daha büyük serbesti sağlayarak fabrikaların daha ticari bazlı çalışmasına imkan verecektir. Eğer kotalar kullanılırsa, bunlar hedeflenen zararlar tutarlı olarak belirlenecektir.

Hükümet adına tarım satış kooperatifleri ve bunların kurduğu birlikler tarafından yürütülen sınırlı tanımsal ürünlere ilişkin destekleme alımlarında ilişkin olarak ise Birliklere tam muhtariyet sağlayan taslak kanun 2000 yılı Mart ayına kadar Parlamento'dan geçirilecek (ilk gözden geçirmenin tamamlanması için yapısal kriter (structural benchmark)) ve geçen seneden çiftçilere ödenmesi gereken gecikmiş ürün bedellerinin ödenmesi dahil yeniden yapılanmalarına ilişkin bir kısım maliyetlerini karşılamalarına yardım etmek için birliklere 410 trilyon TL verilecektir.

Hükümet çiftçilere verilen kredi sübvansiyonunu safhalar halinde tedricen oradan kaldıracaktır. Ziraat Bankası ve Halk Bankası tarafından verilen kredi sübvansiyonlarının toplam maliyeti 1999 yılı için tahmin edilen GSMH'nin %1.2'lik seviyesinden 2000 yılında GSMH'nin %0.6'sına düşecektir. Bu amaçla Ziraat Bankası ve Halk Bankası sübvansiyon oranının belirlenmesinde aşağıdaki mekanizmayı ortaya koyacaktır (bir ön koşul olarak) : i) sübvansiyonlu faiz oranı referans oranına eşit hale gelinceye kadar düşürülmeyecektir (referans oranı son üç aydaki 12 aylık - veya 12 aya en yakın vadeli- Hazine Bonusu ihaleleri ortalama faiz oranının 1.05 ile çarpılması ile hesaplanmaktadır); ve ii) daha sonra sübvansiyonlu oran referans oranı ile aynı kalacak; ve iii) referans oranı artmaya başlarsa referans oranının sübvansiyonlu oran üzerinde kalan yüzdeleri artırmayacaktır. Kredi kullanıcılarına sabit faiz oranı (kredi alındığındaki sübvansiyonlu kredi faiz oranı) veya piyasada geçerli olan sübvansiyonlu orana eşit değişken faiz oranı arasında seçim hakkı verilecektir. Ziraat Bankası ve Halk Bankası tarafından verilen sübvansiyonlu kredi miktarındaki artış 2000 yılında %55'i geçmeyecektir.

Gübre ve diğer girdi sübvansiyonları 2000 ve 2001'de nominal olarak sabit tutulacaktır.

Sosyal Güvenlik Reformu

42. Yeni Hükümet sosyal güvenlik reformuna ilişkin kapsamlı gündemin ilk parçasını tamamlamış bulunmaktadır. Eylül ayında Meclis'te onaylanan reform: asgari emeklilik yaşını sisteme yeni dahil olanlar için hemen 58/60 ve halihazırda sisteme dahil olanlar için ise 10 yıllık bir geçiş dönemi ile 52/56 olarak artırmakta; emekliliğe hak kazanabilmek için gerekli asgari prim ödeme süresini artırmakta; ortalama aylık bağlama oranını %80'den %65'e çekmekte; emeklilik maaşının hesaplanmasındaki referans periyodunu tüm çalışma periyodu olarak artırmakta; emeklilik maaşını TÜFE'ye bağlamakta; ve prime esas ücret tavanını yükseltmektedir. Reform yapılmadığı takdirde sosyal güvenlik sistemi açığının bu seneki GSMH'nin %3 seviyesindeki boyutundan 2050 yılına kadar %16'ya çıkması beklenmekteyken reform sonrası bu eğilim tersine dönecektir. Aslında açığın kısa vadeden orta vadeye kadar gittikçe küçüleceği tahmin edilmektedir. Hükümet bunu gerçekleştirmek için prime esas ücret tavanını 1 Nisan 2001'de asgari seviyenin 4 katına, Nisan 2002'de ise asgari seviyenin 5 katına çıkaracaktır. Hükümet, gelecek aylarda bir taraftan kapsamı, prim ödemeyi ve idari etkinliği artırmak amacıyla idari reformlar yaparken diğer taraftan uzun vadeli tasarruf kaynaklarını çeşitlendirme açısından özel emeklilik fonlarına yönelik hukuki çerçeveyi oluşturarak, sosyal güvenlik reformuna derinlik kazandırmayı planlamaktadır. Bu alanda kaydedilecek ilerleme gelecek program gözden geçirmelerinin konusu olacaktır.

Kamu Mali Yönetimi ve Şeffaflık

43. Kamu mali yönetimi, Hükümetin istikrar programının anahtarıdır. Bu amaçla, bütçe hazırlanmasını, uygulanmasını ve kontrolünü kuvvetlendirmek; bütçe işlemlerinin şeffaflığını ve güvenilirliğini artırmak; vergi sistemini ve idaresini iyileştirmek için önemli değişiklikler gerekecektir.

44. Bütçe çerçevesindeki değişiklikler bütçenin fiili kapsamının genişletilmesini gerektirmektedir. Bu amaçla, toplam 61 bütçe fonundan 20'si 2000 yılı Şubat ayına kadar kapatılacak (ilk gözden geçirme için yapısal kriter (structural benchmark)); 2000 yılı Ağustos ayına kadar 25 fon daha kapatılacaktır (üçüncü gözden geçirme yapısal kriter (structural benchmark)). Kalan fonlar 2001 yılı Haziran ayına kadar kapatılacaktır. Bu alanda 2001 yılında konsolide bütçeye tabi kuruluşlar için taahhüt bazında muhasebe ve raporlamaya geçilmesi ile de ilerleme kaydedilecektir. Ayrıca, 2001 yılında Hazine tek hesabına ve büyük defter esasına dayalı bir entegre finansal bilgi sistemi uygulamaya konacaktır.

45. Bütçe işlemlerinde şeffaflığı ve güvenilirliği artırmak mali yönetimi iyileştirmek için gereklidir. Bu hususta ilk adım 2000 yılı bütçesine kamu bankalarının kredi sübvansiyon maliyetlerinin dahil edilmesi olmuştur. 1999 yılı sonuna kadar Hükümet, başta devlet garantileri olmak üzere var olan tüm ihtiyari yükümlülüklerin bir stoğunu çıkaracak ve bunu kamuoyuna duyuracaktır (ilk gözden geçirme için yapısal kriter (structural benchmark)). 2000 yılı sonuna kadar Hükümet, garantilerin kamu hesaplarına kaydedilmesine yönelik sistemi kuracak ve 2001 bütçesinde yeni garantilerin verilmesi üzerine açık limitler getirecektir (beşinci gözden geçirme için yapısal kriter (structural benchmark)). Bütçe dışı fonların faaliyet alanları ilk kuruluş amaçları ile aynı doğrultuda çalışmayanları belirlemek amacıyla 2000 yılı Mart ayı sonuna kadar gözden geçirilecektir. Bu yapılan çalışmayı baz alarak IMF uzmanları ile kaldırılması gereken bütçe dışı fonların listesi üzerinde bir anlaşmaya varılacaktır. Bu bütçe dışı fonların 2000 yılı Haziran ayına kadar ortadan kaldırılması üçüncü gözden geçirme için yapısal kriter (structural benchmark) teşkil edecektir. Bütçe içi veya dışında yeni fonlar oluşturulmayacaktır. 2000 yılında IMF Mali İşler Bölümü (Fiscal Affairs Department) Hükümetin talebi üzerine bir mali şeffaflık raporu hazırlayacaktır. Türkiye'nin kreditorleri nezdinde ve finansal piyasalardaki durumunu olumlu bir biçimde etkileyecek olan bu rapor bu alanda gerçekleştirilecek diğer reformlara temel teşkil edecektir.

Vergi Politikası ve İdaresi

46. Hükümet, vergi sistemini daha etkin ve adaletli hale getirmek amacıyla vergi sistemini iyileştirmek ve vergi uygulamasını güçlendirmek kararlılığı içindedir. Net ve basit yasa ve diğer mevzuatla desteklenmiş geniş tabanlı, düşük ve tahmin edilebilir marjinal vergi oranları üzerine kurulu bir vergi sistemi hem iç yatırımı teşvik etmek hem de yabancı sermaye çekmek için en iyi araçtır. Maliye Bakanlığı halihazırda vergi idaresi sistemine ilişkin tam otomasyon da dahil olmak üzere vergi idaresinin etkinliğini artıracak bir kaç iddialı projeye girişmiş bulunmaktadır. İkinci gözden geçirme boyunca, eğer gerekirse, 2000 ve 2001'de uygulanmak üzere vergi sistemindeki gerekli değişiklikler belirlenecektir. Hükümet vergi aflarının mükelleflerin vergi ödemeye yanaşmasını engellediğinin farkındadır ve gelecekte yeni af çıkartmama kararlılığındadır.

Özelleştirme ve Sermaye Piyasası

48. Faiz oranlarının düşmesi ve ekonomik etkinliğin artması için özelleştirme gelirlerinin artırılması şarttır. Bu amaçla Meclis Ağustos 1999'da imtiyaz sözleşmelerinde uluslararası tahkime izin veren, ilgili yasaların devlet imtiyazının kapsamını tanımlamasına izin veren, sözleşmelerin gözden geçirilmesinde Danıştay'ın rolüne açıklık getiren, belli başlı anayasa değişikliklerini onaylamıştır. Bu önemli adımın üzerine, (i) Türk Telekom'u Türk Ticaret Kanununa tabi bir kurum yaparak özel sektör kuruluşu gibi hareket etmesini sağlayacak ve sabit hatlı telefonlarda en az 2002 yılı sonuna kadar istisna hakkını koruyacak ve (ii) telekomünikasyon sektörü için düzenleyici bir organ tesis edecek, hukuki tedbirler yürürlüğe konacaktır. Kanunun geçmesini takip eden üç-altı ay içinde bu organ tesis edilecektir. Türk Telekom'un özelleştirilmesinden elde edilen tüm gelir satıştan kısa bir süre sonra Hazine'ye transfer dillecektir. Telekomünikasyon kanununun maddeleri bu tedbir ile tutarlı olacaktır. Yukarıdaki gereklilikler doğrultusundaki telekomünikasyon kanununun ilgili Parlamento komisyonlarından geçmesi program için bir ön koşul olacaktır. Bu kanunun 31 Ocak 2000'e kadar Parlamento'dan geçmesi bir yapısal performans kriteri (structural performance criteria) olacaktır. Enerji sektöründeki özelleştirme, hem işletme haklarının devrine ilişkin sözleşmelerle gelir sağlamak hem de bu sektördeki yatırımı ve etkinliği artırmak için hayati önemi haizdir. Bu nedenle, enerji sektörünü Türk Ticaret Kanununa tabi olarak tanımlayan yasal değişiklikler Meclis'ten geçirilecektir (ön koşul). Enerji sektöründe faaliyet gösteren kamu işletmeleri için bir mali iyileştirme planı hazırlanacak ve bu işletmelerin bütçeye olan olumsuz etkisini ortadan kaldırmak için gerektiğinde toptan ve perakende elektrik fiyatları zaman içinde yükseltilecektir.

49. 2000 yılı özelleştirme programı iddialı bir programdır ancak yıl içinde bu programdan 7.6 milyar USD'lik (nakit) gelir elde etmeyi bekliyoruz. Bu gelirin (i) Ek bir GSM lisansı Türk Telekom'a verilerek üzere GSM lisanslarının (GSM satışları 2000 yılı ilk çeyreğinde gerçekleştirilecektir) ve Türk Telekom'un % 20'sinin bir stratejik yatırımcıya satışından; (ii) elektrik dağıtımı ve enerji santrallerinin işletme haklarının devrinden (iii) Ek II'de listesi bulunan şirketlerin Özelleştirme İdaresi tarafın-

dan satışından; gelmesi beklenmektedir. Özelleştirme İdaresi, değiştirilmeyecek olan mevcut uygulama çerçevesinde, halihazırda portföyünde bulunan işletmelerin özelleştirilmesinde Özelleştirme Yüksek Kurulu'nun onayına ancak özelleştirme işleminin tamamlanması anında ihtiyaç duyacaktır.

50. 2001 yılında özelleştirme gelirlerinden 6 milyar USD daha (GSMH'nın %2.75'i) elde etmek amacıyla da, ikinci program gözden geçirmesine kadar özelleştirilecek diğer bir grup şirketi tespit edeceğiz. Ağustos ayının sonuna kadar ise bu şirketlerin Özelleştirme İdaresinin portföyüne eklenmesini sağlayacak kararların geçmesini sağlayacağız (üçüncü gözden geçirme için yapısal kriter (structural benchmark)). Elektrik ve gaz sektörlerinde düzenleyici çerçeveyi oluşturan kanun 2000 yılı içinde Meclis'ten geçirilecektir. 2002 yılı özelleştirme gelirlerinin 4 milyar USD dolayında olması beklenmektedir. Özelleştirme gelirlerine ait bu hedefler kamunun borçlanma gereğinde meydana gelecek gelişmeler kapsamında program gözden geçirmeleri sırasında revize edilebilecektir.

51. İç borç yönetimi devlet kağıtları piyasasına piyasa yapıcılığı (primary dealer) sisteminin getirilmesi ile iyileştirilecektir. Piyasa Yapıcılar iki yönlü fiyat kote etmeyi ve hazine ihalelerine katılmayı taahhüt edeceklerdir. Bu durum, Türk bono ve tahvil piyasasını birçok Avrupa Birliği ülkesindeki uygulamalarla uyumlu hale getirecek ve likiditesini artıracaktır. Piyasa yapıcılığı uygulamasının başlatılması ikinci gözden geçirmenin tamamlanmasında yapısal kriter (structural benchmark) olacaktır.

Bankacılık Sisteminin Güçlendirilmesi ve Bankacılık Düzenlemeleri

55. Solvabilitesini yitirmiş bir bankaya el konulması bankaların davranışları bakımından önemli bir piyasa disiplini getirecek, BDDK'nın bu durumdaki bankalara gecikmeksizin müdahale etmesi hem mevduat sahiplerinin hem de bankanın diğer alacaklılarının haklarının korunmasını sağlayacaktır. Dolayısıyla, Bankalar Kanunu solvabilitesini yitirmiş tüm bankaların Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu (TMSF) tarafından devralınmasını zorunlu kılacak şekilde değiştirilecektir. Yapılacak yeni değişiklikler, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'na sorunlu bir bankayı yeniden yapılandırıp tamamıyla veya bir bölümünü satmak veya kalan kısmını yürürlükteki kanunlar çerçevesinde tasfiye etmek konusunda yetki ve sorumluluk verecektir.

56. TMSF'nun, sahibi bulunduğu bankalar hariç, bankalara kredi açmasına veya likidite desteği sağlamasına izin verilmeyecektir.

57. Bankalar Kanunu'nda paragraf 53-56'ya uyumlu değişikliklerin Meclis'te onaylanması ile paragraf 54'te bahsedilen ihtiyati düzenlemeler alanında alınacak tedbirler IMF İcra Kurulu'nun Stand-by talebini görüşmesi için ön koşul olacaktır.

59. Bankacılık sektörünü güçlendirme stratejimizin başansı bir ölçüde kamuoyunun bu çabayı doğru anlamasına bağlıdır. Bu alandaki tedbir ve politikalarımızın tüm yönlerini kamuoyuna duyurma niyetindeyiz.

Diğer Alanlar

62. Ticaret politikası alanında ise TBMM Türkiye'nin gümrük düzenlemelerini, Avrupa Birliği Gümrük Kanunu ile aynı hizaya getiren kanunu çıkarmıştır. Başka bir kanun ise Türk Ulusal Akreditasyon Konseyi'ni de kurmakta olup, bu husus ticarete ilişkin teknik engellerin kaldırılmasına ilişkin AB yasalarının uygulanmasında hayati bir adımdır. Üçüncü ülkelere uygulanan tarife oranlarında ise, Türkiye'nin hassas maddeler (12 basamak düzeyindeki 290 madde) listesi kapsamında uyguladığı yüksek oranlar 1 Ocak 2001'e kadar AB'nin dış tarife oranları ile aynı seviyeye indirilecektir.

63. Türkiye IMF Kuruluş Sözleşmesi Madde VIII yükümlülüklerini kabul etmiştir ve kambiyo sistemi cari işlemlere ilişkin ödemelerin yapılmasına sınırlama getirmemektedir. Hükümet stand-by düzenlemesi dönemi sırasında, uluslararası cari işlemlere ilişkin ödeme ve transferlere bir sınırlama getirmeyecek, veya ödemeler dengesi amaçlı olarak ithalata ilişkin yeni kısıtlamalar getirmeyecek yada var olanları artırmayacak, katlı kur sistemi uygulamaya başlamayacak veya değiştirmeyecek, Madde VIII'e aykırı ikili ödeme anlaşmalarına girmeyecek veya dış borçlarını zamanında ödeme mezlik etmeyecektir.

64. Türk Hükümeti burada açıklanan politika ve tedbirlerin programın amaçlarının başarılması için yeterli olacağına inanmakta olup eğer gerekirse programı başarı ile sürdürebilmek için Fon ile düzenli temas ederek, gerekli ek tedbirleri almaya hazırdır.

İyi dileklerimizle,

Recep ÖNAL Ekonomiden Sorumlu Devlet Bakanı

Gazi ERÇEL Merkez Bankası Başkanı

Bir zamanlar, “şanlı” ve kanlı Türk Ordusu’nda, “şanlı” görevler yaptığını düşünen, devrimlere ve devrimcilere düşmanlıklarıyla övünen generaller varmış. Etraflarına emir yağdıran, emirlerine uymayanları “vatana ihanet”le suçlayan bu “şanlı” generaller, şimdi, kimin yanında, kimden emir almaktadır?

Holding Generalleri

IMF tarafından T.C.’nin hazırladığı “Niyet Mektubu”nun onaylandığı gün, yani 23 Aralık 1999 günü, hükümetin ilk icraatı, “Niyet Mektubu”nun bankalar konusundaki 57. maddesinin “IMF İcra Kurulu’nun Stand-by talebini görüşmesi için ön koşul olacaktır” hükmü gereğince beş bankayı Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu’na devretmek olmuştur.

Elkonulan Egebank, Sümerbank, Yurtbank, Esbank ve Yaşarbank’ın toplam aktifleri (bilanço büyüklüğü) 1998 yılı sonu itibarıyla 1 katrilyon 866 trilyon 312 milyar T.L’dir. 1998 dolar kuru itibarıyla 5.7 milyar dolar olan bu bilanço büyüklüğü, 1999 sonu itibarıyla 7.5 milyar dolar olarak hesaplanmaktadır.

Bu elkonulan bankalar içinde Sümerbank, Aladdin Çakıcı çetesi tarafından öldürtülen Nesim Malki, Erol Evcil ve Hayyam Garipoğlu tarafından 1995 yılında “özelleştirme” kapsamında satın alınmıştır. 17.5 trilyon sermayeli ve 1998 itibarıyla aktif büyüklüğü (bilanço) 312 trilyon olan bankanın Genel Müdürü Cengiz Biçer ve **Yönetim Kurulu üyesi Muhittin Fisunoğlu**’dur.

Muhittin Fisunoğlu, 1990-93 yılları arasında “anlı ve şanlı Türk Silahlı Kuvvetleri”nin **Kara Kuvvetleri Komutanlığı**nı yapmış ve Genelkurmay başkanlığı sırasını beklerken Doğan Güreş’in görev süresinin uzatılmasıyla emekliye ayrılmış “şerefli” bir generaldir.

Mahir Çayan yoldaşın belirlemesiyle söylersek, “*oligarşi, tasfiyeler ve yeniden düzenlemelerle orduyu iç savaş ordusu haline getirerek doğrudan vurucu gücü haline getirmiş*” olmasının bir sonucu olarak ülkemizde açık biçimde bir “holding generalleri” soyu ortaya çıkmıştır. 23 Aralık 1999 günü gerçekleştirilen “bankalar operasyonu”, bir kez daha, bu gerçekleri ortaya çıkarmıştır.

İşte bu olay, THKC/DÖ Merkez Bülteni *CEPHE*’nin 1991/1 tarihli sayısında yer alan yukardaki başlıklı yazıyı bizlere anımsattı. Bu yazıda yer alan “holding generalleri”nin bir kısmı şunlardır:

- Org. Turgut Sunalp (Netaş ve Garanti Bankası Yön. Kur. Üyesi)
- Org. Semih Sancar (Akbank Yönetim Kurulu Üyesi)
- Org. Adnan Ersöz (İşbankası Yönetim Kurulu Üyesi)
- Org. Faik Türün (Umumi Mağazalar Yönetim Kur. Üyesi)
- Org. Süreyya Yüksel (Yaşar Holding Danışmanı)
- Org. İbrahim Şenocak (Etibank Yönetim Kurulu Başkanı)
- Org. İsmail Hakkı Akansel (PETKİM Danışma Kurulu Üyesi)
- Org. Vecihi Akın (AKSİGORTA Yönetim Kurulu Üyesi)
- Org. Doğan Özgöçmen (Yapı Kredi Bankası Yönetim Kur. Üyesi)
- Org. Suat Aktulga (LASSA)
- Org. Şeref Akıncı (Doğuş Holding Yönetim Kurulu Üyesi)
- Org. Kemalettin Eken (Şekerbank Turizm Yönetim Kur. Üyesi)

Org. Sabri Deliç (Profilo Holding Başkan Yardımcısı)
Oramiral Bülent Ulusu (AKSA Yönetim Kurulu Üyesi)
Org. Nazif Oka (Hema Holding Yönetim Kur. Üyesi)
Org. Halil Sözer (Borusan Yönetim Kur. Üyesi)
Korg. Fevzi Aysun (Derborsa Yönetim Kur. Üyesi)
Korg. Hikmet Kesim (Türk/ABD Havacılık San. (TAİ) Yön.K.Ü.)
Korg. Tevfik Alpaslan (Altay Şirketler Grubu)
Tümg. Cemil Mete (Minex Savunma Sanayi Yön. Kur. Üyesi)
Tümg. Hayri Sözen (Borusan Danışmanı)
Tümg. Servet Bilgi (Bekoteknik Yönetim Kur. Üyesi)
Tuğg. Tanju Erdem (Yaşar Holding Danışmanı)
Tuğg. Fikri Topsever (AKSA Personel Müdürü)
Tuğg. Sezer Bilgili (Pamukbank Denetçisi)
Tuğg. Şahap Ar (Alarko Holding Yönetim Kur. Üyesi)
Tuğg. Sıtkı Sunday (Otomarsan Başkan Vekili)
Tuğg. Orhan Köker (Profilo Holding Müşaviri)
Tuğg. Yılmaz Oral (Hema Holding Yönetim Kur. Üyesi)
Tuğg. Kamuran Gümüşsoy (GİMA Yönetim Kur. Üyesi)

Bu “holding generalleri”nin en sonucusu olan Kara Kuvvetleri eski Komutanı Orgeneral Muhittin Fisunoğlu, bir gazeteciye Sümerbank’a giriş öyküsünü şöyle anlatmıştır:

“Bankacılık alt kadroda teknik bir konu. Yönetim kadrosunda ise teknik bilgi gerektirmiyor. Herkes kendi bilgi birikimiyle faydalı olabilir. 1998 yılında bir arkadaşım tarafından bir banka yönetimine girmek isteyip istemeyeceğim soruldu. Hangi banka olduğunu sordum. Sümerbank olduğunu söyledi. Ben de kabul ettim.”

Bu ülkenin Genelkurmay başkanlığına gelmek üzere olan bir “şanlı general”in “kendi bilgi birikimi”nin ne olduğu ise açıktır: Emir-komuta zinciri içinde yönetime elkoymak.

Bugün sayısız cinayetleriyle ülkenin gündeminin ilk sırasını işgal eden Hizbullah olayı, aynı generalin diğer “bilgi birikimi” olarak ortaya çıkmıştır.

Muhittin Fisunoğlu’nun Kara Kuvvetleri Komutanlığı yaptığı dönemde Diyarbakır-Batman bölgesinde örgütlenilen Hizbullah, kendi deyişleriyle, “PKK’nin baskınlarına karşı kendini koruyan, dini inançları kuvvetli vatandaşlar”dan oluşturulmuştur. Değişik şeriatçı örgütlenmelere karşı bir “devlet yanlısı şeriat örgütü” olarak da kullanılan Hizbullah’ın asli görevi, MHP’li faşist milisler gibi, “devletin güvenlik kuvvetlerine yardımcı olmak”tır. Gerçekleştirdikleri sayısız adam kaçırmaya ve cinayetlerle “devlet”e “yardımcı” olan Hizbullah, “devlet” desteğinde ülkenin hemen her yerinde faaliyet yürütmüştür.

Gazetelere yansıdığı gibi, Hizbullah’ın faaliyetleri, sadece adam kaçırmaya, soruşturma ve öldürme görevleriyle sınırlı değildir. Batman’da Petrol-İş sendikasında ve İskenderun’da İsdemir’de Hizbullah “sendikacı” kimliğiyle devreye sokulmuştur. MİT’in işçilerin sendika örgütlenmesine karşı yürüttüğü faaliyetinde “yardımcı gücü” olan Hizbullah, “holding generalleri”nin emekli olduktan sonra görev verilen şirketlerde hangi işle uğraştıklarını da göstermektedir.

Hizbullah’ın “ölüm tarlaları”nın bir kısmının ortaya çıkarılmasıyla birlikte, Genelkurmay başkanlığı, “PKK’nin baskınlarına karşı kendini koruyan, dini inançları kuvvetli vatandaşlar”la bir ilgilerinin olmadığını “kesin bir dille” ortaya koyan açıklamasıyla, Hizbullah olayını “laik, demokratik cumhuriyete karşı bir güç” olarak “kıymetlendirmiş”tir.

Susurluk olayında ortaya çıkan MHP-devlet-mafya ilişkisi, Hizbullah olayında şeriatçılar-devlet-şirket ilişkisi olarak ortaya çıkmıştır. Hizbullah’ın kaçınıp öldürdüğü “işadamlar” (ki bunlar “İslamcı işadamı” olarak ifade edilmektedir) olayın parasal boyutlarını oluşturmaktadır.

Ancak “holding generalleri”, “anlı ve şanlı” olarak görevlerini yapmaya devam edeceklerdir. Onlar, devlettir; devlet aygıtının militarist kesimini oluştururlar.

Devlet oldukları için, istedikleri zaman, istedikleri kişileri “kullanırlar” ve bunlarla işleri bittiğinde “gereğinin yapılması” için devlet aygıtının diğer kesimine, yarıya havale ederler. Ve Hizbullah olayının en tehlikeli yanı da burada ortaya çıkmaktadır.

Hizbullah’a yönelik operasyonlar, televizyonlardan “canlı yayın”la duyurularak, “PKK’nin baskınlarına karşı kendini koruyan, dini inançları kuvvetli vatandaşlar”ın oluşturduğu Hizbullah’ın “çizmeyi aşığı”, “çeteleştiği” ve PKK’nin tasfiye süreciyle birlikte “görevini tamamladığı” kamuoyuna iletilmektedir. Böylece, “devlet”in her türlü yasa-dışı faaliyeti örgütleyebileceği ve “zamanı gelince de” bunları tasfiye edeceği düşüncesi topluma yerleştirilmeye çalışılmaktadır. Tıpkı, generallerin emekli olduktan sonra holdinglerde “görev yapması”nın “doğal” kabul edilir hale getirilmesi gibi, devletin gayrı-meşru örgütlenmeler oluşturması da “doğal” gösterilmeye çalışılmaktadır.

Kendi Kara Kuvvetleri komutanlığı döneminde Hizbullah örgütlenmesini yürüten kişi, nasıl “doğal” olarak (belki emekli maaşıyla “geçinemediğinden”) Alaaddin Çakıcıların ortak oldukları bankanın yönetim kurulu üyesi olabiliyorsa, aynı “doğal”lık içinde bankanın alacaklarının tahsilatında da Hizbullah’ın kullanılması olanaklı olmaktadır.

Tüm bunlar, ülkemizde yaşayan herkesin, hiçbir yasal güvenceye sahip olmadığını, istenildiği zaman bizzat devlet güçleriyle yasa-dışı örgütlenmeler kullanılarak, yasal güvencelerin ortadan kaldırılabileceğini açıkça ortaya koymuştur. Ve hiç kimse, holding generalleri de dahil olmak üzere, unutmamalıdır ki, yasallık, hangi düzeyde olursa olsun, bir gün kendileri için de gerekli olacaktır.

Bir ülkenin devleti, topluma zorla kabul ettirdiği ve uymayanları şiddetle cezalandırdığı yasaları kolayca bir yana bırakabiliyorsa, böyle bir ülkede yasalardan, yasal mücadelelerden söz etmek olanaksızdır. Kendi yasalarını kolayca bir yana koyabilen bir devlet, her türlü yasallığını, meşruiyetini yitirmiş demektir. Ona karşı direnmek, savaşmak, yasal ve meşrudur.

Bir Gazete Haberi: Sivil örgütlere 1.3 trilyon lira

Sivil örgütlere 1.3 trilyon lira
(*Dünya Gazetesi*, 27 Aralık 1999)

2000 yılında bütçeden 80 dernek ve vakıfa toplam 1 trilyon 384 milyar lira aktarılacak.

2000 yılında bütçe kanuna göre 80 dernek, birlik, kurum ve kuruluş ve vakıfa toplam 1 trilyon 384 milyar lira yardım yapılacak. 1999 yılı Bütçesi'nde bu yardım rakamı 1.1 trilyon lira olarak belirlenmişti. Her yıl olduğu gibi bu yılda çeşitli dernek ve vakıflara bütçeden yardım yapılmasına ilişkin madde Maliye Bakanlığı Bütçesi'nde yer aldı. Bütçe Kanunu kapsamında yapılan yardımlardan aslan payını 117 milyar lira ile Türk Kanser Araştırma ve Savaş Kurumu Genel Merkezi aldı.

Bu arada 2000 yılında geçen yıllardan farklı olarak yeni dernek ve vakıflar da yardım kapsamına alındı. İlk defa bütçe kapsamında yardım alan vakıf ve dernek arasında özellikle 17 Ağustos Marmara Depremi sırasında gündeme gelen Arama Kurtarma Derneği'ne (AKUT) 25 milyar lira yardım yapılacak. Yine bu kapsamda Aydınlar Ocağı Ankara şubesine 10 milyar, Aydınlar Ocağı İstanbul şubesine 10 milyar, Türk Ocakları Derneği Genel Merkezi'ne 25 milyar, Türk Ocakları Eğitim ve Kültür Vakfı'na 30 milyar lira yardım yapılacak.

Bütçe Kanunu kapsamında Maliye Bakanlığı bütçesinden yardım alan Dernek ve Vakıflar şunlar:

Ahi Kültürünü Araştırma ve Eğitim Vakfı:	3 milyar	
Ahmet Yasevi Vakfı:	20 milyar	
Akdeniz Kan Hastalıkları Vakfı:	10 milyar	
Alzheimer Derneği:	5 milyar	
Anadolu Erenler Kültür ve Sanat Vakfı:	10 milyar	
Ankara Klübü Derneği:	20 milyar	
Ankara Veremle Savaş Derneği Başkanlığı:	20 milyar	
Arama Kurtarma Derneği (AKUT):	25 milyar	
Aşık Veysel Kültür Derneği:	10 milyar	
Atatürkçü Düşünce Derneği:	20 milyar	
Avrasya 1 Avrupa Asya Birliği		
Türk Ekonoik Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Vakfı (İstanbul):	5 milyar	
Balkan Türkleri Kültür Haberleşme ve Dayanışma Derneği (Samsun):		10 milyar
Aydınlar Ocağı (Ankara):	10 milyar	
Aydınlar Ocağı (İstanbul):	10 milyar	
Batı Trakya Türkleri Dayanışma Derneği Genel Merkezi:	15 milyar	
Bedensel Engelliler Güçlendirme Vakfı:	10 milyar	
Celal Bayar Vakfı:	25 milyar	
Cem Vakfı Genel Merkezi:	25 milyar	
Çevre, Eğitim, Sağlık ve Sosyal Yardımlaşma Vakfı:		10 milyar

Demokraside Birlik Vakfı:	4 milyar
Sosyal Hayatı Koruma Derneği:	10 milyar
Dinler Tarihi Derneği:	4 milyar
Ehl-i Beht Vakfı:	20 milyar
Erzurum İktisadi, Sosyal Araştırma ve Yardımlaşma Vakfı (ESAV):	3 milyar
Görmeyenleri Koruma Derneği Genel Merkezi:	10 milyar
Malatya Hacibektaş Veli Kültür Merkezi Vakfı Genel Merkezi:	20 milyar
Hacibektaş Veli Anadolu Kültür Merkezi Vakfı Genel Merkezi:	25 milyar
İnönü Vakfı:	25 milyar
İş Dünyası Vakfı:	15 milyar
Kan Hastalıkları Vakfı:	10 milyar
Kars, Ardahan, Iğdır Kalkınma Vakfı:	10 milyar
Kıbrıs Vakfı:	10 milyar
Kırım Türkleri Kültür ve Yardımlaşma Derneği:	20 milyar
Kök-Sosyal ve Siyasal Araştırma Vakfı:	20 milyar
Lösemili Çocuklar Vakfı (Ankara):	10 milyar
Marmara Grubu Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Vakfı:	10 milyar
Ortopedik Özürlüler Federasyonu:	10 milyar
Sosyoloji Derneği:	5 milyar
Şeyh Şaban-ı Veli Kültür Vakfı:	3 milyar
Tarımsal Araştırma Araştırma ve Geliştirme Vakfı (TARGEV):	10 milyar
Tarımsal Kalkınma Vakfı (Ankara):	2 milyar
Türkiye ve Türk Dünyası İktisadi ve Sosyal Araştırmalar Vakfı (TISAV):	20 milyar
Tokat II ve İlçeleri Eğitim ve Kültür ve Sosyal Yardım Vakfı:	2 milyar
Toplumsal Saydamlık Hareketi Derneği:	10 milyar
Tüketici Hakları Derneği:	15 milyar
Türk Anneler Derneği Genel Merkezi:	15 milyar
Türk Demokrasi Vakfı:	20 milyar
Türk Demokrasi Vakfı:	20 milyar
Türk Dünyası Araştırma Vakfı:	30 milyar
Türk Eğitim Derneği Genel Merkezi:	25 milyar
Türk Güreş Vakfı Genel Merkezi:	25 milyar
Türk Japon Sağlık Vakfı:	25 milyar
Türk Kanser Araştırma ve Savaş Kurumu Genel Merkezi:	117 milyar
Türk Karaciğer Vakfı:	10 milyar
Türk Kooperatifçilik Kurumu:	5 milyar
Türk Musikisi Vakfı:	20 milyar
Türk Ocakları Derneği Genel Merkezi:	25 milyar
Türk Ocakları Eğitim ve Kültür Vakfı:	30 milyar
Türk Veteriner Hekimler Birliği Merkez Konseyi:	15 milyar
Türk Veteriner Hekimler Birliği Vakfı:	5 milyar
Türkiye Böbrek Nakli ve Diyaliz Hastalarına Hizmet Vakfı:	25 milyar
Türkiye Erozyonla Mücadele, Ağaçlandırma, Doğal Varlıkları Koruma Vakfı (TEMA):	25 milyar
Türkiye Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler, Serbest Meslek Mensupları ve Yöneticileri Vakfı (TOSYÖV):	30 milyar
Türkiye Muharip Gaziler Derneği:	20 milyar
Türkiye Milli Kooperatifler Birliği:	25 milyar
Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği:	8 milyar
Türkiye Sakatlar Konfederasyonu:	15 milyar
Türkiye Trafik Kazaları Yardım Vakfı:	20 milyar
Türkiye Ulusal Verem Savaş Dernekleri Federasyonu:	25 milyar
Türkiye Yardım Sevenler Genel Merkez Başkanlığı:	5 milyar
Türkiye Yazarlar Birliği:	3 milyar
Türkiye Zeka Vakfı:	10 milyar
Türkiye Ziraat Odaları Birliği:	50 milyar
Türkiye Ziraatçılar Derneği:	10 milyar
Türkmeneli İşbirliği ve Kültür Vakfı:	35 milyar
Üniversiteli Kadınlar Derneği Genel Merkezi:	10 milyar
Yörtürk-Yörük-Türkmen Kültürüne Hizmet, İlim Sağlık Eğitim, Araştırma, Kalkınma Dayanışma Vakfı:	15 milyar
Zihinsel Özürlüler Federasyonu:	10 milyar

V. İ. Lenin Emperyalizm ve Sosyalizmdeki Bölünme

Emperyalizm ile Avrupa'daki işçi hareketi üzerinde oportünizmin (sosyal-şovenizm biçiminde) kazandığı korkunç ve tiksindirici zafer arasında herhangi bir bağlantı var mıdır?

Modern sosyalizmin temel sorunudur bu. Ve Parti yazınımızda önce içinde başladığımız dönemin ve bugünkü savaşın emperyalist niteliğini ve ikinci olarak da sosyal-şovenizm ile oportünizm arasındaki birbirinden ayrılmaz tarihsel bağlantıyı olduğu kadar, bunların siyasal ideolojilerinin yapısal benzerliğini eksiksiz olarak koyduktan sonra, bu temel sorunun tahliline geçebiliriz ve geçmeliyiz de.

Emperyalizmin olabildiğince açık ve tam bir tanımıyla başlamalıyız. Emperyalizm, kapitalizmin özgün bir tarihsel aşamasıdır. Bunun özgün niteliğinin üç yönü vardır: emperyalizm, (1) tekellerdir; (2) asalak, ya da çürüyen kapitalizmdir; (3) cançekişen kapitalizmdir. Serbest rekabetin tekel tarafından ayağının kaydırılması, emperyalizmin temel ekonomik özelliği, özüdür. Tekel kendini başlıca beş biçim altında ortaya koyar: (1) Karteller, sendikalar ve tröstler —üretimin yoğunlaşması, kapitalistlerin bu tekelleri birliğinin doğmasına yolaçacak bir düzeye ulaşmıştır; (2) büyük bankaların tekelleri konumu— üç, dört ya da beş dev banka, Amerika, Fransa, Almanya'nın tüm ekonomik yaşamını denetim altına almaktadır; (3) *hammadde* kaynaklarının tröstler ve mali oligarşi tarafından ele geçirilmesi (mali sermaye, banka sermayesi ile tekelleri sanayi sermayesinin kaynaşmasıdır); (4) dünyanın uluslararası karteller tarafından (ekonomik) bölüşümü *başlamıştır*. Daha bugünden, *bütün* dünya pazanına komuta eden ve bu pazar kendi aralarında —savaş onu yeniden paylaştıncaya kadar— “dostça” paylaşan böyle *yüzden* fazla uluslararası kartel vardır. Tekelleri olmayan kapitalizm ortamındaki meta ihracından farklı olarak sermaye ihracı, oldukça ilginç bir olaydır ve dünyanın ekonomik ve toprağa değgin siyasal bölüşümüne yakından bağlıdır; (5) dünyanın toprak bölüşümü (sömürgeler) *tamamlanmıştır*.

Kapitalizmin Amerika'da ve Avrupa'da, ve daha sonra da Asya'da en yüksek aşaması olarak emperyalizm, son biçimini 1898-1914 döneminde almıştır. İspanyol-Amerikan Savaşı (1898), İngiliz-Boer Savaşı (1899-1902), Rus-Japon Savaşı (1904-05) ve 1900'deki Avrupa ekonomik bunalımı, dünya tarihinin yeni dönemindeki belibaşlı tarihsel kilometre taşlarıdır.

Emperyalizmin asalak ya da çürüyen kapitalizm olması olgusu, her şeyden önce üretim araçlarının özel mülkiyeti sistemi altındaki *her* tekelin özelliği olan çürüme eğilimi içinde kendini gösterir. Demokratik cumhuriyetçi emperyalist burjuvazi ile gerici, monarşist emperyalist burjuvazi arasındaki farklılık, tam da her ikisinin de (sanayinin tek tek kollarında, tek tek ülkelerde ve ayrı ayrı dönemlerde kapitalizmin olağanüstü hızlıdaki gelişimini hiç bir biçimde dışlamayan) yaşayorken çürümelerinden ötürü, ortadan kalkmıştır. İkincisi, kapitalizmin çürümesi, son derece büyük bir *rantiyeler*, “kupon keserek” yaşayan kapitalistler tabakasının doğmasında kendini gösterir. Başta gelen dört emperyalist ülkeden —İngiltere, ABD, Fransa ve Almanya— herbirinin tahvil sermayesi, her ülkeye en azından beş ile sekiz bin milyon, bir yıllık gelir getiren 100.000 ya da 150.000 *milyon* franka ulaşmıştır. Üçüncüsü, sermaye ihra-

cı doruğuna ulaşmış asalaklıktır. Dördüncüsü, “mali sermaye egemenlik uğrunda çaba gösterir, özgürlük uğrunda değil”. Siyasal gerici her zaman emperyalizmin kendine has bir özelliğidir. Çürümüşlük, çok büyük boyutlarda rüşvet ve her türden sahtekârlık. Beşincisi, bir avuç “Büyük” Güç tarafından ezilen ulusların sömürüsü —ki bu, ilhaklarla ayrılmaz bir biçimde bağıntılıdır— ve özellikle sömürgelerin sömürülmesi, “uygar” dünyayı uygarlaşmamış ulusların yüzlerce milyonluk gövdesi üzerinde giderek artan bir biçimde bir asalağa dönüştürür. Roma proletaryası, toplumun sırtından yaşıyordu. Modern toplum, modern proletaryanın sırtından yaşıyor. Marx, Sismondi’nin bu derin gözlemini özellikle vurgulamıştır.* Emperyalizm durumu bir ölçüde değiştirmektedir. Proletaryanın ayrıcalıklı bir katmanı emperyalist ülkelerde, kısmen uygarlaşmamış uluslardaki yüz milyonların sırtından yaşamaktadır.

Emperyalizmin niçin *cançekişen* kapitalizm, sosyalizme geçiş halindeki kapitalizm olduğu besbellidir: kapitalizmden doğan tekel, *zaten* ölmekte olan kapitalizmdir, sosyalizme geçişin başlangıcıdır. Emperyalizm tarafından emeğin çok geniş boyutlarla *toplumsallaştırılması* (savunucuların —burjuva iktisatçıların— “birbirine kilitlenme” dedikleri şey) aynı sonucu doğurmaktadır.

Emperyalizmin bu tanımını geliştirince, emperyalizmi “kapitalizmin bir evresi” olarak görmeyen ve mali sermayenin “yeğlediği” bir politika, “sanayi” ülkelerinin “tarım” ülkelerini kendine katma eğilimi olarak gören K. Kautsky** ile tam bir çelişkiye düşeriz. Kautsky’nin tanımı, teorik açıdan baştanbaşa yanlıştır. Emperyalizmi belirleyen şey, sanayi sermayesinin yönetimi *değil*, mali sermayenin yönetimidir, özel olarak tarım ülkelerini *değil*, *her türden* ülkeyi kendine katma çabasıdır. Kautsky, emperyalist politikayı, emperyalist ekonomiden *ayırıyor*, “silahsızlanma”, “ultra-emperyalizm” ve benzeri zirvalar türünden kaba burjuva reformculuğuna yolaçmak için, politikadaki tekele, ekonomideki tekelden ayırıyor. Bu teorik yanlışığın amacı ve anlamı, emperyalizmin *en derin* çelişkilerini bulandırmak ve böylece emperyalizmin savunucularıyla, düpedüz sosyal-şovenistler ve oportünistler ile “birlik” teorisini haklı çıkarmaktır.

Kautsky’nin bu konuda marksizmden uzaklaşması üzerinde *Sotsial-Demokrat* ve *Kommünist*’te yeterince durduk. Bizim Rus kautskicilerimiz, Akselrod ve Spectator’un başını çektiği, hatta Martov’un ve büyük bir oranda Trotski’nin de dahil olduğu Örgütlenme Komitesi (ÖK) yandaşları, bir eğilim olarak kautskicilik sorununda tam bir suskunluğun sürmesini yeğliyorlar. Bunlar sırf Kautsky’yi yüceltme ile (Örgütlenme Komitesinin Rusça yayınlamayı *vaadettiği* Almanca kitapçığında Akselrod bunu yapmaktadır) ya da Kautsky’nin muhalefete dahil olduğunu söylediği ve şovence beyanlarını düzenbazlıkla örtbas etmeye çalıştığı özel mektuplarından aktarmalar yapmakla (Spectator) yetinerek Kautsky’nin savaş sırasında yazmış olduğu yazıları savunmaya cesaret edemiyorlardı.

Kautsky’nin —emperyalizmi süsleyip güzelleştirmek demek olan— emperyalizm “anlayışının”, yalnızca Hilferding’in *Finance Capital*’i ile karşılaştırıldığında değil (Hilferding, Kautsky’yi ve sosyal-şovenistlerle “birliği”, şimdi ne kadar büyük bir gayretle savunursa savunsun, farketmez!), *sosyal-liberal* J. A. Hobson’la da karşılaştırıldığında geriye doğru bir gidiş olduğu belirtilmelidir. Marksist olduğu konusunda hiç bir iddiada bulunmayan bu İngiliz iktisatçısı, 1902’de yayınlanan bir kitapta çok daha derinliğine emperyalizmi açıklıyor ve çelişkilerini ortaya koyuyor.*** Emperyalizmin asalak niteliğine ilişkin oldukça önemli bir konuda Hobson’un (ki kitabında Kautsky’nin pasifist ve “uzlaşmacı” yavanlıklarının hemen hemen tümü bulunabilir) söyledikleri şöyledir:

İki koşullar grubu, Hobson’a göre, eski imparatorlukların gücünü zayıflatmıştır: 1) “iktisadi asalaklık” ve 2) bağımlı halklardan ordu kurulması. “Önce yönetici devletin, kendi egemen sınıfını zenginleştirmek ve alt sınıflarını ses çıkarmamaya razı etmek için eyaletlerinden, sömürgelerinden ve kendine bağlı ülkelere yararlandığı ekonomik asalaklık alışkanlığı vardır.” İkinci koşula ilişkin olarak Hobson şöyle yazıyor:

* Karl Marx, *Louis Bonaparte’in 18 Brumaire*’i, “Almanca İkinci Baskıya Yazan Önsözü”, Sol Yayınları, Ankara 1976, s. 7-9. -Ed.

** “Emperyalizm, oldukça yüksek bir gelişme göstermiş sanayi kapitalizminin bir ürünüdür. Her sanayileşmiş kapitalist ulusun daha geniş tarımsal toprakları, bu topraklarda oturan uluslara bakılmaksızın, boyunduruk altına alma ve ilhak etme çabası demektir.” (Kautsky, *Die Neue Zeit*, 11 Eylül 1914.)

*** J. A. Hobson, *Imperialism*, London 1902.

“Emperyalizm körlüğünün [emperyalist “körlüğü” konusundaki bir türkü, sosyal-liberal Hobson’da “marksist” Kautsky’dekinden daha uygun düşüyor] en garip belirtilerinden biri, Büyük Britanya’nın, Fransa ve öteki büyük ulusların bu tehlikeli bağımlılığa girerken gösterdikleri kayıtsız vurdumduymazlıktır. Büyük Britanya bunda en ileri gidendir. Hindistan’ı İmparatorluğumuza kazanırken verdiğimiz mücadelenin çoğunu yerliler vermiştir; Hindistan’da, çok yakın zamanda da Mısır’da, İngiliz kumandanlarının kumandasında büyük süreklilikli ordular kurulmuştur; Afrika’daki dominyonlarımızla ilgili hemen bütün savaşlar, güney bölgesindekiler dışında, bizim adımıza yerli halk tarafından verilmiştir.”

Çin’in parçalanması olasılığı, Hobson’un, şu ekonomik değerlendirmesine yol açmıştır: “İngiltere’nin Güneyinde, Riviera’da ve İtalya’nın ve İsviçre’nin turist çeken ya da oturma bölgelerinde, Uzak Doğudan kârlar ve aylıklar sağlayan zengin aristokratların küçük kümeleri, oldukça geniş profesyonel iş takipçileri ve tacirler, geniş bir özel hizmetçiler ve ulaşım ve çabuk bozulabilir malların üretiminin son evresinde çalışan işçiler biçiminde, daha şimdiden sergilenen bir görünüm ve özellik, o zaman Batı Avrupa’nın büyük bölümünde de ortaya çıkabilecektir; canalcı bellibaşlı bütün sanayi yokolacaktır ve ana gıda maddeleri ve yarı mamul mallar Asya ve Afrika’dan haraç olarak içeriye akacaktır. ... Batı ülkelerinin daha geniş bir ittifakının, dünya uyarlığını ilerletmek şöyle dursun Batı asalaklığı biçiminde büyük bir tehlikeyi getirebilecek olan büyük güçlerin bir Avrupa federasyonunun, üst sınıfları, Asya ve Afrika’dan geniş haraçlar alan ve bununla artık tanrının ve manifaktürün hammadde sanayileri ile uğraşmayan, mali aristokrasinin denetimi altında kişisel ya da küçük sanayi hizmetlerinin yerine getirilmesi ile uğraşan, büyük bir uysallaşmış iş takipçisi yığını destekleyen bir ileri sanayi ülkeler grubunun Büyük Güçlerinin doğmasının olabildiğini önceden görmüştük. Birakalım, böyle bir teorinin [olasılığın demesi gerekirdi] üzerinde durmaya gerek görmeyerek onu reddedenler, daha şimdiden bu duruma gelmiş olan Güney İngiltere’deki bölgelerin bugünkü ekonomik ve toplumsal koşullarını incelesinler ve aynı mali grupların, yatırımcıların [rantiyeler] ve siyasal ve ticari resmi memurların, eşi görülmedik bir biçimde çok büyük potansiyel kâr birikimini Avrupa’da tüketmek üzere çekip alarak Çin’i tahakküm altına almaları yoluyla olanaklı duruma getirebilecek olan böyle bir sistemin çok geniş boyutları üzerinde düşünsünler. Durum çok daha karmaşık, dünya güçlerinin oynadıkları rol geleceğin şu ya da bu herhangi bir yorumunu pek olası kılmayacak kadar çok hesap dışıdır, ama bugün Batı Avrupa emperyalizmini yöneten etkiler bu yönde ilerliyor ve direnilmediğinde ya da yönü değiştirilmediğinde, böyle bir sona doğru yönelmiş bulunmaktadır.”

Hobson, bu sosyal liberal, bu “direnişin” *yalnızca* devrimci proletarya tarafından ve *yalnızca* toplumsal bir devrim biçiminde sağlanabileceğini göremiyor. Ama o bir sosyal liberaldir zaten! Bununla birlikte, 1902’de bile “Birleşik Avrupa Devletleri” (kaustkici Trotski’nin hesabına söylenmiş olsun bu) ve bugün çeşitli ülkelerin *ikiyüzlü kaustkicileri* tarafından üzeri örtülen her şeyi, yani *oportünistlerin* (sosyal-şovenlerin), tam da, Asya ve Afrika’nın sırtından, emperyalist bir Avrupa yaratma yolunda, emperyalist burjuva ile elele vererek çalıştıklarının anlam ve önemini, ve nesnel olarak *oportünistleri*, küçük-burjuvazinin ve emperyalist aşım kârlardan *sus payı verilen* ve kapitalizmin *bekçi-köpekleri* ve işçi hareketinin *bozucuları* haline getirilen işçi sınıfının belli tabakaları olduklarını, çok mükemmel bir biçimde kavramıştı.

Hem makalelerde, hem de partimizin kararlarında işçi hareketi içerisinde (uzun zamandır?) başarı kazanmış bulunan emperyalist burjuvazi ile oportünizm arasındaki bu çok derin ilişkiyi, bu ekonomik ilişkiyi tekrar tekrar göstermiş bulunuyoruz. Ve bundan yeri gelmişken söyleyelim ki, sosyal-şovenistlerle bir bölünmenin kaçınılmaz hale geldiği sonucunu çıkardık. Bizim kaustkiciler, sorundan kaçamak yapmayı yeğlediler! Örneğin Martov, konuşmalarında *Yurtdışındaki Sekreterlik Örgütlenme Komitesinin Bülteni*’nde (n° 4, 10 Nisan 1916) aşağıdaki gibi açıkladığı bir safsatayı ortaya attı:

“... Devrimci sosyal-demokrasinin davası, eğer zihinsel gelişme yönünden ‘aydınlara’ en yakın bir biçimde yaklaşan ve en yüksek yeteneklerindeki işçi grupları, tehlikeli bir biçimde ondan uzaklaşarak oportünizme doğru yönelirse, çok kötü, gerçekten umutsuz bir duruma girecektir...”

“Tehlikeli bir biçimde” gibi ahmakça sözlerle ve belli bir elçabukluğu ile işçilerin *belli* gruplarının zaten oportünizme ve emperyalist burjuvaziye doğru *sürüklenmekte oldukları olgusunu geçiştiriyor!* ÖK’nin safsatacılarının *kaçmak* istedikleri olgu da işte

budur! Bunlar, kautskici Hilferding ve başka birçoklarının şimdi böbürlenerek sundukları “resmi iyimserlikle” yetinmektedirler, nesnel koşullar, proletaryanın birliğini ve devrimci eğilimin zaferini güvence altına almıştır! Biz, gerçekten de, proletarya açısından “iyimseriz”!

Ama gerçekte bütün bu kautskiciler —Hilferding ÖK yandaşları, Martov ve ortakları— *oportünizm* açısından... *iyimserdirler*. Asıl sorun da bu!

Proletarya kapitalizmin çocuğu —yalnızca Avrupa kapitalizminin, ya da emperyalist kapitalizmin değil, dünya kapitalizminin çocuğudur. Dünya ölçüsünde, elli yıl daha önce, ya da elli yıl daha sonra dünya çapında ölçüye vurulduğunda bu pek önemsiz kalır— “proletarya” hiç kuşkusuz birleşmiş “olacaktır” ve devrimci sosyal-demokrasi “kaçınılmaz olarak” zafer kazanacaktır. Ama sorun bu değil, kautskici baylar. Bugünkü durumda sorun şu ki, Avrupa’nın emperyalist ülkelerinde siz, bir sınıf olarak proletaryaya yabancı olan, burjuvazinin hizmetçileri, ajanları ve onun etkisinin araçları olan oportünistleri *okşuyorsunuz*, ve işçi hareketi yakasını onlardan kurtarmadıkça *bir burjuva işçi hareketi* olarak kalacaktır. Oportünistlerle, Legien’ler ve David’lerle, Plehanov’larla, Çenkeli’lilerle, Potresov’larla vb. “birliği” savunarak siz, nesnel olarak, emperyalist burjuvazinin işçi hareketi içerisindeki en iyi ajanlarının yardımcılarıyla işçilerin *köleşmesini* savunuyorsunuz. Devrimci sosyal-demokrasinin dünya ölçüsündeki zaferi kesenkes kaçınılmazdır, ancak size *karşı* hareket etmektedir ve edecektir, gelişmektedir ve gelişecektir, bu sizin *üzerinizde* bir zafer olacaktır.

1914-16’da bütün dünyada yolları açık-seçik bir biçimde ayrılmış bulunan bugünkü işçi hareketindeki bu iki eğilim, hatta *iki* parti de denebilir, *Engels ve Marx tarafından İngiltere’de* kabaca 1858’den 1892’ye kadarki *on yıllar* içerisinde izlenmiştir.

Ne Marx, ne de Engels, 1898-1900’dan önce başlamamış bulunan dünya kapitalizminin, emperyalist dönemini görece kadar yaşamışlardır. Ama 19. yüzyılın ortalarında bile, emperyalizmin en azından bellibaşlı *iki* ayırdedici özelliğini ortaya koymuş bulunması, İngiltere’nin kendine has bir özelliği olmuştur: 1) geniş sömürgeler ve 2) (dünya piyasasında tekeli konumu yüzünden) tekel kâr. Her iki açıdan da İngiltere, bu sırada, kapitalist ülkeler arasında bir istisna idi ve Engels ve Marx, bu istisnayı tahlil ederek, oldukça açık ve belirgin bir biçimde, oportünizmin İngiliz işçi hareketi içerisindeki (geçici) zaferi ile *bağıntısını* göstermişlerdi.

7 Ekim 1858 tarihini taşıyan mektubunda Engels, Marx’a şöyle yazıyordu: “... İngiliz proletaryası giderek daha çok fiilen burjuvalaşıyor, öyle ki, bütün ulusların bu en burjuva, anlaşılabilir, sonunda burjuvazinin *yanında* bir burjuva aristokrasisine ve bir burjuva proletaryasına sahip olmayı amaçlıyor. Bütün dünyayı sömüren bir ulus için kuşkusuz bu bir ölçüye kadar haklı görülebilir.” 21 Eylül 1872 tarihini taşıyan mektubunda da Engels, Sorge’a Enternasyonalin Federal Konseyinde Hales’in kavga çıkardığını ve Marx’ın “İngiliz işçi liderlerinin kendilerini sattıkları” yolundaki sözlerinin kınanmasını sağladığını bildiriyor. 4 Ağustos 1874’de, Marx, Sorge’a şöyle yazıyordu: “burdaki [İngiltere’deki] kent işçileri yönünden liderler takımının tümünün parlamentoya girmemiş olmaları talihsizlik oldu. Bu, bütün takımdan kurtulmanın en güvenli yolu olacaktır.” Marx’a yazdığı, 11 Ağustos 1881 tarihli bir mektubunda Engels, “burjuvaziye satılmış, en azından burjuvazi tarafından parayla beslenen kimselerin yönetimine kendini bırakmış şu çok berbat İngiliz sendikalarından” söz etmektedir. 12 Eylül 1882 tarihini taşıyan bir mektubunda da Engels, Kautsky’ye şöyle yazmıştı: “Sömürge politikası konusunda İngiliz işçilerinin ne düşündüklerini bana soruyorsun. Genel olarak politika konusunda düşündüklerinin tıpkısını. Burda işçilerin partisi yoktur, yalnızca muhafazakarlar ve liberal-radikaller var ve işçiler de dünya piyasasındaki ve sömürgelerdeki İngiliz tekelinin ziyafetinden keyifle pay alıyorlar.”

7 Aralık 1889’da Engels, Sorge’a şöyle yazıyordu: “Burda [İngiltere’de] en iğrenç şey, işçilerin iliklerine dek işlemiş olan burjuva ‘saygınlığıdır’. ... Hepsinden daha iyi olarak kabul ettiğim Tom Mann bile, Lord Mayor ile öğle yemeği yiyeceğini belirtmekten hoşlanıyor. Eğer bu Fransızla karşılaşılacak olursa, sonunda devrimin ne işe yarayacağı anlaşılabilir olur.” 19 Nisan 1890 tarihli mektubunda da, “Ama suyun *altında* [İngiltere’deki işçi sınıfı] hareketi devam ediyor, daha geniş kesimleri ve daha çok da bugüne kadar durgun *en alt* [italikler Engels’in] katmanlar arasındakileri kucaklıyor. Bu yığınım birdenbire *kendini bulacağı*, hareket halindeki bu dev gibi kitlenin kendisi olduğunun farkına varacağı günler pek uzakta değil.” 4 Mart 1891’de: “Çökmüş olan Dokcular sendikasının başarısızlığı; ‘eski’ tutucu işçi sendikaları, *zengin* ve bunun sonucu olarak da korkakça, meydanda tekbaşına duruyorlar. ...” 14

Eylül 1891: Newcastle İşçi Sendikası Kongresinde, sekiz saatlik işgününün muhalifleri, eski sendikacılar yenildiler “ve burjuva gazeteleri *burjuva işçi partisinin* yenilgisini kabul ediyorlar.” (bütün italikler Engels’indir.) ...

On yıllar boyunca Engels tarafından yinelenen bu düşüncelerin, basında onun tarafından yayın yoluyla da açıklanmış olması, *İngiltere’de İşçi Sınıfının Durumu*’nun 1892’deki ikinci baskısına yazdığı önsözle de tanımlanmaktadır. Burda “çalışan halkın büyük kitlesi”nin dışında bir “ayrıcılık işçi azınlığının”ın “işçi sınıfı arasındaki aristokrasiden” söz etmektedir. İşçi sınıfının yalnızca “küçük, ayrıcalıklı, gözetilen bir azınlığı” İngiltere’nin 1848-68’deki ayrıcalıklı konumundan “sürekli olarak yararlandırılıyordu”, oysa “bunların büyük bir kesimi olsa olsa geçici bir iyileştirmeyi yaşamışlardı”. ... “[İngiltere’nin sınai] tekelinin yıkılmasıyla birlikte, İngiliz işçi sınıfı, bu ayrıcalıklı konumunu yitirecektir. ...” “Yeni” sendikaların, vasıfsız işçilerin sendikalarının üyeleri, “kafalarının, daha iyi durumundaki ‘eski sendikacıların’ beyinlerini sınırlayan geçmişten miras kalmış ‘saygıdeğer’ burjuva önyargılarından tamamen uzak, bakir topraklar halinde olması gibi çok büyük bir üstünlüğe sahiptiler”. ... İngiltere’de “sözümüne işçilerin temsilcileri adı verilen” kimseler “işçi sınıfı üyeleri olmaları affedilmiş olanlardır, çünkü bunların kendileri de işçi olma niteliklerini kendi liberalizmlerinin okyanusuna gömmeye isteklidirler. ...”

Okurun bunları *bir bütün olarak* inceleyebilmesi için, Marx ve Engels tarafından doğrudan söylenmiş sözleri, kasıtlı olarak uzun uzun aktardık. Ve bunların incelenmesi gerekir, bunların üzerinde dikkatle düşünmeye değer. Çünkü bunlar, emperyalist dönemin nesnel koşullarının emek hareketine dikte ettirdiği taktiklerin *eksenidir*.

Burada da Kautsky “sorunu sislendirmeye” ve marksizm yerine oportünistlerle duygusal uzlaşmayı yerleştirmeye çalışmıştır. İngiltere tekelciliğini yıkmaya aracı olarak Almanya’nın savaşa katılmasını haklı bulan açığa çıkmış ve bön sosyal-emperyalistlere (Lensch gibi adamlara) karşı tartışırken Kautsky, bu açık-seçik yalanı, gene aynı ölçüde açık-seçik bir başka yalanla “*düzeltiliyor*”. Alaycı bir yalan yerine tatlı bir yalan kullanıyor! İngiltere’nin *sınai* tekelini, diyoruz, uzun süre önce kırıldı, uzun süre önce yıkıldı ve geriye yıkacak bir şey kalmadı.

Bu iddia neden yanlıştır?

Birincisi, İngiltere’nin *sömürge* tekelciliğini görmezlikten gelmesinden ötürü. Oysa Engels, gördüğümüz gibi, bunu daha 1882’de, otuzdört yıl önce açık-seçik bir biçimde göstermiştir! İngiltere’nin *sınai* tekelini yıkılmış olsa bile, onun *sömürge* tekelini yalnızca varlığını sürdürmekle kalmıyor, son derece sağlamlaşmış da bulunuyor, çünkü dünya şimdi paylaşılmış bulunmaktadır? Bu tatlı yalan yoluyla Kautsky, “dövülecek bir şey yok” yolundaki burjuva-pasifist ve oportünist darkafalı düşüncüyü elatından sokuşturuyor. Tersine, değil *kapitalistlerin* şimdi dövülecekleri bir şeyin bulunmaması, eğer kapitalizmi korumak istiyorlarsa, dövüşmeden *edemezler* de, çünkü *sömürge*lerin zor yoluyla yeniden bölüşümü olmaksızın yeni emperyalist ülkeler, eski (*ve daha zayıf*) emperyalist güçlerin yararlandıkları ayrıcalıkları ele geçiremezler.

İkincisi, niçin İngiltere’nin tekelini, İngiltere’de oportünizmin (geçici) zaferini açıklıyor? Çünkü *tekel*, *aşırı kâr*, yani bütün dünyada normal ve alışılmış olan kapitalist kârlarının üzerinde bir artı kâr demektir. Kapitalistler bu *aşırı kârların* bir bölümünü (ve pek de öyle az olmayan bir bölümünü!) kendi işçilerine, bu ulusun işçileri ile kapitalistlerinin öteki ülkelere *karşı* bir tür ittifakını (İngiliz sendikaları ile işverenlerinin Webb’leri tarafından açıklanan o ünlü “ittifakları” anımsayınız) yaratmak için rüşvet olarak *ayrabilirler*. İngiltere’nin *sınai* tekelini 19. yüzyılın sonunda zaten yıkılmış bulunuyordu. Bu, tartışma götürmez. Ama bu yıkım *nasıl* oldu? Tekelin *tümü* yokoldu mu?

Eğer böyle olsaydı, Kautsky’nin (oportünistlerle) uzlaşma “teorisi” bir ölçüde doğrulanmış olacaktı. Ama *böyle değildir* ve asıl sorun da budur. Emperyalizm, tekelci kapitalizmdir. Her kartel, tröst, sendika, her dev banka bir *tekel*dir. *Aşırı kârlar* yokolmamıştır; bunlar hâlâ yerinde durmaktadır. *Tüm* öteki ülkelerin, ayrıcalıklı, mali yönden zengin bir ülke tarafından *sömürüsü* sürüyor ve bu *sömürü* daha da yoğun hale gelmiş bulunmaktadır. Bir avuç zengin ülke —eğer bağımsız, gerçekten de dev, “modern” zengin ülkelerden sözecek olursak, bunlar yalnızca dört tanedir: İngiltere, Fransa, Birleşik Devletler ve Almanya— tekelciliği çok büyük boyutlara ulaştırmışlardır, binlerce olmasa bile, yüzlerce milyona ulaşan *aşırı kârlar* elde etmektedirler, öteki ülkelerdeki yüzlerce ve yüzlerce milyonluk insanların “sırtlarına binmişlerdir” ve özellikle zengin, özellikle yağlı ve özellikle yağma edilmesi kolay yerlerin

paylaşılması için kendi aralarında dövüşmektedirler.

Bu, gerçekte, Kautsky'nin derin çelişkilerini sergilemek yerine örtbas etmeye çalıştığı emperyalizmin iktisadi ve siyasal özüdür.

Bir emperyalist "Büyük" Gücün burjuvazisi "kendi" işçilerinin üst tabakasına, yılda yüz milyon ya da daha fazla frank harcayarak, *ekonomik rüşvet verebilir, çünkü* aşım kân büyük bir olasılıkla bin milyona ulaşmaktadır. Ve bu küçük sus payının, işçi bakanlar, "işçi temsilcileri" (Engels'in bu terimi parlak bir biçimde tahlilini anımsayınız), savaş sanayii komitelerinin işçi üyeleri, resmi işçi yetkililer, dar meslek birlikleri üyeleri olan işçiler, büro memurları vb. vb. arasında nasıl bölüşüldüğü ikincil bir sorundur.

1848 ile 1868 arasında ve bir ölçüde daha da sonraları, yalnızca İngiltere, tekelcilikten yararlandı: *işte bunun için* oportünizm orada onlarca yıl egemenlik sürebildi. Başka *hiç bir* ülke ne böyle zengin sömürgelere, ne de sanayi tekeline sahipti.

19. yüzyılın son üçte-biri, yeni, emperyalist döneme geçişe tanık oldu. Bir *değil*, pek az olmasına karşın birkaç Büyük Gücün mali sermayesi tekel durumundadır. (Japonya ve Rusya'da askeri güç tekeli, geniş toprakları, ya da azınlık milliyetlerini, Çin'i vb. soymaktaki özel kolaylıklar, günümüzdeki modern mali sermaye tekeli kısmen bütünlemekte, kısmen de onun yerini almaktadır.) Bu farklılık, İngiltere'nin tekelci konununun niçin on yıllar boyu *rakipsiz kalabildiğini* açıklar. Modern mali sermayenin tekeli çılgınca tehdit edilmektedir; emperyalist savaşlar dönemi başlamış bulunmaktadır. O günlerde *bir* ülkenin işçilerine on yıllar boyu rüşvet vermek ve onları yozlaştırmak olanağı vardı. Şimdi bu, olanak-dışı denmese bile, olası da değildir. Ama öte yandan *her* emperyalist "Büyük" Güç, "işçi aristokrasisi"nin (1848-68 İngilteresi'ndekinden) *daha küçük* katmanına rüşvet verebilir ve vermektedir. Eskiden, Engels'in son derece derin ifadesini kullanırsak, bir "*burjuva işçi partisi*" ancak bir ülkede ortaya çıkabilmişti, çünkü bir tek bu ülke tekelci idi, ama öte yandan da bu ülke uzun bir süre varlığını sürdürebilmişti. Şimdi ise *her* emperyalist ülkede bir "*burjuva işçi partisi*" *kaçınılmazdır* ve tipik bir olaydır, ama yağmanın paylaşılması için umutsuz bir savaşım yürütmekte olmaları karşısında böyle bir partinin birçok ülkede uzun süre varlığını sürdüreceği pek kuşkuludur. Çünkü tröstler, mali-oligarşi, yüksek fiyatlar, vb. üst kattaki bir avuç insana rüşvet vermeyi *olanaklı* kılarken, proletarya ve yan proleter *kitlelerini* giderek daha çok baskı altına alıyor, eziyor, yıkıyor ve onlara işkence ediyor.

Bir yandan, burjuvazinin ve oportünistlerin bir avuç çok zengin ve ayrıcalıklı ulusu, insanlığın geri kalanının gövdesinde yaşayan "ölümsüz" asalaklar haline getirmek, zencileri, hintlileri vb. modern militarizmin sağladığı kusursuz nitelikteki yokediciler silahların yardımıyla boyunduruk altında tutarak, bunların sömürülmesinin "şerefi üzerinde oturmak" eğilimi vardır. Öte yandan, öncekinden daha çok ezilen ve emperyalist savaşların bütün yükünü taşıyan *yığınlarda* bu boyunduruğu atmamak ve burjuvaziye alaşağı etmek eğilimi vardır. Bu iki eğilim arasındaki savaşımın içinden emek hareketinin tarihi, şimdi kaçınılmaz olarak gelişecektir. Çünkü birinci eğilim rastlansal değildir; bu, iktisadi olarak "gerçekleşmektedir". *Bütün* ülkelerde burjuvazi, kendisi için "sosyal-şovenlerin "burjuva işçi partilerini" zaten doğurmuş, büyütmüş ve güvence altına almış bulunuyor. Tümüyle sosyal-emperyalist olan, örneğin İtalya'daki Bissolati'ninkine benzer kesin olarak oluşmuş bir parti ile, diyelim Potresovların, Gvozdyovların, Bulkin'lerin, Çheydze'lerin, Skobelev'lerin ve ortaklarının yanı sıra oluşmuş, yaklaşık partileri arasındaki fark, pek önemli bir fark değildir. Önemli olan şu ki, iktisadi olarak, işçi aristokrasisinin bir katmanının burjuvaziden yana geçmesi erginlik çağına ulaşmış ve gerçekleşmiş bir olgu haline gelmiştir; ve bu iktisadi olgu, sınıf ilişkilerindeki bu yer değiştirme, herhangi bir özel "güçlülük" karşılaşmaksızın, şu ya da bu biçim altında, siyasal biçimini bulacaktır.

Yukarıda değinilen iktisadi temel üzerinde, modern kapitalizmin siyasal kurumları —basın, parlamento, birlikler, kongreler vb.— saygıdeğer, uysal, reformcu ve yurtsever memur ve işçiler için, ekonomik ayrıcalıklar, ve sus paylarına uygun düşen siyasal ayrıcalıklar, ve sus payları yaratmıştır. Hükümette ya da savaş sanayi komitelerinde, parlamentoda ve çeşitli komitelerde, legal olarak yayınlanan "saygıdeğer" gazetelerin yazı kadrolarında ya da bundan daha az saygıdeğer olmayan yönetim kurullarında ve "burjuva yasalarna bağlı" sendikalarda kârlı ve tatlı işler — emperyalist burjuvazinin, "burjuva işçi partilerinin" temsilcilerini ve destekleyicilerini çekmek ve ödüllendirmek için kullandığı olta işte budur.

Siyasal demokrasinin makinesi de aynı yönde çalışır. Zamanımızda seçim olmadan bir şey yapılamaz; yığınlar olmadan bir şey yapılamaz. Ve bu basın ve parlamentarizm döneminde, geniş bir biçimde dallanıp budaklanmış, sistemli bir biçimde düzenlenmiş, iyi donatılmış dalkavukluk, yalan, sahtekarlık sistemi olmaksızın, geçer akçe ve yaygın sloganlarla hokkabazlık yapılmaksızın ve —burjuvaziye alaşağı etmek için devrimci savaşı reddettikleri sürece— sağda ve soldaki işçilere her türden reformlar ve nimetler vaadedilmeksizin yığınların yandaşlığını kazanmak *olanaksızdır*. Bu sisteme ben, “burjuva işçi partisinin” klâsik toprağında bu sistemin en önde gelen ve en hünerli temsilcilerinden biri olan İngiliz bakan Lloyd George’un adına ithafen, Lloyd-George’culuk diyeceğim. Birinci sınıf bir burjuva dalavereci, kurnaz ve politikacı, istediğiniz çeşitten hatta işçi dinleyicilere dev-v-v-rimci türden nutuklar atan bir halk hatibi ve toplumsal reformlar adı altında (sigorta vb.) uysal işçilere hesaplı bir sus payı elde etme yeteneğinde olan bir adam, Lloyd George, burjuvaziye büyük bir başarıyla hizmet ediyor,* ve tam da *işçiler arasında* ona hizmet ediyor, burjuvazinin etkinliğini, onun en çok gereksinim duyduğu yere ve yığınları törel olarak boyunduruk altına almada en çok güçlülük karşılaştığı yere, *tam da* proletaryaya taşıyor.

Öyleyse Lloyd George ile Scheidemann’lar, Legien’ler, Henderson’lar ve Hyndman’lar, Plehanov’lar, Renaudel’ler ve ortakları arasında böyle büyük bir fark var mıdır? Sonuncuların bazıları, Marx’ın devrimci sosyalizmine döneceklerdir, diye itiraz edilebilir. Bu olanaklıdır, ama eğer sorun siyasal, yani kitle yönünden ele alınacak olursa, bu pek önemsiz bir farklılıktır. Bugünün sosyal-şoven önderleri arasında bazıları proletaryaya dönebilirler. Ama sosyal-şoven ya da (aynı şey demek olan) oportünist *eğilim* ne yok olur ne de devrimci proletaryaya “geri döner”. Marksizmin işçiler arasında yaygın olduğu her yerde bu siyasal eğilim, bu “burjuva işçi partisi”, Marx’ın başına yemin edecektir. Bunlar böyle yapmaktan alıkonamaz, tıpkı ticari bir firmanın herhangi bir etiketi, simgeyi ya da reklamı kullanmaktan alıkonamayacağı gibi. Ezilen sınıflar tarafından sevilen devrimci liderlerin ölümlerinden sonra, düşmanlarının ezilen sınıfları aldatmak üzere adlarına sahip çıkma çabaları, tarihte her zaman görülen bir durumdur.

Gerçek şu ki, siyasal bir olgu olarak “burjuva işçi partileri” bellibaşlı *bütün* kapitalist ülkelerde kurulmuş bulunuyor ve partilere —ya da gruplara, eğilimlere vb., hepsi de aynıdır— karşı bütün cephelerde kararlı ve duraksamasız bir savaşım vermeksizin emperyalizme karşı savaşım sorunundan, ya da marksizm diye bir sorundan, ya da sosyalist işçi hareketi sorunundan sözedilemez. Rusya’daki Çeydze hizbi, *Naşe Dye-lo* ve *Golos Truda* ve dışardaki ÖK destekleyicileri *böyle* bir partinin türlerinden başka bir şey değildir. Bu partilerin toplumsal devrimden *önce* kaybolacaklarını düşünmek için en küçük bir neden yoktur. Tersine, devrim yaklaşıncaya daha güçle parlayacak ve gelişmesindeki geçişler ve sıçramalar daha beklenmedik ve daha şiddetli olacak, işçi hareketi içerisinde oportünist küçük-burjuva akıma karşı, devrimci kitle akımının savaşımı daha büyük bir yer tutacaktır. Kautskicilik bağımsız bir eğilim değildir, çünkü ne yığınların içerisinde, ne de burjuvazinin yanına geçmiş bulunan ayrıcalıklı katmanlar arasında kökleri vardır. Ama kautskiciliğin tehlikesi, geçmişin ideolojisini kullanarak, proletaryanın “burjuva işçi partisi” ile uzlaşmasına, proletaryanın bu parti ile birliğinin korunmasına ve böylece de bu partinin saygınlığının güçlendirilmesine çabalaması olgusunda yatar. Yığınlar artık dile düşmüş sosyal-şovenlerin ardına düşmüyor: Lloyd George, İngiltere’deki işçi toplantılarında ıslıklanmıştır; Hyndman, partiyi terketmiştir; Renaudel’ler ve Scheidemann’lar, Potresov’lar ve Gvozdyov’lar polis tarafından korunmaktadır. Kautskicilerin sosyal-şovenleri maskeli bir biçimde savunmaları daha da çok tehlikelidir.

Kautskiciliğin en yaygın yutturmalarından biri “yığınlara” başvurmasıdır. Biz, diyorlar, yığınlardan ve yığın örgütlerinden kopmak istemiyoruz! Ama Engels’in sorunu nasıl koyduğunu düşünün bir. 19. yüzyılda İngiliz sendikalarının “yığın örgütleri” burjuva işçi partisinden yanaydılar. Marx ve Engels bu temel üzerinde onunla uzlaşmadılar, onu sergilediler. Birincisi, sendika örgütlerinin doğrudan *proletaryanın bir azınlığını* kucakladığını unutmadılar. O zaman İngiltere’de, şimdi Almanya’da olduğu gibi proletaryanın beşte-birinden fazlası örgütlenmiş değildi. Kapitalizm koşullarında proletaryanın

* Son zamanlarda bir İngiliz dergisinde, Lloyd George’un siyasal muhalifi bir Tory tarafından yazılan “Bir Tory Gözüyle Lloyd George” başlıklı bir makale okudum. Savaş bu muhalifin gözlerini açmış ve bu Lloyd George’un nasıl da mükemmel bir burjuva uşağı olduğunu ona kavratmıştır! Tory’ler, onunla barış yapmışlardır!

çoğunluğunun örgütlenebileceğini kimse ciddi olarak düşünemez. İkincisi —ve asıl sorun budur— sorun, bir örgütün büyüklüğü sorunu değil, politikasının gerçek ve nesnel anlamı sorunudur: bu politika yığınları temsil ediyor mu, onlara hizmet ediyor mu, yani onların kapitalizmden kurtulmalarını amaçlıyor mu, yoksa azınlığın çıkarlarını, azınlığın kapitalizmle uzlaşmasını mı temsil ediyor? İkincisi, 19. yüzyılda İngiltere için doğru idi, şimdi de Almanya vb. için doğrudur.

Engels *eski* sendikaların —aynıcalıklı azınlığın— “burjuva işçi partisi” ile “*en alttaki* yığınlar” arasına, gerçek çoğunluk arasına, bir ayırım koyuyor ve “burjuva saygınlığı”na bulaşmamış olan bu sonunculara başvuruyor. Marksist taktiğin özü budur!

Ne biz, ne de herhangi bir kimse, sosyal-şovenleri ve oportünistleri, proletaryanın ne kadarının izlediği ve izleyeceğini doğru bir biçimde hesaplayabiliriz. Bu, yalnızca savaşım ile ortaya çıkacak, yalnızca sosyalist devrimle kesin bir biçimde kararlaştırılacaktır. Ama şunu kesenkes biliyoruz ki, emperyalist savaşta “anayurdun savunucuları” yalnızca bir azınlığı *temsil etmekte*ler. Ve bu nedenle, sosyalist olarak kalmak istiyorsak, görevimiz daha *derinlemesine* ve, daha *aşağılara* doğru, gerçek yığınlara doğru gitmektir; oportünizme karşı savaşımın tüm anlamı ve tüm esası budur. Oportünistlerin ve sosyal-şovenlerin, aslında, yığınların çıkarlarına ihanet ettiklerinin ve bunları sattıklarının, işçilerin azınlığının geçici ayrıcalıklarını savunduklarının, bunların burjuva düşüncelerinin ve etkilerinin taşıyıcıları olduklarının, gerçekten de burjuvazinin müttefikleri ve ajanları olduklarının sergilenmesiyle, biz, yığınlara gerçek siyasal çıkarlarını değerlendirmeyi, emperyalist savaşların ve emperyalist ateşkeslerin bütün uzun ve acılı olayların arasında sosyalizm uğruna ve devrim uğruna savaşmayı öğretiriz.

Dünya işçi hareketi içerisinde tek marksist çizgi, yığınlara oportünizmden kopmalarının kaçınılmazlığını ve gerekliliğini açıklamak, oportünizme karşı amansız bir savaşım vererek devrim yolunda bunları eğitmek, ulusal liberal işçi politikasının o kesin iğrençliğini gizlemek değil, sergilemek için savaşım deneyimlerinden yararlanmaktır.

Bundan sonraki makalede bu çizgiyi kautskicilikten ayırdeden bellibaşlı özellikleri özetlemeye çalışacağız.

Sonbahar, 1916

(Lenin, *Marx-Engels-Marksizm*, s: 241-257, Sol Yayınları, İkinci Baskı, Mayıs 1990)

“Ulaş Bardakçı'nın Arnavutköy Üvez Sokak No. 8/1'deki evde gizlendiği istihbar edilmesi üzerine, 19 Şubat 1972 günü saat 07.00'de mezkur mahalle Komiser Muavini Alican Özgenler başkanlığında polis memurları Reşat Okutan, Tamer Gürbüz, Tayfun Ergüven, Turan Koçak, Salim Somun ve Habib Gür'den müteşekkil tim gelmiş, ayrıca ev çevresinde asker ve toplum zabıtası kuvvetlerince çevre emniyeti alınmasını müteakip Alican Özgenler, Reşat Okutan, Tamer Gürbüz ve Turan Koçak, Ulaş Bardakçı'nın gizlendiği öğrenilen Lale Arıkdal'a ait daire kapısını çalmışlardır. Görevliler, kapıyı açan Lale Arıkdal'a evde arama yapacaklarını, başkaca kimse olup olmadığını sorduklarında, adı geçenin gayet soğukkanlı bir şekilde evde yalnız oturduğunu başka bir kimse olmadığını beyan etmesi üzerine tim mensupları derhal eve girerek salon salomanje, bir küçük oda, bir küçük koridor, mutfak ve 2 odadan ibaret dairede arama yapmaya başlamışlardır. Komiser muavini Alican Özgenler ve görevli memurlardan ikisi Lale Arıkdal'dan gerekli görülen bazı konuları sorarken, polis memuru Reşat Okutan küçük koridor nihayetindeki odaya girmiş, oda kapısı soluna düşen köşedeki karyola üzerinde bir erkek ceketinin bulunduğunu görerek arkadaşlarına burada erkek elbiseleri var diye seslendiğinde bu sırada karyolanın karşısındaki duvara bitişik bulunan vinylent mamul gardrop ön tarafının açıldığını, bir tabanca namlusunun dışarı doğru uzatıldığını görmesiyle birlikte, Ulaş Bardakçı tarafından tabanca ile atışa başlanılmıştır. Bu durum karşısında polis memuru Reşat Okutan ile oda penceresi dışında bulunan diğer görevliler de karşı atışta bulunmaları sonucu, Ulaş Bardakçı, isabet eden kurşunlar sebebiyle ölmüş, görevli polis memuru Reşat Okutan ve Tamer Gürbüz hayati tehlike arzedecek şekilde yaralanmışlardır.

Görevlilerce mahallinde yapılan tesbit ve tahkikte: Ulaş Bardakçı tarafından çatışmada kullanılan 9 mm. çaplı Smith-Wesson marka tabanca ve 62 adet aynı çaplı mermi, yasaklanmış Marksist-Leninist kitaplar ile Ulaş Bardakçı'nın üzerinden 11853,50 lira ve ayrıca gizli haberleşmeyi sağlamada kullanılan harfleri ifade eden muayyen şekillerden ibaret şifre belgesi bulunarak, güvenlik kuvvetlerince zapt edilmiştir.”

THKP-C Davası İddianamesi

ULAŞ BARDAKÇI

1947 Hacıbektaş/19 Şubat 1972 İstanbul

**Hele Ulaş'a Ulaş'a
Ulaş benzerdi güneşe
Ulaş gardaş can veriyor
Yüreğim düştü ateşe.**

**Ulaş'ın elinde mavzer
Mavzeri türküye benzer,
Bizimkiler böyle ölür
Böyle ölür bizimkiler**

**Tohumlar düştü toprağa
Dokundu yeşil yaprağa
Kurban olam kurban olam
Seni yaratan toprağa.**

İLKER AKMAN

1950 Ankara
26 Ocak 1976/Beylerderesi

1950 yılında doğan İlker yoldaş, devrimci mücadeleye ODTÜ'ye girdikten sonra aktif olarak katılmıştır. Bu yıllarda öğrenci hareketinde yer alırken, 1971-72 döneminde THKP-C saflarında yer almıştır. Kızıldere'den sonra yeniden örgütlenme çalışmalarına katılarak THKP-C/HDÖ'nin kurucularından birisi olmuştur. THKP-C/HDÖ Merkez Yönetim Komitesi üyesi olarak Marmara ve Güney-Doğu Bölge Yöneticiliği yaptı ve 26 Ocak 1976 günü Malatya'da Beylerderesi'ndeki çatışmada diğer iki yoldaşıyla birlikte şehit düştü. Ölümünden kısa bir süre önce hazırladığı "Mevcut Durum ve Devrimci Taktiğimiz" adlı yazısı bulunmaktadır.

HASAN BASRİ TEMİZALP

1950 Maraş
26 Ocak 1976/Beylerderesi

1950 yılında doğdu ve ODTÜ-Maden Mühendisliği'ne girdikten sonra devrimci mücadeleye katıldı. 1970-73 arasında THKO saflarında silahlı mücadeleye katıldı ve tutuklandı. 1974 yılında cezaevinden çıktıktan bir süre sonra THKP-C görüşlerini benimseyerek THKP-C/HDÖ saflarında profesyonel devrimci olarak çalışmaya başladı. Malatya-Elazığ çevresinde maden işçileri arasında çalıştı. THKP-C/HDÖ'nin Merkez Yönetim Komitesi üyesi olan Hasan Basri yoldaş, 26 Ocak 1976 tarihinde Malatya'nın Beylerderesi bölgesindeki silahlı çatışmada oligarşinin zor güçleri tarafından diğer iki yoldaşıyla birlikte şehit edildi.

YUSUF ZİYA GÜNEŞ

1955
26 Ocak 1976/Beylerderesi

1955 yılında doğdu. 1971'deki silahlı mücadelenin etkisiyle THKP-C sempatisini olarak devrimci mücadeleye katıldı. ODTÜ-Mühendislik Fakültesi'ne girdikten sonra THKP-C/HDÖ üyesi olarak mücadeleye profesyonel olarak devam etti. Örgütün ilk silahlı eylem kadrolarından olan Yusuf Ziya yoldaş, İlker ve Hasan Basri yoldaşlar ile birlikte Sivas'da gerçekleştirdikleri silahlı eylemlerden sonra Malatya'da oligarşinin zor güçleriyle giriştikleri ilk silahlı çatışmada yer aldı. Bu çatışmadan iki gün sonra, 26 Ocak 1976'da kuşatıldıkları Beylerderesi'ndeki silahlı çatışmada iki yoldaşıyla birlikte şehit düştü.

YÜKSEL ERİŞ

1951 Tekirdağ/Şarköy
21 Ocak 1977/Trabzon

1951 yılında Tekirdağ'ın Şarköy ilçesinde doğdu. Devrimci mücadeleye, Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü'nün Müzik bölümüne girdikten sonra aktif olarak katıldı. 30 Mart 1972'deki Kızıldere olayından sonra THKP-C'nin yeniden örgütlenmesinde etkin olarak çalıştı. 1974 yılına kadar ülkenin değişik yerlerinde örgütlenme çalışmalarını sürdürdü. Türkiye Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi/Halkın Devrimci Öncüleri'nin kurucularından olan Yüksel yoldaş, ülkenin değişik bölgelerinde örgütcü ve yönetici olarak görev yaptı. 1976 yılına kadar sürdürdüğü Güney Anadolu bölge yöneticiliğinden Karadeniz bölge yöneticiliğine atandı ve kır gerillasının stratejik hazırlıklarını yönetti. THKP-C/HDÖ Merkez Yönetim Komitesi üyesi olarak "26 Ocak Harekâtı" için bulunduğu Trabzon'da 21 Ocak 1977 günü şehit düştü.

NEDİM ATILGAN

1959 Uşak/Karahallı
25 Şubat 1981 Selendi

1959 yılında Uşak ilinin Karahallı ilçesinde doğdu. Küçük yaşta ailesi İstanbul'a taşındı. İlkokulu bitirdikten sonra işçi olarak çalışmaya başladı. 1979'dan itibaren THKP-C/HDÖ üyesi olarak örgütsel faaliyetlerde bulundu. 1980 Kasım'ında gözaltına alındıktan sonra hiçbir suçlamayı kabul etmedi. Bir süre sonra zorla askere alındı. "Halkın silahlı devrimcilere ihtiyacı varken, oligarşiye askerlik yapmak olanaksızdır" diyerek birlikten firar etti. Profesyonel olarak örgütsel faaliyetlere katıldı.

1981 Şubat ayında oligarşinin kuşatma ve imha operasyonlarından kurtulmak amacıyla çıktıkları Selendi-Kula dağlarında, bir grup yoldaşı ile birlikte çembere alındılar. Bir hafta süren kuşatma sonunda 25 Şubat 1981 günü meydana gelen bir çatışmada şehit düştü.

MUSTAFA ATMACA

1948 Sivas/Kangal
29 Şubat 1992 İstanbul

1948 Sivas/Kangal doğumlu Mustafa Atmaca, işçi olarak değişik işyerlerinde ve fabrikalarda çalışmış ve 1976 yılında Sefaköy'de metal işkolunda çalıştığı fabrikada işçi olarak çalışan Mehmet Yıldırım yoldaşla tanışarak THKP-C/HDÖ örgütsel ilişkileri içine girmiştir. Bu tarihten sonra sendikal faaliyetlerde bulunan Mustafa yoldaş, 1978 yılında bağımsız Çağdaş Maden-İş Sendikası Genel Başkanlığına seçilmiştir. 12 Eylül askeri darbesiyle birlikte, tüm sendikalar gibi, Çağdaş Maden-İş de kapatılmış ve Mustafa yoldaş ve diğer sendika yöneticileri hakkında değişik davalar açılmıştır.

1981 Mart ayında örgüte yönelik bir operasyonda gözaltına alınmış ve birbuçuk ay sonra tutuklanarak Alemdağ cezaevine gönderilmiştir. Daha sonra Davutpaşa, Sağmalcılar, Sultanahmet ve Çanakkale cezaevlerinde kalmış ve 1983 yılında tutsaklığı sona erdikten sonra iki yıl Tekirdağ'da zorunlu ikamete tabi tutulmuştur. İşkence ve tutsaklık koşullarından kaynaklanan hastalık, etkin bir biçimde devrimci faaliyetlere katılmasını engellemiş ve her türlü olanaksızlıklar içinde sürdürülen tedavisi başarılı olmamış ve 29 Şubat 1992 günü yaşamını yitirmiştir.

Seattle'da Ne Oldu?

1 Aralık 1999 günü ABD'nin Seattle kentinde emperyalist ülkelerin yeni sürekli ve resmi bir örgütlenmesi olarak oluşturulan Dünya Ticaret Örgütü [World Trade Organization-WTO] toplantısı "beklenmedik" bir şekilde büyük bir kitlesel protesto eylemiyle başladı. Daha tam deyişle, Amerikan emperyalizminin merkezinde, Seattle kentinde yapılacak olan WTO toplantısı, kitlesel protesto eylemleri nedeniyle belirlenen zamanda toplanamadı. 50.000'i aşkın Amerikalının, Dünya Ticaret Örgütünün emperyalist sistem içindeki işlevine karşı eyleme başlamalarıyla, toplantıya katılacak olan temsilciler sokağa çıkamaz hale geldiler. Binlerce Amerikan polisi ve askeri, protesto eylemini gerçekleştiren kitleyi dağıtmak üzere harekete geçirildi ve makineli tüfeklerle, zırlı araçlarla harekete geçen po-

lis ve askeri birlikler kitleyi dağıtabilmek için saatlerce Seattle sokaklarında terör estirdiler.

Amerikan polisinin ve askeri birliklerinin gaz bombaları kullanarak dağıtmaya çalıştığı kitlenin "şaşırtıcı" direnişi karşısında yüzlerce kişi gözaltına alınırken, Seattle kentinde sıkıyönetim ilan edildi ve sokağa çıkma yasağı konuldu.

İlan edilen sokağa çıkma yasağına rağmen, protesto eylemleri sokak aralarında devam etti ve her sokak kitleyle polis ve askeri birliklerin çatışmalarına sahne oldu. Tüm dünya televizyonlarında açıklandığı gibi, Dünya Ticaret Örgütü toplantısı, sokağa çıkma yasağı sayesinde gecikmeli olarak gerçekleştirilebildi.

Herhangi bir zamanda, herhangi bir ülkede meydana gelen bir kitle gösterisi ile Seattle kentinde meydana gelen kitle eylemleri,

her yönden birbirleriyle büyük benzerlikler gösteriyordu. Ancak bu kez, yer farklıydı. Dünyanın “tek süper gücü”, “emperyalist dünyanın tek egemeni” ABD’nin merkezinde gerçekleşmiş ve binlerce kişi polis ve askeri birliklerle saatlerce çatışmıştı.

Dünya çapında “globalizm”in propagandasının yapıldığı, “globalizm”le dünyanın nasıl “refaha” kavuşacağını ilan edildiği, her ülkenin “küçük Amerika” olmaya özendirildiği, “globalizm” söylemiyle emperyalist sömürünün alabildiğine yoğunlaştırıldığı bir dönemde, “büyük Amerika”da ortaya çıkan bu gelişme, pekçok kişiyi “şaşırttı”.

Emperyalizme karşı mücadele etmenin “çağdışı” ilan edildiği, emperyalizme bağımlılığın “öneminin kalmadığı”nın propagandasının yapıldığı ülkemizde, anti-emperyalist bir kitle eylemi düzenlemeyi bırakalım, böyle bir eylemin yapılmasının gerekliliğini söylemenin bile cesaret istediği bir dönemde ABD’nin Seattle kentinde sıkıyönetim ilan edilerek durdurulmaya çalışılan kitle eylemi, kaçınılmaz olarak “globalistler”i ve onların etkisinde bulunan herkesi “şaşırttı”.

Şüphesiz, “globalizm” propagandistleri için, Seattle olayları, “zenginlikten, refahtan sıkılmış bir avuç kişinin” gerçekleştirdiği “anarşist” bir eylemden başka bir şey olamazdı! Ne de olsa, Dünya Ticaret Örgütü, dünya ticaretini düzenleyecekti, ABD başta olmak üzere, her ülke dünya ticaretinin düzenlenmesiyle daha fazla ticaret olanaklarına sahip olacaktı ve bu sayede “bizim” ülkemiz de daha fazla ihracat yapacak ve daha fazla dolar sahibi olacaktı. Ama ne yazık ki, ABD’nin “bir avuç anarşisti” bu düzene “çomak” sokmaya kalkmıştı. Bu eylemleriyle “bizim” geleceğinin hayallerini kurduğumuz dolarları en-

gellemek istiyorlardı. Öyleyse, Amerikan polisinin ve askeri birliklerinin bu “anarşistlere” karşı silah kullanması, sıkıyönetim ilan edilmesi “yerindeydi”!

Her nasıl yorumlanırsa yorumlansın, nasıl sunulursa sunulsun, tek gerçek Amerikan emperyalizminin merkezinde, bizzat Amerikalılar, emperyalizme karşı onbinlerle eyleme geçmişlerdi. Ve bu eylem Vietnam savaşından bugüne kadar geçen 25 yıl içinde gerçekleşmiş ilk büyük anti-emperyalist kitle eylemiydi. Emperyalist ülkeler arasında dünya pazarlarının yeniden paylaşımı konusunda büyük pazarlıkların yapılacağı WTO toplantısına karşı gerçekleştirilen bu kitle eylemi, aynı zamanda, emperyalist metropollerdeki kitlelerin potansiyel gücünü ortaya koymuştur.

Sovyetler Birliği’nin dağıtılmışlığı koşullarında, emperyalizmin, özel olarak Amerikan emperyalizminin “zafer” çılgınlıklarıyla, hiçbir direnmeyle karşılaşmayacakları düşüncesiyle dünya çapında egemenliklerini ilan ettikleri ve her istediklerini yapabileceklerini sandıkları bir zamanda Seattle olayları büyük bir “şok” yaratmıştır.

Oysa, tarihin diyalektiği açık biçimde ortaya koymuştur ki, nerede bir sömürü, baskı, eşitsizlik, haksızlık varsa, orada her zaman bir karşı çıkış, bir direnme, bir mücadele, er ya da geç varolacaktır.

Seattle olayları, bu gerçeği bir kez daha kanıtlamıştır.

ERİŞ YAYINLARI

Kitap ve Katalog
isteme adresi:

Postfach 2501
55514 Bad Kreuznach
Deutschland

İnternet Adresi:
www.kurtuluscephesi.com
E-Mail Adresi:
erisyay@kurtuluscephesi.com

